RADU TEODORESCU

SE VOR MÂNTUII ERETICII? UN RĂSPUNS DUPĂ SFINȚII PĂRINȚI AI BISERICII CREȘTIN ORTODOXE

Cugir 2020

CUPRINS

INTRODUCERE

Creştinismul ortodox este o religie care are o istorie de aproximativ 2000 de ani. În toţi aceşti 2000 de ani au fost mai mulţi sfinţi care în funcţie de epocă au slujit lui Hristos şi au ajuns la sfinţenie. Totuşi, ceea ce a demonstrat trecutul este că au existat şi multe devieri de la sensul de a fi creştin ortodox. Aceasta fiindcă dintr-un motiv sau altul mai mulţi au venit cu propria lor înţelegere a mesajului lui Hristos. Cei care au interpretat greşit voluntar sau involuntar mesajul mântuitor al lui Hristos au fost denumiţi eretici. Prin urmare ce sunt ereticii şi de unde le vine numele? Termenul de eretic vine de la erezie. Termenul de erezie este un termen grecesc la origini. Este vorba de cuvântul αιρεσις, *hairesis* (de la αιρεομαι, *haireomai*, "a alege [ceva]", "a opta [pentru ceva]"), care înseamnă a face o alegere din tot, a se rupe de totalitate - de întregimea învăţăturii celei drepte, şi de trupul Bisericii celei adevărate.[1] Ceea ce vom vedea este că deşi erezia este un fel de rupere de tot în cele din urmă sensul ei este de diviziune. Ereticii sunt persoane care de-a lungul istoriei au ajuns să se rupă din proprie iniţiativă de Biserica Creştin Ortodoxă şi de cele mai multe ori şi-au fondat biserici proprii. Prin urmare un eretic este o persoană care se rupe de tot, care se rupe de Biserica Ortodoxă şi ajunge la fel de bine să aducă cu sine pe mulţi alţii care ajung să îi urmeze ideile şi învăţăturile.[2]

Prin urmare ceea ce trebuie să ştim şi ceea ce nu trebuie în nici un fel să confundăm, este faptul că ereticii şi ereziile sunt probleme interne ale creştinismului şi ele nu ţin de nici o altă religie. Unii ar putea să spună că termenul de erezie este de fapt este mult mai larg şi el se poate referii şi la alte religii. Nu a fost de fapt Buda un eretic hindus? Aceasta fiindcă Buda a fost de fapt hindus şi a venit cu o reformă a hinduismului care s-a terminat cu apariţia unei noi religii: budismul. Ceea ce trebuie să ştim este că în această carte nu ne vom ocupa de ereticii altor religii ci vom vorbii de ereticii creştini. Ereticii creştini au apărut încă din primul secol de la Hristos. Sfântul apostol Ioan Teologul vorbeşte în scrierile sale despre nicolaiţi care erau eretici din timpul lui. Cine erau nicolaiţii despre care vorbeşte Sfântul apostol Ioan Teologul? A fost o sectă ce a apărut în Efes şi în Pergam. Numele sectei unii cred că a venit de la Nicolae din Antiohia care susţineau nicolaiţii a fost unul dintre cei 7 diaconi aleşi de sfinţii apostoli. Nicolaţiii erau o sectă gnostică ce susţinea că oamenii sunt suflete de origine dumnezeiască ce sunt închişi într-o lume materială. La fel de bine după gnostici Dumnezeu este imperfect. Devine evident că avem aici de a face cu una dintre primele erezii din istoria creştină. Ştim că gnosticismul a apărut mai apoi în secolul al II-lea fiind mult mai elaborat. Ceea ce am voit să prezentăm în aceste rânduri este că deşi creştinismul se afla în fază incipientă în secolul 1, au fost unii care au ajun să devină eretici încă din timpul sfinţilor apostoli. Aceasta fiindcă evident că mândria a ajuns să îi stăpânească.[3]

Trăim într-o lume modernă liberă. Această lume este una care ajunge să susţină că libertatea trebuie să se manifeste şi în probleme de religie. Sunt multe voci care sunt de părere că nu trebuie să fie numai o Biserică aşa cum a voit Hristos ci mai multe Biserici fiindcă în cele din urmă oamenii pot ajunge la mântuire după cum vor ei. În această lume a libertăţii ce de multe ori sfârşeşte în libertinaj, trebuie să ştim că ereziile nu sunt o mare problemă. Oamenii sunt chemaţi să aibă diferite opinii şi să ajung să îşi susţină punctul de vedere. Mai mult, se poate vedea că în lumea noastră de multe ori ereziile sunt încurajate. Sunt încurajate fiindcă omul de azi este un om desacralizat care merge într-o direcţie greşită. Iată de ce erezia nu este o mare problemă pentru omul de azi. Sfinţii părinţi ai Bisericii Creştin Ortodoxe sunt însă de altă părere. Din cele mai vechi timpuri ei au învăţat că omul trebuie să asculte de Biserică şi nu să asculte numai teoretic ci la fel de bine să asculte practic. Nu este o soluţie la problemele noastre religioase de a ajunge să facem noi biserici. Ştim de exemplu cunoscutul caz al lui Luther care a ajuns la concluzia că mântuirea se poate câştiga numai prin credinţă şi nu are nevoie de fapte bune.

---

[1]După site-ul orthodoxwiki.

[2]Arsenie Viangloftis, *Ereziile contemporane: o adevărată ameninţare* (Bucureşti, 2006).

[3]Din cele mai vechi vremuri ereticul s-a voit pe sine un om de bine, un fel de reformator care nu a venit să schimbe radical sistemul din jurul lui ci mai mult a voit să îl reformeze şi să scoată din el ceea ce nu funcţionează. Să fie o astfel de atitudine creştin ortodoxă? Adevărul este că nu este. În materie de dogmă nu avem ce reforma. Dogmele sunt adevăruri revelate de Dumnezeu Tatăl şi care nu pot să fie reformate. Iată de ce nu este bine să ne facem iluzii: a schimba dogmele este un păcat. Este un păcat fiindcă nu putem să modificăm după bunul nostru plac adevăruri care ţin de existenţa lui Dumnezeu. Din primele zile ale creştinismului ereticii au fost cei care au ajuns să considere că dogmele sunt lucruri relative şi care pot să fie modificate după cum vrea omul. Ceea ce se poate vedea aici este că deşi în sens biblic Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea Lui, ereticii sunt persoane care ajung să îşi facă un Dumnezeu după chipul şi asemănarea lor. Vedem aici când de grave pot să fie ereziile.

Ei bine în epistola sa din Biblie Sfântul Iacob a spus că: credința fără fapte bune este moartă. Afirmația nu a fost pe placul lui Luther care a ajuns să scoată epistola Sfântului Iacob din Biblie fiindcă nu îi susținea doctrina. Iată cât de departe pot să meargă ereticii. Ereticii sunt de multe ori oameni fără de scrupule care nu țin cont de adevăr ci vor să vină cu propria lor versiune a adevărului. Pentru eretici adevărul este un lucru relativ și care poate să fie modificat după cum vor ei. Dacă unii teologi creştin ortodocşi au găsit ereziile ca fiind "o adevărată amenințare", ei bine trebuie să ştim că ereticii sunt oameni fără de scrupule. Ei au de multe ori deficiențe de viață duhovnicească pe care ajung să o desconsidere. Vom evidenția în această carte că ereticii:

1. Sunt oameni ai dezbinării,
2. Nu au frică de Dumnezeu,
3. Consideră opiniile lor mai bune decât ale sfinților apostoli și ale sfinților părinți,
4. De multe ori sunt inspirați de demoni,
5. Ajung la erezie dintr-un duh al mândriei,
6. Se consideră mai presus de tradiția Bisericii.

Acestea sunt numai câteva trăsături ale ereticilor din toate timpurile.[4]

Deși în zilele noastre se vorbeşte tot mai mult de toleranță religioasă este bine să ştim că ereticii sunt unii care fac mult rău. Fac rău cui? Adevărului. Aceasta fiindcă ereticii ca unii care sunt înșelați sunt departe de adevăr. Nu voim prin aceste rânduri să ajungem să susținem că ereticii trebuie să fie arşi pe rug la fel cum făcea inchiziția în Evul Mediu. Aceasta fiindcă în nici un fel arderea pe rug nu este soluția la probleme ereziilor. Soluția la problema ereziilor este pocăința. Ereticul după sfinții părinți ai Bisericii Creştin Ortodoxe nu se mântuieşte dacă nu se pocăieşte. Prin urmare este posibil ca un eretic să ajungă să se schimbe. Deși cei mai mulți nu o fac trebuie să ştim că nu avem dreptul să ne atingem de viața ereticilor. Trebuie să le respectăm credința chiar dacă ştim că ea nu este bună. Prin urmare care să fie atitudinea noastră împotriva ereticilor:

- de toleranță
- sau de condamnare?

La această dilemă ne-a dat răspuns Sfântul apostol Pavel: "de omul eretic după întâia şi a doua mustrare, depărtează-te" (Tit 3, 10). Din ceea ce spune Sfântul Pavel trebuie să înțelegem că nu trebuie să ajungem la un fel de acceptare pasivă a ereticilor. Sfântul Pavel ne spune să mustrăm pe eretici pentru erezia lor de 2 ori. Dacă ei nu vor să ia aminte la ceea ce le spunem noi, ceea ce trebuie să facem este să îi evităm. Cu toții avem eretici în localitățile noastre. Aceasta fiindcă se pare că ereticii au ajuns să fie un fel de constată la lumii creştin ortodoxe. Avem datoria de a îi mustra pentru ereziile lor pe aceşti eretici dar în nici un fel nu trebuie să ajungem la practicile inchiziției. De ce îi ardea pe rug inchiziția pe eretici? Fiindcă se considera că focul prin care ardeau ereticii ajungea să îi purifice şi ei în cele din urmă erau mântuiți. Nu ştim dacă ereticii arşi pe rug de inchiziție s-au mântuit ci ceea ce ştim este că pe Muntele Sinai Dumnezeu i-a dat cele zece porunci lui Moise dintre care una spunea: să nu ucizi. De fapt inchiziția a fost în sine o instituție eretică fiindcă ea a fost formată in catolici care la anul 1054 s-au rupt de ortodoxie.[5]

Ceea ce voim să evidențiem în rândurile acestei cărți este că ereticii nu se vor mântui. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama erezia este o minciună şi nu ține de adevăr. Totuși, ceea ce vom evidenția mai mult este faptul că ereticii se pot pocăiții de erezia lor. Că sunt relativ puțini eretici care se pocăiesc de erezia lor nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă am ajuns să trăim într-o lume în care erezia ajunge să se moştenească din tată în fiu. Pentru mai mulți erezia a devenit o problemă de arbore genealogic. Nu pot trece la ortodoxie fiindcă toți strămoşii mei nu au fost ortodocşi. Iată cum se ajunge ca mântuirea să fie pierdută. Nu trebuie să înțelegem că simplul fapt de a fi creştin ortodox ajunge să te mântuiască. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama creştinismul ortodox nu este o teorie. El este fără doar şi poate o practică pe care trebuie să ne-o asumăm deplin. Ereticii sunt de multe ori unii care sunt multe prea permisivi şi care atunci când ortodoxia nu concordă cu

---

[4]Sfântul Irineu din Lyon, *Împotriva ereziilor. Combatere și răsturnare a gnozei cu nume mincinos 1* (Bucureşti, 2016).

[5]Un alt mare caz care ne spune că problema ereziilor poate ajunge să fie una care să ajungă la ucidere este Noaptea Sfântului Bartolomeu. Ce este această noapte? Este vorba de noaptea dintre 23 şi 24 august 1572 în care după calendarul catolic este comemorat Sfântul Bartolomeu. Ei bine în această noapte în Paris şi în alte 20 de oraşe din Franța au fost ucişi aproape 30000 de hughenoți. Hughenoții au fost de fapt calviniştii francezi. Iată prin urmare cât de departe au ajuns să meargă lucrurile fiindcă ereticii între ei au ajuns să se ucidă fiecare considerând că deține adevărul. Paradoxul este că o facțiune eretică poate ajunge să persecute o altă facțiune eretică. În cazul nopții Sfântului Bartolomeu avem de a face cu un fel de persecuție dintre catolici şi calvini care ambii sunt eretici din punct de vedere creştin ortodox. Iată că se poate ajunge destul de departe cu problema ereziilor. Faptul că ereticii ajung să ucidă pentru erezia lor este o dovadă a lipsei de frică în Dumnezeu de care cei mai mulți dau dovadă.

aşteptările lor ajung să o modifice şi să își creeze o "ortodoxie" proprie. Tot Sfântul apostol Pavel spunea: "vă îndemn, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva – învățăturii, pe care ați primit-o. Depărtați-vă de ei" (Rom. 16, 17). Prin urmare chiar şi sfinţii apostoli au fost conştienţi de problema ereziilor. Ei nu ne-au spus să stăm şi să dezbatem cu ereticii ci mai mult să îi evităm. Aceasta fiindcă după cum am spus ereticii sunt oameni care iubesc mai mult minciuna decât adevărul. De multe ori pentru a îşi face curaj ereticii ajung să înfiinţeze tot felul de secte pe care le consideră ca unele care sunt cele care merg pe calea adevărului. Ceea ce nu pot să înţeleagă ereticii este faptul că Dumnezeu Tatăl a ales pe unii prin care să îşi facă cunoscută voia lor. Aşa se face că ortodoxia cunoaşte:

1. Profeți,
2. Apostoli,
3. Cuvioşi,
4. Mucenici,
5. Sfinți părinți,
6. Mărturisitori

Ei bine toţi aceştia au fost unii care au ajuns să cunoască voia lui Dumnezeu şi au fost inspiraţi de Dumnezeu să îi facă cunoscută voia Lui.[6]

Se spune că era un preot bătrân care atât de avansat duhovniceşte a ajuns să vedea îngeri care stăteau de-a stânga şi de-a dreapta lui în timp ce făcea proscomidia pentru liturghie. Totuşi acest preot făcea proscomidia după o rânduială eretică. Preotul nu era conştient. Într-o zi a venit un diacon care a slujit cu el.

- Ce faci? l-a întrebat diaconul care era bine instruit în probleme de teologie.
- Nu se vede? Fac proscomidia.
- Păi aşa se face proscomidia?
- Cum să nu.
- Nu aşa se face proscomidia.
- De ce?
- Fiindcă aşa o face ereticii.
- Eh, nu știi ce vorbești.
- Ba ştiu foarte bine.
- Păi sunt eu eretic?
- Nu eşti eretic dar proscomidia o faci ca ereticii.
- Nu sunt eretic.

Preotul cel bătrân nu a voit să ia seama la ce spunea diaconul. Era nemulţumit că diaconul l-a făcut eretic.

- Ce o fi avut şi acest diacon? Îşi spunea el în sinea lui.

Într-o zi din nou s-a întâlnit cu diaconul.

- Proscomidia aşa cum o faci tu numai ereticii o fac.
- Nu știi ce vorbești.
- Cum să nu.
- Eu sunt creştin ortodox.
- De ce nu vrei să mă asculți?
- Fiindcă nu știi ce vorbești.
- Ba ştiu foarte bine.
- Te înșeli.

Preotul a început să aibă mustrări de conștiință

- Știu ce voi face: îi voi întreba pe îngeri dacă diaconul are dreptate.

Când a început să slujească liturghia s-au arătat din nou îngerii.

- Diaconul mi-a spus că eu fac proscomidia ca ereticii.
- Are dreptate.
- Are dreptate?
- Da, are dreptate.
- Păi şi voi de ce nu mi-aţi spus că greşesc?
- Fiindcă aşa a rânduit Dumnezeu ca omul să fie corectat de om când greşeşte.

---

[6]Sfântul Ipolit al Romei, *Respingerea tuturor ereziilor* (Editura Herald, 2017).

- Vai ce rău îmi pare.
- De aici înainte să te corectezi.
- Așa am să fac.[7]

Avem aici o întâmplare care ne spune care este perspectiva creștin ortodoxă în ceea ce privește ereziile: ereziile pot să apară în cineva fără ca acea persoană să își dea seama că a ajuns la erezie. Aceasta fiindcă trebuie să știm că erezia este una subtilă. Nu se poate să nu remarcăm că ereziile sunt subtile. Ele ajung să fie uneori simple modificări de cuvinte din formule dogmatice ce ajung să altereze conținutul ortodox al învățăturii de credință. Totuși, adevărul este că ortodoxia nu ne spune că trebuie să fim toleranți cu erezia. Am văzut că Sfântul Apostol Pavel a spus că două ce am ajuns să mustrăm de două ori pe un eretic trebuie să ajungem să ne separăm de el. Prin separație trebuie să știm că trebuie să căutăm să nu mai avem nimic de a face cu el. Fiind creștin ortodocși și trăind în lume, de multe ori ajungem să ne lovim de eretici. Se poate să avem eretici chiar la locul de muncă. Ce să facem în acest caz? Evident că este bine să le atragem atenția că învățătura lor este greșită. Chiar dacă ei nu ne ascultă, totuși trebuie să știm că noi ne-am făcut datoria în fața lui Dumnezeu. Iată ce spunea Sfântul Ioan Teologul în acest sens: "dacă vine cineva la voi, și nu vă aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă, și să nu-i ziceți: "Bun venit!" Căci cine-i zice: "Bun venit!" se face părtaș la faptele lui cele rele" (II In. l, 10-11). Prin urmare nu se cuvine să fim orbi și surzi în ceea ce privește ereticii din jurul nostru. Dacă vedem că ei nu ascultă de noi se cuvine să îi evităm.[8]

Prin urmare am spus că în sens creștin ortodox ereticii nu se mântuiesc. În această carte voim să explicăm și de ce. Ce este atât de grav cu erezia că ea ajunge să îl separe pe om în viața de dincolo de mormânt? Sunt mai multe lucruri pe care erezia îl aduce cu sine în cei care ajuns să o accepte:
- ruperea de adevăr,
- diviziunea,
- încăpățânarea de a crede o minciună,
- dorința de a te vedea diferit și mai bun decât restul,
- mândria și orgoliul,
- o credință eronată,
- imposibilitatea de reconciliere cu ortodoxia etc.

Aceste lucruri sunt unele care vin odată cu erezia. Iată de ce ereticii ajung să se separe pe sine de Dumnezeu crezând că de fapt sunt în comuniune cu Dumnezeu. Erezia prin urmare nu poate să ne lase indiferenți. Nu poate să ne lase indiferenți fiindcă ea este o pervertire a adevărului. Erezia este o minciună și minciuna trebuie să știm că nu este de la Dumnezeu. După cum putem să ne dăm seama este posibil ca uneori să ne înșelăm în probleme de credință în Dumnezeu. Am văzut în întâmplarea de mai sus cu preotul care vedea îngeri la liturghie că el a ajuns să facă proscomidia după rânduiala ereticilor. Totuși, în cele din urmă preotul a ajuns să se corecteze. Este posibil ca la un moment dat din viața noastră să ajungem să susținem o erezie și mai apoi să ajungem să fim luminați de Dumnezeu și să ne întoarcem la adevăr.[9]

Ereziile sunt un pericol ce poate să aibă consecințe eterne. Aceasta este cea mai gravă problemă a lor. Este bine să știm că în lumea noastră oamenii au ajuns la un asemenea grad de nepăsare că ereziile au devenit o problemă normală sau chiar una obișnuită. Este în acest sens firesc ca ereziile să aibă un fel de implicație națională sau etnică:
- latinii sunt catolici,
- germanii sunt luterani,
- grecii și românii sunt ortodocși,
- englezii sunt anglicani,
- egiptenii sunt copți,

---

[7]Ioan Evcrata, *Limonariu* (Alba Iulia, 2014 reeditare).

[8]Anastasie Goțopoulos, *Rugăciunea în comun cu ereticii. Abordare a practicii canonice a Bisericii* (Editura Predania, 2013).

[9]Un caz celebru de persoană care a ajuns să fie și ea înșelată știm că a fost Fericitul Augustin. Augustin știm că o bună parte din viața lui a fost maniheist. Ce a fost maniheismul? A fost una dintre cele mai importante credințe din antichitate ce a apărut în Persia. Erezia manihesită a fost propagată de filosoful persan Mani (216-277) care după ce a susținut că a avut mai multe revelații secrete a fost un fel de întrupare a Sfântului Duh. După Mani binele și răul sunt într-o opoziție eternă unul cu altul. Aceasta ne spune că Mani era dualist. De fapt Mani s-a considerat un fel de al doilea Iisus și a fost un fel de reactualizare a lui Iisus în istorie. Mani avea să sfârșească tragic pentru învățăturile și convingerile sale în anul 277. Augustin va intra în contact cu învățăturile lui Mani și va ajunge să le îmbrățișeze și să le susțină. Totuși în urma la predicile ținute de Sfântul Ambrozie al Milanului în cele din urmă Augustin se va convertii la ortodoxie.

- armenii sunt monofiziți.

Vom vedea că de multe ori deși nu este necesar erezia a ajuns să fie o problemă națională. Totuși, de ce nu se mântuiesc ereticii? Nu se mântuiesc fiindcă nu poate să te mântuiască o minciună. Te poate mântui numai adevărul. Domnul Iisus a spus cât se poate de clar că El este: calea, adevărul și viața. Prin urmare Iisus s-a identificat pe sine ca fiind adevărul. Adevărul este personal în ortodoxie la fel cum și binele este personal. Prin urmare nu poate să ne mântuiască o minciună. A crede că minciuna are puterea să ne mântuiască este fără doar și poate un lucru ce nu trebuie să îl acceptăm. Sfinții părinți ai creștinismului ortodox au o viziune mult mai pesimistă în ceea ce privește erezia. Lumea noastră de multe ori promovează un fel de toleranță nejustificată cu erezia. Aceasta fiindcă lumea de azi este:

- relativistă,
- și minimalistă.

Din aceasta trebuie să înțelegem că omul de azi este un om superficial care nu prea vrea să își facă temele în probleme de religie. Acest om ajunge în acest mod să accepte trunchieri ale adevărului ca fiind adevărul însuși. Erezia la fel de bine poate să fie o manipulare a ortodoxiei. Sunt mai mulți eretici care s-au considerat pe sine mai presus de Biblie și de tradiția Bisericii și au ajuns să își pună propriile lor opinii ca fiind unele care duc singur la mântuire.[10]

CAPITOLUL 1

EREZIA CA NEASCULTARE DE DUMENZEU TATĂL

Mesajul nou cu care a venit creștinismul ortodox în lume a fost că prin credință în Domnul Iisus Hristos omul:

- se poate mântui,
- poate devenii fiul adoptiv al lui Dumnezeu.

Prin urmare prin Iisus putem să devenim și noi fii lui Dumnezeu. Este o mare cinste pe care ne-a făcut-o Iisus și trebuie să facem toate eforturile pentru a ne ridica la înălțimea chemării ei. Totuși, deși omul prin credință în Dumnezeu poate devenii fiu al lui Dumnezeu, aceasta nu înseamnă că indiferent de ce am face și de ce am întreprinde Dumnezeu rămâne Tatăl nostru, după cum spunem în rugăciune. Sunt fapte care dacă ajungem să le facem ajungem să fim un fel de fiu risipitor. Cine este fiul risipitor? În cazul nostru este ereticul. De ce spunem că ereticul este un fel de fiu risipitor? Fiindcă el este unul care ajunge singură să plece de la ortodoxie pe o cale ce i se pare bună. Cunoscuta pildă a fiului risipitor a fost spusă de Iisus. Un om avea doi fii. Un fiu îi cere partea de avere și pleacă într-o țară străină unde o cheltuiește în desfrâu și huzur. Peste țara respectivă vine o foamete mare. Fiul risipitor începe să simtă greutate. Îi vine să mănânce chiar roșcovele porcilor dar nici pe acelea nu le are. Își vine în fire și se întoarce la tatăl lui. Tatăl îl vede și de pe drum îi iasă în întâmpinare. Îl primește și dă un ospăț în cinstea întoarcerii lui. Celălalt frate nu vrea să vină la ospăț fiindcă nu crede că fratelui său i se cuvenea o masă așa de mare după ceea ce a făcut. Tatăl îi spune că se cuvine să se veselească fiindcă fiul lui pierdut era și s-a aflat, mort era și a înviat.[11]

Trebuie să știm că în sens creștin ortodox există numai un singur Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă nu pot să fie mai mulți dumnezei. Ereticii ei bine ei consideră că dacă Dumnezeu este Tatăl nostru ei bine ei sunt liber în materie de dogme să creeze și să inoveze cât vor ei. Așa se face că de exemplu când a apărut protestantismul pentru prima dată, ereticii protestanți s-au vrut pe sine niște *reformatori*. Să aibă Dumnezeu Tatăl nevoie de o reformă sau să fie El unul care trebuie să fie reformat? Trebuie să fi cu adevărat cumva răzvrătit împotriva lui

---

[10]Sfântul Vicențiu de Lerin, *Commonitorium. Despre vechimea ș universalitatea dreptei credințe împotriva nelegiuitelor înnoiri ale tuturor ereticilor* (Iași, 2019).

[11]Am spus pe scurt pilda fiului risipitor pentru a demonstra că Dumnezeu Tatăl nu ține pe nimeni la Sine cu forța. Suntem liberi să acceptăm să fim fii Lui sau să refuzăm. Ereticii nu spun că refuză să fie fiii lui Dumnezeu dar nu cred în faptul că ortodoxia a fost revelată de Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că un eretic este un potențial fiu risipitor. El este un fiu risipitor fiindcă crede că nu ortodoxia este calea pe care trebuie să mergem spre Dumnezeu Tatăl ci trebuie să ajungem să mergem pe calea noastră proprie. Aceasta fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să ne împlinim pe noi ca persoane. Sunt și mulți fii risipitori care adevărul este că nu se mai întorc la ortodoxie. De fapt trebuie să spunem că Biserica Creștin Ortodoxă a fost prima Biserică. Din ea s-au desprins cele mai multe Biserici. Unii ar putea spune că în nici un fel nu trebuie să considerăm că faptul că Biserica Ortodoxă este prima este și un motiv pentru ca ea să dețină adevărul. Aceasta fiindcă unii eretici cred că primatul istoric nu înseamnă nimic.

Dumnezeu să ajungi să susții că El trebuie să fie reformat. De ce? Fiindcă mai de grabă omul are nevoie de reformă. De ce reformă a omului vorbim aici?

1. Omul trebuie să fie cel care să se reformeze în ceea ce privește păcatul,
2. Omul trebuie să ceară ajutorul lui Dumnezeu Tatăl pentru a ieșii din întunericul spiritual în care se află,
3. Omul este cel care trebuie să se purifice,
4. Omul trebuie să fie cel care să se ilumineze prin harul lui Dumnezeu Tatăl,
5. Omul este cel care trebuie să caute cu toată ființa lui să se unească cu Dumnezeu Tatăl.

Devine evident că faptul că Dumnezeu este Tatăl nostru în creștinismul ortodox nu înseamnă că trebuie să ajungem să modificăm existența Lui după cum ni se pare nouă că este mai bine. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim niște fi ascultători de Dumnezeu Tatăl. Dacă nu suntem niște fii ascultători de Dumnezeu Tatăl ajungem la ceea ce am putea spune un fel de stare de fiu risipitor. Biblia, care este cuvântul lui Dumnezeu Tatăl către noi, ne spune foarte clar că neascultarea este un păcat grav împotriva lui Dumnezeu Tatăl. Biblia ne spune că primii oameni au pierdut raiul din cauza neascultării. După ce Dumnezeu i-a creat pe Adam și Eva le-a spus să nu mănânce din pomul cunoștinței binelui și a răului, adică să nu ajungă să cunoască deplin diferența dintre bine și rău. De ce o astfel de poruncă? Fiindcă Adam și Eva nu cunoscuseră copilăria. Ei erau într-un anume fel doi copii adulți. Fiind creați maturi Adam și Eva nu aveau încă capacitatea de a discerne între bine și rău.[12]

Diavolul se arată primilor oameni (probabil într-o ipostază reptiliană) și le spune primilor oameni că dacă vor ajunge să cunoască total diferența dintre bine și rău nu vor murii, ci din contră li se vor deschide ochii și vor fi ca Dumnezeu. Adam și Eva se lasă pe rând seduși de ispita diavolului și cad în neascultare de Dumnezeu. Deși pentru unii episodul căderii primilor oameni în păcat este mai mult mitologic ceea ce trebuie să știm este că la fel de bine și erezia este tot o neascultare față de Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu este Tatăl nostru dar nu trebuie să uităm că El este și Dumnezeu nostru. Prin urmare se cuvine să ascultăm de El. Este erezia o formă de neascultare de Dumnezeu? Fără doar și poate că da. Ereticul este unul care susține că:

- Dumnezeu nu este văzut,
- Dumnezeu nu poate fi ascultat,
- Dumnezeu nu poate si crezut în cele din urmă.

Ceea ce contează este ca creștinul să ajungă să interpreteze în mod propriu Biblia și Sfânta Tradiție. Totuși, deși Dumnezeu nu poate să fie văzut și nici ascultat, de mai multe ori El și-a făcut cunoscută voia Lui. Cum își face cunoscută Dumnezeu voia Lui? Prin revelație. Știm că există două feluri de revelație:

1. Revelație naturală,
2. Revelație supranaturală.

Revelația naturală este una pe care orice om o are fiindcă el poate să Îl deducă pe Dumnezeu din natura care îl înconjoară.

Revelația supranaturală se face prin:

- extaz,
- vedenii,
- viziuni,
- stări de transă

pe care le au unii oameni pentru a ajunge să cunoască voia lui Dumnezeu. Putem să dăm un exemplu în acest sens? Sunt mai multe exemple dar poate cel mai concludent este cel al Sfântului Ioan Teologul care a avut mai multe vedenii în timp ce se afla pe insula Patmos din Grecia. Vedeniile extatice ale Sfântului Ioan Teologul au ajuns să fie cuprinse în ceea ce se cunoaște azi ca ultima carte din Biblie: Apocalipsa.[13]

Prin urmare există numai un Dumnezeu Tatăl și la fel de bine o singură cale de a ajunge spre El. Istoria ne-o demonstrează că această cale este creștinismul ortodox. Ei bine sunt foarte mulți eretici care uită care este sensul ortodoxiei: acela de a devenii fii lui Dumnezeu și de a ne mântui. Este evident că trebuie să fim convinși că

---

[12](Autor colectiv), *Despre credința ortodoxă și alte erezii* (București, 2011).

[13]Sfântul Ioan Teologul vorbește de vedeniile care prin expresia că: am fost purtat (am fost dus) de Duhul. Apocalipsa cuprinde o serie de revelații de la Dumnezeu pe care Sfântul Ioan Teologul le-a avut în ceea ce privește sfârșitul lumii. Aceasta fiindcă trebuie să știm că va exista în sfârșit al lumii. După cum putem să ne dăm seama vedeniile Sfântului Ioan Teologul au avut loc dincolo de timp și de istorie. De mai multe ori Sfântul Ioan Teologul spune că a fost răpit în rai. La fel de bine și Sfântul apostol Pavel spune că a fost răpit în rai și a ajuns până la al treilea cer. Toate aceste lucruri au lor prin puterea de grijă a lui Dumnezeu pentru ca oamenii să poată să fie informați cu privire la anumite evenimente care vor avea loc în viitor. Aceasta fiindcă este bine să știm că Dumnezeu nu rămâne fără de nici un fel de punct de legătură cu omul. Este omul cel care nu i-a seama la semnele lui Dumnezeu Tatăl.

ortodoxia este o cale de a ajunge la Dumnezeu Tatăl. Ei bine ereticii sunt cei care contestă acest lucru. Ei sunt cei care ne spune că ortodoxia este o de fapt o minciună și nu ne duce spre Dumnezeu Tatăl. Fiindcă noi creştinii ortodocşi suntem fii lui Dumnezeu Tatăl nu înseamnă că nu trebuie să fim neascultări față de El. Neascultarea de Dumnezeu Tatăl este rădăcina la toate ereziile. Aceasta pe fondul că Dumnezeu Tatăl în cele din urmă la fel ca și pe fiul risipitor va ajunge să ne ierte toate greşelile și indiferent de ce biserică ținem în cele din urmă după moarte vom ajunge în rai. O astfel de viziune este profund eronată. După cum am spus deși Dumnezeu Tatăl este infinit, totuşi El este un sigur Dumnezeu. Fiindcă este un singur Dumnezeu Tatăl nu trebuie să credem că sunt mai multe căi care ne duc spre El. Aceasta fiindcă este bine să ştim că omul are capacitatea de a ajunge să înțeleagă și pe cale rațională comuniunea cu Dumnezeu. Ereticii în acest sens ajung să aibă un fel de orientare păgână în ceea ce îl priveşte pe Dumnezeu Tatăl:

- la fel cum păgânii credeau în mai mulți dumnezei, la fel de bine și ereticii cred că sunt mai multe căi care duc la Dumnezeu Tatăl și ortodoxia nu este singura cale care duce la Dumnezeu Tatăl.

De fapt este bine să ştim că sunt mai mulți eretici care nici nu au auzit de Biserica Ortodoxă. Aceasta fiindcă una dintre trăsăturile ereticilor după cum vom vedea este mândria şi orgoliul. Ei sunt persoane care cred că sunt aşa de puternici că până şi dogmele pot să fie schimbate după bunul lor plac. Deşi nu recunosc acest lucru adevărul este că cei mai mulți eretici nu sunt smeriți. Dacă ar fi smeriți ar putea vedea adevărul ortodoxiei. Iată de ce este bine să ştim că nu vom ajunge cu ereticii la smerenie mai niciodată.[14]

Un eretic nu va putea să reconcilieze niciodată noțiunea de smerenie cu noțiunea de credință în Dumnezeu Tatăl. Cum mai poți să vorbeşti despre mândrie în fața lui Dumnezeu Tatăl? Mai este o asemenea noțiune una actuală într-un asemenea context? Adevărul este că smerenia este un lucru cât se poate de actual în cadrul credinței în Dumnezeu Tatăl. Dacă nu avem smerenie adevărul este că ajungem să fim ca și diavolul care s-a crezut pe sine mai presus de Dumnezeu Tatăl. Sunt fii lui Dumnezeu Tatăl dar fără de smerenie putem ajunge să ne credem deasupra lui Dumnezeu Tatăl. Iată de ce este bine să ştim că nu trebuie să confundăm lucrurile:

- smerenia ne spune despre cine suntem cu adevărat,
- smerenia ne învață că suntem fii lui Dumnezeu,
- smerenia ne face să ne asemănăm lui Iisus,
- smerenia ne face să menținem ortodoxia,
- smerenia ne învață să acceptăm revelațiile sfinților părinți.

Prin urmare este bine să ştim că neascultarea de Dumnezeu Tatăl este un păcat şi de multe ori el se manifestă în erezie. Ereticii sunt cei care găsesc preceptele ortodoxiei mult prea erodate şi învechite. Papii de la Roma au spus că ortodoxia este o erezie și trebuie să fie reformată. Luther, Calvin și Zwingli au spus că ortodoxia nu mai este la zi și ea trebuie să fie reformată (de fapt ei au reformat catolicismul). Neoprotestanții din zilele noastre susțin că tot ceea nu este neoprotestant este o erezie şi trebuie să fie reformat. Aşa se face că la nivel mondial creştinii ortodocşi au ajuns un fel de minoritate. Aceasta fiindcă a fost din ce în ce mai mulți cei care au ajuns să considere că ortodoxia nu ne duce la Dumnezeu Tatăl ci de fapt este o amăgire. Să fie și sfinții creştin ortodocşi o amăgire? Să fie martirii creştin ortodocşi care și-au dat viața pentru Dumnezeu Tatăl o amăgire? Adevărul este că nu, ortodoxia nu este o credință demodată însă omul de mai multe ori și-a ascuns neascultarea de Dumnezeu Tatăl în tot felul de erezii.[15]

Sunt mai multe forme prin care omul își poate manifesta neascultarea față de Dumnezeu Tatăl:

- păcate,
- patimi,
- minciună,
- manipulare,
- superficialitate,
- erezie în cele din urmă.

[14]Iustin Pârvu, *Biserica şi noile erezii* (Fundația Iustin Pârvu, 2016).

[15]Se poate să vorbim de o demascare a ereziilor? Se poate vorbii. Nu trebuie să credem că ereticii sunt unii care poartă măşti la propriu. Nu. Este vorba de o mască pe care ei o poartă pentru a își ascunde neascultarea de Dumnezeu Tatăl. Fie că este vorba de papii de la Roma, la luteranii de la Tubingen sau de anglicani de la Cantenbury, cu toți sunt unii care nu ascultă de Dumnezeu Tatăl și uită că Iisus a spus în rugăciunea Tatăl nostru facă-se voia Ta. Prin urmare noi nu trebuie mai ales în probleme de religie să ajunge să ne facem voia noastră ci trebuie să fim ascultători de voia lui Dumnezeu Tatăl. Omul fiindcă este o ființă liberă adevărul este că poată să nu asculte de voia lui Dumnezeu Tatăl. În acest mod el ajunge să facă din voia, intențiile și ideile sale un fel de absoluturi religioase. Este evident că o astfel de cale nu poate să ne ducă la mântuire. Aceasta fiindcă mântuirea este ceva care este după voia lui Dumnezeu Tatăl.

Fiindcă este o încălcare a voii lui Dumnezeu Tatăl trebuie să ştim că ortodoxia consideră erezia ca un păcat. Deşi omul este liber să urmeze orice credință vrea este bine să ştim că, a urma credințe creştine şi străine de ortodoxie este un păcat. Aceasta fiindcă omul este cel care trebuie să iese în căutarea lui Dumnezeu Tatăl. Este adevărat că prin Iisus Hristos Dumnezeu Tatăl a făcut un pas spre noi oamenii din toate epocile şi din toate timpurile însă noi nu trebuie să abuzăm de această chemare pe care El ne-a făcut-o. Ei bine erezii sunt unii care abuzează de chemarea lui Iisus. Ei sunt unii care susțin că ceea ce a spus Iisus este evident supus interpretării. Mai noi neoprotestanții susțin că nu trebuie să credem că există o singură interpretare la ceea ce a spus Iisus în Biblie ci fiecare dintre noi este liber să Îl interpreteze cum vrea. A interpreta cum te taie capul pe Fiul lui Dumnezeu cu adevărat este un lucru rău. Deşi ortodoxia are interpretare la tot ceea ce a spus Iisus ei bine putem să vedem că în zilele noastre s-au născut mai multe interpretării proprii ereticilor.

1. Baptiştii susțin că botezul lui Iisus a fost central,
2. Penticostalii susțin că Pogorârea Duhului Sfânt este centrală,
3. Adventiştii susțin că a doua venire a lui Iisus este centrală,
4. Catolicii susțin că papa de la Roma este central,
5. Luteranii susțin că numai Biblia este centrală,
6. Mormonii susțin că revelația de la îngerul Moroni este centrală etc.

Iată cum sub mai multe forme sunt din ce în ce mai mulți care îşi ascund neascultarea de Dumnezeu Tatăl prin tot felul de erezii.[16]

O întâmplare mai puțin cunoscută o avem din Jabalia (Backa) din Serbia. Se spune că aici era o femeie care era creştin ortodoxă şi care mergea cu mare plăcere la întâlnirile unei Frății Ortodoxe. Mărul discordiei a apărut într-o zi când un sâmbătar (adventist) a vizitat-o.

- Să ştii că nu ortodoxia este credința adevărată, a început sâmbătarul.
- De ce?
- Ortodoxia crede în icoane, în spovedanie, în împărtăşanie.
- Şi nu este bine?
- Nu, nu este bine.
- De ce?
- Tot ce ai nevoie este credința în Iisus.
- Nu ştiu ce să zic.
- Uite, vino la noi la adunare şi ai să te convingi.
- Eu sunt ortodoxă, nu vin la adunări de pocăiți.
- Mai gândeşte-te.
- La ce să mă gândesc?
- Uite noi avem adunare în fiecare sâmbătă.
- Da şi?
- Vino sâmbătă la adunare şi îşi promit că nu vei fi dezamăgită.

O săptămână întreagă femeia a fost tulburată de gândul de a merge la adunarea sâmbătarilor. Vinerea seara mai înainte de a merge la adunare s-a pus în fața icoanei Mântuitorului şi s-a rugat:

- Doamne, Ție mă încredințez! Îndreaptă-mă Tu pe calea mântuirii!

Mai apoi femeia a adormit şi avut un vis care a cutremurat-o. A putut să îi vadă pe mucenicii lui Hristos cum sufereau pentru credință. Călăii îi întrebau:

- Vă lepădați de Hristos?
- Nu ne lepădăm spuneau mucenicii.
- Bine atunci să muriți că nu mai sunteți vrednici de viață.

Femeia a putut să îi vadă pe mucenici: unii erau tăiați cu sabia, alții erau atuncați în foc, alții erau aruncați să fie sfâşiați de fiare, alți mucenici erau răstigniți pe cruce etc. Dintr-o dată a putut să vadă un cap tăiat care se rostogolea spre ea. A putut să recunoască chiar capul Sfântului Ioan Botezătorul care cu ultimele puteri i-a spus:

- Vezi cum au suferit aceştia pentru adevărata credință, iar tu laşi credința sfinților şi cauți o alta?

Femeia s-a trezit tulburată din vis şi a decis să nu renunțe la ortodoxie. Vremea a trecut şi din nou s-a întâlnit cu sâmbătarul.

- Ce s-a întâmplat?

[16]Nelu Zugravu, *Erezii şi schisme: de la Dunărea Mijlocie şi de jos în mileniul 1* (Editura Presa Bună, 1999).

- Cum adică?
- Te-am aşteptat sămbătă la adunare şi nu ai venit.
- Şi nici nu am să vin.
- De ce?
- Fiindcă eu sunt ortodox[şi voi rămâne ortodoxă. Te rog să nu mai încerci să mă converteşti.

Din acel moment se spune că femeia a scăpat de ispita sâmbătarilor.

Unii care ar putea să ajungă să citească întâmplarea de mai sus ar putea să spun că ea este o simplă superstiție fiindcă nu se cade să credem în vise.[17] Totuşi avem mai multe motive să credem că acest vis a venit de la Dumnezeu. Aceasta fiindcă visul a venit într-un moment în care femeia trecea prin mari îndoieli de credință. Mai toți dintre noi am avut îndoieli de credință la un anumit moment în viață. Aceasta fiindcă este bine să ştim că diavolul este unul care nu găseşte credința noastră, chiar puțină câtă este, pe placul lui. Iată de ce este foarte adevărat că de multe ori ereziile din jurul nostru ne fac să fim problematici şi uneori chiar dilematici. Nu ştim dacă noi mergem în direcția bună sau nu. Ereticii de cele mai multe ori sunt persoane egoiste şi care nu le pasă prea mult de oamenii din jur. Ei sunt de multe ori harismatici ieftini care se bazează pe senzații de moment. De multe ori este chiar greu să dialogăm cu ereticii care cred că prin a memora mai multe citate din Biblie ajung să dețină superioritatea într-o discuție pe teme teologice. După cum ne putem da seama duhul eretic este un duh individualist. Este un duh care ne ține închişi în sine şi numai pentru noi. Nu este secta eretică mai mult un fel de individualistate egoistă? Evident că da. Sectantul este unul care plin de sine se crede pe sine unul care nu trebuie să urmeze cursul vieții cu restul oamenilor ci trebuie să meargă pe calea proprie.[18]

După cum am spus lumea secularizată din zilele noastre tinde să fie una care este extrem de tolerantă şi chiar laxă în ceea ce priveşte ereziile. Ei bine nu acelaşi lucru se poate să îl spunem despre sfinții părinți. Iată care era părea Sfântului Atanasie cel Mare despre erezii în secolul al IV-lea: "fiecare erezie are ca tată al născocirii ei pe diavolul, care s-a abătut dintru început şi s-a prefăcut în ucigaş de oameni şi în mincinos. Ruşinîndu-se să pronunţe numele lui vrednic de ură,ereticul cu făţărnicie ia asupra sa minunatul şi mai înaltul decît orice nume al Mîntuitorului, adună cuvinte din Scriptură, … ascunde însă adevăratele lor înţelesuri şi în cele din urmă ascunzînd cu viclenie născocirea lui, prin aceasta devine chiar ucigaş de oameni pentru cei conduşi (de el) în rătăcire." Avem aici o viziune cât se poate de categorică cu privire la eretici. Din ceea ce spune Sfântul Atanasie cel Mare ereticii sunt unii care în mod voit ajung să fie colaboratori ai diavolului. Evident că unii ar putea să găsească această afirmație cât se poate de scandaloasă fiindcă în nici un fel nici un eretic nu va recunoaşte că este un colaborator al diavolului. Afirmația Sfântului Atanasie cel Mare este una care ajunge să lege erezia ca un fel de lucrare directă sau indirectă a diavolului. Aceasta fiindcă diavolul este cel care ajunge să inspire mai multe erezii. Diavolul trebuie să ştim că a fost şi el o creatură a lui Dumnezeu Tată, destinat probabil să ajungă şi El fiul lui Dumnezeu Tatăl, dar care a voit mult mai mult. A voit ceea ce este imposibil: a voit să ajungă să fie el Dumnezeu. Una dintre modalitățile prin care diavolul poate lucra contra lui Dumnezeu Tatăl este prin intermediul ereziilor. Ce sunt ereziile decât nişte învățături eronate care ajung să pervertească adevărul despre Dumnezeu? Ei bine iată de ce putem să vedem că de 2000 de ani ereziile au tot apărut şi au reapărut din nou şi din nou. 2000 de ani de istorie a ereziilor în creştinismul ortodox ne duce cu gândul că există o putere trans-umană ce ajunge mai în toate epocile să creeze noi şi noi erezii. Ei bine Sfântul Atanasie cel Mare a fost cât se poate de concludent când a spus că ereticii sunt unii care fac voia diavolului. De ce?

1. Fiindcă ei răstălmăcesc cuvintele lui Dumnezeu,
2. De cele mai multe ori sunt conştienți de înşelăciunea lor,
3. Nu iubesc adevărul,
4. Nu slujesc lui Dumnezeu Tatăl,
5. Sunt în neascultare de Dumnezeu Tatăl,
6. Pervertesc conştient ortodoxia.
7. Au scopuri mârşave în ereziile lor.

Nu ştim dacă toți ereticii au fost de partea diavolului dar este cel mai probabil ca mulți dintre ei să fi făcut voia diavolului în mod conştient.[19]

---

[17]Ilie Cleopa, *Despre vise şi vedenii* (Bacău, 2001).

[18]P. I. David, *Călăuză creştină: sectologie* (Curtea de Argeş, 1994).

[19]Erezia poate să fie interpretată şi ca o manifestare a răutății. De ce să se mântuiască cât mai mulți oameni prin ortodoxie? De ce să ajungă cât mai mulți oameni în rai? Trebuie să ştim că sunt şi oameni răi care sunt cât se poate de serioşi în răutatea lor. Nu trebuie să în nici un fel să subestimăm răutatea din om. De multe ori oamenii au arătat că pot să fie capabili de răutate care este una aproape

Prin urmare trebuie să ştim că sunt două categorii de eretici:
1. Eretici care ajung să facă în mod voluntar voia diavolului,
2. Eretici care fac erezii din propriu orgoliu.

Aceasta fiindcă ei se consideră mai buni decât toţi sfinţii părinţi ai creştinismului ortodox la un loc. Mândria şi orgoliul la fel d e bine pot să fie un fel de combustie în a crea şi a venii cu cât mai multe erezii. Dacă Dumnezeu este Tatăl nostru el evident că nu se va supăra şi de la accepta toate elucubraţiile şi invenţiile noastre în materie de credinţă. După cum am spus o astfel de concepţie este eronată şi cât se poate de greşită. A fost Iisus cel care ne-a spus că nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu Tatăl decât numai El. Prin urmare este greşit să ajungem să credem că Dumnezeu Tatăl este accesibil pe orice cale ce este posibil să o debităm noi într-un moment de "iluminare transcendentală." După cum am spus, din pilda cu fiul risipitor putem să vedem că tatăl nu l-a ţinut cu forţa pe fiul său cu sine. Când fiul a voit să plece de la iubirea tatălui, tatăl i-a respectat libertatea. Cei care prin erezii, după cum spunea Sfântul Atanasie cel Mare, ajung să facă voia diavolului, ei bine au toată libertatea să o facă. Unii ajung să se amăgească că de fapt ereziile sunt adevărate "progrese spiritualitate" ale umanităţii. Nimic mai eronat decât aceasta. Fiindcă după cum am spus nu există numai un singur Dumnezeu Tatăl şi o singură cale de a ajunge la El: ortodoxia.[20]

Unii s-ar putea întreba: de ce este erezia rea? Este rea fiindcă ea este un neadevăr. Mai mult decât atât, erezia este una care ajunge să ia un neadevăr drept adevăr. După cum putem să ne dăm seama nu oricine se poate pronunţa în materie de religie şi de creştinism ortodox. În zilele noastre când oamenii cred că au acces la orice informaţie vor este destul de nepotrivit să li se spună că revelaţia lui Dumnezeu Tatăl vine pe anumite căi şi ele nu pot să fie accesibile pentru toată lumea. Este nevoie de sfinţenie pentru a ajunge să se discearnă adevărul lui Dumnezeu Tatăl. După cum am putut vedea Sfântul Atanasie cel Mare a fost cât se poate de radical când a spus că ereticii sunt unii care devin colaboratori al diavolului. Este bine să ştim că diavolul nici el nu are acces la toate adevărurile despre Dumnezeu. Fiindcă el este un duşman al lui Dumnezeu, ajunge să inventeze lucruri despre Dumnezeu. Evident că ele nu sunt adevărate. La fel de bine fac şi ereticii. Când ereticii nu sunt siguri despre un anumit lucru despre Dumnezeu ei ajung să inventeze şi să vină cu tot felul de lucruri străine de dogma creştin ortodoxă. Ceea ce trebuie să ştim şi ceea ce se cuvine să fim conştienţi este că nu oricine se poate pronunţa în materie de dogmă creştin ortodoxă. Locul acesta este rezervat sfinţilor părinţi. Sunt sfinţii părinţi cei care se pot pronunţa şi pot să fie ascultaţi în probleme de dogmă. Ştim de cazul expres al Sfântului Maxim Mărturisitorul că el a scris o carte intitulată Ambigua în care ceea ce şi-a propus a fost să explice mai multe pasaje grele din Biblie şi din alţi sfinţi părinţi. Nu toate lucrurile din Biblie şi din scrierile sfinţilor părinţi sunt uşoare. De multe ori este nevoie de multă rugăciune şi de multă analiză pentru a ajunge să înţelegem unele pasaje dificile. Iată de ce sfinţii părinţi sunt unii care sunt autoritativi în probleme de dogmă creştin ortodoxă. Ei sunt unii care prin viaţa lor ascetică ajung să fie inspiraţi de Duhul Sfânt şi să poată să vadă sensul ascuns a mai multor lucruri tainice. În acest sens este bine să ştim că în creştinismul ortodox sunt mai multe niveluri de înţelegere la care poate ajunge un creştin simplu. Sensurile cele mai profunde ale dogmelor ajung să fie cunoscute numai de sfinţii părinţi.[21]

După cum ne spun sfinţii părinţi există două modalităţi de a ajunge să Îl experimentăm pe Dumnezeu Tatăl:
- în trup,
- în duh.

---

demonică: tortură, sadism, lagăre de concentrare, răstigniri, chinuri şi schingiuiri sunt cu toate lucruri care pot să fie descoperite în istoria omului. Omul a ajuns să fie o bestie pentru om. Aceasta fiindcă s-a considerat că răul poate să fie o modalitate de exprimare a umanului. Evident. Nimic mai eronat decât astfel de concepţie. Trebuie să ştim că erezia poate să fie o formă de manifestare a răului fiindcă ea este:
- minciună,
- şi dezbinare.

[20]Arsenie Papacioc, *Singur ortodoxia* (Bucureşti, 2006).

[21]Cum putem să ştim că un sfânt părinte are pe Duhul Sfânt în el? Cel mai bine poate să fie văzut din viaţa sfântă pe care acesta o duce. Sfinţii părinţi sunt persoane excepţionale care vor să ajungă la un acord deplin între voia lor şi voia lui Dumnezeu Tatăl. Cei mai mulţi dintre noi adevărul este că nu prea ţinem la voia lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă suntem mult prea preocupaţi de a ne face propria voie. Iată de ce este bine să ştim că a ajunge să faci voia lui Dumnezeu Tatăl este un lucru care încet, încet îl duce pe cel în cauză la sfinţenie. Erezia este o încălcare a voii lui Dumnezeu Tatăl fiindcă ea este una care preferă să meargă pe calea proprie şi să nu ţină cont de El. Iată de ce erezia este un păcat în cele din urmă. Pentru omul din zilele noastre care este mai mult decât permisiv este cât se poate de străin să creadă că trebuie să urmeze ortodoxiei şi că ortodoxia este singura cale care duce la Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă ereticii sunt unii care susţin că de fapt sunt mai multe căi spre Dumnezeu Tatăl. După cum există numai un singur Dumnezeu Tatăl, la fel de bine există numai o singură cale spre El.

Prin experimentarea lui Dumnezeu Tatăl în trup ei bine creştinul ortodox ajunge să îşi dea seama că Dumnezeu Tatăl a creat toată această lume numai pentru noi şi pentru ca noi să ne bucurăm de ea. Experimentarea lui Dumnezeu Tatăl în duh este un nivel superior la care de multe ori se ridică numai sfinții. Fiindcă sfinții ajung să se unească cu Duhul Sfânt ei bine ei sunt inspirați de El. Prin ce se manifestă această inspirație a Duhului Sfânt? Se manifestă mai ales prin inspirație. A fost Duhul Sfânt cel care i-a inspirat pe autorii Bibliei să scrie adevărul în unele probleme în care un om simplu nu ar fi avut nimic de spus. Tot acest Duh Sfânt este Cel care îi inspiră şi pe sfinții părinți în scrierile lor pentru a ajunge să elucideze unele probleme de credință. Cei mai mulți dintre noi am fi tentați să spunem că nu contează cum ajungem să credem în Dumnezeu Tatăl ci ceea ce este important este să ajungem să credem. Ei bine sfinții părinți nu sunt de aceiaşi opinie. Sfinții părinți sunt unii care ne învață că pentru a ajunge să credem în Dumnezeu Tatăl trebuie să avem o credință creştin ortodoxă. Ortodoxia are mai multe sensuri.

1. Dreapta mărire a lui Dumnezeu,
2. Conformitate cu principiile tradiționale ale unei doctrine, concepții,
3. Confesiune creştină care a păstrat neschimbate dogmele, tradiția, cultul şi organizarea bisericească fixate prin cele şapte sinoade ecumenice,
4. Curent al creştinismului, constituit în Bizanț ca Biserică răsăriteană, deosebit de catolicism, apărut în Occident,
5. Pravoslavnicie.[22]

Iată prin urmare numai câteva dintre sensurile termenului de ortodoxie. Sfinții părinți sunt cei care învață că numai ortodoxia ne poate duce în spre Dumnezeu Tată. Iată de ce trebuie să considerăm că nu sunt mai multe căi care duc la Dumnezeu Tatăl deşi lumea de azi este extrem de permisivă în acest sens.[23]

Fiindcă este o minciună, erezia este una care ne duce departe de Dumnezeu Tatăl. Unii ar putea să spună că în nici un fel nu se poate face o legătură dintre

1. Dumnezeu Tatăl
2. Şi adevăr.

Aceasta fiindcă nu poate să existe nici un fel de punct de legătură dintre aceste două noțiuni. Nimic mai fals decât aceasta. Dumnezeu Tatăl este unul care ajunge să fie cunoscut în adevăr. De fapt când ajungem la Dumnezeu Tatăl ajungem să facem acest lucru prin adevăr. Nu putem să fim cumva indiferenți la legătura care există între Dumnezeu Tatăl şi adevărul fiindcă ele sunt două lucruri care se presupun reciproc. Când a venit în această lume pentru a ne arăta calea spre Dumnezeu Tatăl Iisus s-a identificat pe Sine ca fiind Adevărul. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că numai în adevăr în cele din urmă ajungem să devenim fii lui Dumnezeu. Este bine să ştim că a devenii fiul lui Dumnezeu nu implică numai beneficii gratuite ci la fel de bine şi unele datorii:

1. Slujirea adevărului,
2. A fi de partea dreptății,
3. A ajuta semenul,
4. A fi pentru răspândirea iubirii creştine în lume,
5. A ține partea celor năpăstuiți,
6. A trăi după legea creştină,
7. A slujii libertatea semenilor,
8. A fi un iubitor şi un slujitor al adevărului,
9. A fi un om al credinței ortodoxe,
10. A fi un om care este guvernant de legile Bisericii etc.

Avem aici numai câteva dintre caracteristicile unui fiu al lui Dumnezeu Tatăl. Erezia în nici un fel nu este o caracteristică a unui fiu al lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă erezia este o minciună. Ea este un fel de manipulare a adevărului şi o îndepărtare de adevăr.[24]

---

[22]După Dicționarul explicativ.

[23]Alexander Schmemann, *Tatăl nostru* (Bucureşti, 2010).

[24]Cea mai bună definiție a ereziilor este că ele sunt minciuni în materie de credință. Este adevărat că au fost şi cazuri de eroare în ceea ce priveşte ereziile. Aceasta fiindcă au fost mai mulți care pur şi simplu nu au primit nici un fel de revelație de la Dumnezeu Tatăl în ceea ce priveşte religia şi creştinismul ortodox. După cum putem să ne dăm seama este bine să avem răbdare în probleme de credință şi să nu credem că totul ajunge să ne fie descoperit dintr-o dată. Fiindcă omul este unul care vrea totul şi vrea dintr-o dată de multe ori el ajunge să cadă în erezie. Aceasta fiindcă nu aşteaptă necesara iluminare a lui Dumnezeu Tatăl. Sunt şi unii care la un anumit moment al vieții lor au ajuns să cadă în erezia dar care mai apoi şi-au revenit şi au ajuns să slujească adevărul. Ce trebuie să facă un om pentru a

Adevărul este că în lumea noastră erezia creştină a ajuns să fie o obişnuinţă. Sunt unii care nici nu ar putea să conceapă ca religie creştină să nu fie compusă din mai multe biserici. Aşa se face că în oraşele noastre avem

- biserici catolice,
- biserici greco-catolice,
- biserici baptiste,
- biserici adventiste,
- biserici penticostale,
- biserici evanghelice etc.

Cu toții le vedem prin oraşele noastre și ne fac imaginea că nici nu se poate altcumva. Totuși, unii ar putea să își ridice întrebarea: dacă există un singur Dumnezeu Tatăl cum se face că sunt atât de multe Biserici? Unii care sunt mult mai permisivi ne spun că toate aceste biserici sunt adevărate și ele sunt căi spre unul și același Dumnezeu Tatăl. Totuși, de ce să fie mai multe căi spre Dumnezeu Tatăl din moment ce noi ştim că El este Unul? Evident că undeva lucrurile sunt greşite. Și pe bună dreptate sunt greşite. Nici unde în Biblie Iisus nu a spus că a venit să fondeze şi să întemeieze mai multe biserici. Totuşi, vedem din jurul nostru că sunt mai multe biserici şi fiecare pretinde că este cea adevărată. Oricine își poate da seama că aici avem de a face cu o minciună. Ei bine, minciuna în probleme de religie se numeşte erezie. Sunt ereziile cele care ajung să creeze mai multe biserici şi să facă în aşa fel ca oamenii dintr-o biserică nici că nu vor să ştie de oamenii din alte biserici. Uneori ei ajung chiar la ură.[25]

Adevărul este că cei mai mulţi eretici ştiu că sunt pe cale greşită dar fiindcă răutatea din ei este mare ei preferă să meargă pe o cale separată de ortodoxie. Nici un eretic nu afirmă despre sine că este răutatea cea care îi face să nu mai vor să ştie de Biserica Creştin Ortodoxă. Aşa se face că ei dau vina pe tot felul de lucruri din ortodoxie:

- pe cultul icoanelor,
- faptul că preoții nu pot să fie mijlocitori între Dumnezeu și oameni,
- pe spovedanie și împărtăşanie care nu sunt necesare,
- pe asceza şi nevoința creştin ortodoxă ce sunt multe prea aspre,
- pe dogmele ortodoxe ce sunt mult prea complicate,
- pe sfinții părinți care nu sunt necesari pentru mântuire etc

Iată că avem aici mai multe obiecții pe care ereticii le aduc ortodoxiei. Adevărul este că ereticii sunt oameni ai răutății. Cum putem să susținem că ei sunt oameni ai răutății? Putem să susținem acest lucru prin faptul că ei ajung să se divizeze de ortodoxie și să nu mai vrea să ştie nimic despre ea. Aşa se face că ereticii ajung să acuze ortodoxia:

- că este învechită,
- că este arhaică,
- că este dominată de mai multe formule moarte,
- că are mai multe superstiții printre care și a își face semnul sfintei cruci,
- că nu este adusă la zi,
- că este o sursă de contagiere prin icoanele și lingurița de la împărtăşanie ce sunt folosite în comun etc.

Iată cum ereticii de fapt își dau arama pe față: ei sunt duşmani ai ortodoxiei. Ei se prezintă ca oameni de bine trebuie să ştim că ereticii nu sunt oameni de bine. Ei sunt oameni ai divizării și ai diviziunii. Ceea ce vor ei este să rupă și să fărâmițeze ortodoxia cât mai mult.[26]

---

ieşii din erezie? Să se pocăiască. Dacă el se pocăieşte în cele din urmă păcatul ereziei sale îi va fi iertat. Partea mai tristă a lucrurilor este că sunt puţini eretici care ajung să se pocăiască. Aceasta fiindcă ereticii tind să fie oameni orgolioși care nu admit cu una cu două că au greșit.

[25]Antonie Plămădeală, *Ca toți să fie una* (Bucureşti, 1979).

[26]Pe parcursul timpului sfinții părinți au răspuns la mai toate obiecțiile aduse de eretici. Deși adevărul le-a fost demonstrat ei bine ereticii nu s-au pocăit și au continuat să persiste în erezia lor. Aceasta ne spune că ereticii sunt oameni ai răului și au un mare rău în ei. Este un rău care divizează ceea ce nu ar trebui să fie divizat: Biserica Creştin Ortodoxă. Este adevărat că sunt şi eretici care se văd pe sine ca fiind aleşi ai lui Dumnezeu. Este vorba mai mult de o alegere imaginară fiindcă în realitate ereticii nu sunt persoane care Duhul Sfânt în ei. Nu trebuie să avem nici o îndoială: una dintre formele de manifestare ale răutății umane este erezia. Nu fără de motiv Sfântul Atanasie cel Mare ne spunea că ereticii sunt colaboratori voluntari ai diavolului. Ei îi ajută pe diavol în procesul de fărâmițare și rupere a ortodoxiei. Tot ceea ce este diviziune nu poate să vină de la Dumnezeu Tatăl. Totuşi, ereticii sunt liberi să acționeze fiindcă libertarea este un dar pe care ei l-au primit de la Dumnezeu Tatăl.

Deși în mediul secular din zilele noastre ni se spune tot mai des că trebuie să acceptăm și pe cei care nu cred ortodox ca noi, ei bine se pare că sfinții părinți sunt de o cu totul altă opinie. Iată ce spunea Sfântul Epifanie al Ciprului ucenicilor săi: "fugiți de tot eresul ca de fiarele cele pline cu venin de moarte." Prin urmare ni se spune de acest sfânt părinte că nu este bine să avem prieteni pe eretici și dacă este posibil să îi evităm. Este adevărat că uneori nu avem cum să îi evităm pe eretici. Aceasta fiindcă ei pot să apară în cele mai neașteptate momente ale vieții:

- la locul de muncă,
- ca vecini,
- la școală,
- în magazine etc.

Mai cu toții noi cei se suntem creștin ortodocși ajungem să avem câte un sectant sau un eretic în jurul nostru. Unii dintre ei sunt agresivi și vor să ne convertească la credința lor în timp ce alții sunt pasivi și nu deschid cu noi subiecte religioase. Ca idee este bine să știm că dacă putem pe eretici trebuie să îi evităm. Aceasta fiindcă ei sunt oameni care sunt certați cu ortodoxia și vor să atragă pe cât mai mulți la erezia lor. Dacă nu suntem uni care suntem foarte bine instruiți în ortodoxie adevărul este că dacă ne angajăm în dialoguri cu ereticii ei pot să ne convingă de erezia lor. Iată de ce un creștin ortodox simplu care nu știe marile adevăruri dogmatice ale ortodoxei cel mai bine este să nu intre în discuții cu ereticii și să îi evite. Aceasta fiindcă ei pot să te otrăvească cu veninul ereziei lor.[27]

Se spune că un tânăr creștin ortodox s-a îndrăgostit de o sectantă. Iubirea lor era mare și într-o zi el a cerut-o în căsătorie.

- Vrei să te căsătorești cu mine? A întrebat-o tânărul ortodox.
- Aș vrea dar este posibil?
- Cum să nu.
- Păi tu ești ortodox.
- Și ce este cu asta?
- Eu sunt sectantă.
- Vom face nunta la secta ta.
- Bine dacă așa vrei.

Părinții fetei care și ei erau sectanți au auzit de intențiile fiicei lor. L-au chemat pe tânărul ortodox.

- Uite ca să facem totul după rânduială...
- Da, ce să facem? A întrebat tânărul.
- Secta noastră nu poate să facă nunta dacă ambii miri nu sunt parte din sectă.
- Și ce propuneți?
- Dacă ai acceptat să faci nunta la noi la sectă, de ce nu vrei să te botezi la secta noastră?
- Eu sunt botezat ortodox.
- Pentru noi nu este un botez valid.
- De ce?
- Numai ce este botezat de secta noastră este valid.

Tânărul ortodox a stat puțin pe gânduri după care a spus:

- Bine fie cum spune-ți voi.
- Deci accepți să fi botezat de secta noastră?
- Da accept.
- Imediat după ce vei fi botezat vom face nunta.
- Așa să fie.
- Atunci rămâne cum am stabilit.

Tânărul ortodox s-a dus și le-a spus ce a decis și părinților lui.

- Cum, te-ai decis să părăsești ortodoxia?
- Da, așa am decis.
- Ți-ai pierdut mințile?
- Mamă tu nu înțelegi că o iubesc?
- Dacă ea te iubea accepta să treacă ea la ortodocși.

[27]Dan Bădulescu, *Ortodoxie și erezie* (Făgăraș, 2006).

- Dar ea mă iubește. Botezul la secta lor este numai o formalitate.

Văzând că au de ales părinții au fost de acord cu botezul și nunta. A venit și ziua botezului. Pe cum slujba botezului decurgea tânărul ortodox a putut să își vadă îngerul păzitor lângă el. Pe cum slujba decurgea îngerul păzitor se depărta de el. La un moment dat de el a început să se apropie un diavol mare și întunecat.

- Ce este aceasta? a strigat tânărul și a luat-o la fugă.

Sectanții au început să strige:

- Stai, stai, slujba nu s-a terminat.

Tânărul a fugit și nu a mai voit să renunțe la ortodoxie fiindcă și-a dat seama că secta cu pricina este în slujba diavolului.

Avem aici un caz mai neobișnuit care ne spune că de multe ori ceea ce pare o simplă sectă uitată de lume are consecințe spirituale mult mai profunde.[28] Suntem oameni care de cele mai multe ori tindem să vedem lucrurile din jurul nostru numai cu ochi trupești fără să ajungem să ne ridicăm problema spirituală. Există la orice aspect al vieții noastre și un aspect spiritual. Iată de ce este bine să știm că de acest aspect spiritual și de ce trebuie să ținem cont de el. Întâmplarea de mai sus ne spune că ereziile sunt unele care pot să fie sub lucrarea demonilor fără ca noi să ne dăm seama. Aceasta fiindcă demonii sunt unii care vor să divizeze Biserica lui Hristos pe care o urăsc și o detestă. A fi creștin ortodocși este un fapt care ne permite să vedem lucrurile nu numai cu cohi trupești ci la fel de bine și cu ochi duhovnicești. Vedem că a fost voia lui Dumnezeu ca tânărul ortodox din întâmplarea de mai sus să se trezească din rătăcirea lui și să ajungă să vadă lucrurile în sens duhovnicesc. De ce să excludem posibilitatea că de multe ori demonii sunt unii care ajung să fie în spatele la mai multe erezii și secte din zilele noastre? Ce îi face pe acești eretici și acești sectari să reziste cu atât de mult stoicism la adevărurile de credință creștin ortodoxe? Ei bine fără doar și poate că pot să fie demoni care ajung să îi stăpânească.[29]

Ceea ce am voit să evidențiem în aceste rânduri este că deși Dumnezeu este Tatăl nostru nu trebuie să credem că sunt mai multe căi spre Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă omul de azi este unul care de multe ori a ajuns să susțină că indiferent de ce fapte face omul în cele din urmă iubirea lui Dumnezeu Tatăl va ajunge să îi ierte toate răutățile. Este adevărat că Dumnezeu Tatăl este un Dumnezeu al iertării dar nu trebuie să uităm că El nu ne iartă dacă nu ajungem să ne pocăim de răutățile noastre. Ei bine, se pocăiesc ereticii de ereziile lor? Nu, foarte rar ajung să se pocăiască. Știm de exemplul lui Arie din secolul al IV-lea că la un moment dat a fost chemat la primul sinod ecumenic. Aici pentru a îi explica Sfânta Treime, Sfântul Spiridon al Trimitundiei a luat o cărămidă. Din cărămidă focul s-a ridicat în sus, apa a căzut jos și pământul a rămas în mâna Sfântului Spiridon. Sfântul Spiridon i-a spus lui Arie că așa este și cu Sfânta Treime care este alcătuită din trei persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Deși Arie a văzut minunea făcută de Sfântul Spiridon nu s-a pocăit ci a rămas în erezia lui. Prin urmare trebuie să știm că de multe ori demonii pot să ajungă să îi influențeze pe eretici. Cum ajung ei să facă aceasta?

- Împietrirea inimii,
- crezul că numai divizarea ortodoxei ajunge să fie o soluție,
- sentimentul că erezia este un lucru superior,
- dorința de a te opune ortodoxiei în public,
- dorința de a denigra ortodoxia,
- respingerea crezului că ortodoxia este singura cale spre Dumnezeu Tatăl,
- un sentiment de mândrie demonică.

Iată aici numai câteva dintre caracteristicile pe care ereticii din toate timpurile le au. Sunt cu adevărat ereticii oameni superiori? Deși ereticii se consideră pe sine superiori și net superiori ortodoxiei adevărul este că ei sunt oameni ai dezbinării și ai conflictului. Unii dintre ei ajung să se manifeste și violent. Vom da aici numai câteva cazuri:

1. Sfântului Maxim Mărturisitorul i-a fost tăiată limba și mâna dreaptă pentru a nu mai putea propovăduii împotriva ereziei monotelite,

2. Sfântul Teodor Studitul a fost închis în închisoare și bătut cu vergi pentru a nu mai predica împotriva iconoclasmului,

3. Sfântul Sofronie de la Afteia a fost închis în închisoarea de la Kufstein pentru a nu mai propovăduii împotriva uniației,

---

[28]Gheorghe Petraru, *Erezie și logos* (Iași, 2009).

[29]Timotei Lauran, *Ortodoxie și erezie în Biserica primară și învățăminte pentru azi* (Cluj Napoca, 2013).

4. Sfântul Atanasie cel Mare a fost exilat de 5 ori pentru că a predicat împotriva ereziei arianiste,
5. Sfinții Marcian și Martirie au fost uciși fiindcă s-au opus ereziei lui Arie etc.

Avem aici numai câteva cazuri de sfinți ortodocși care au fost prigoniți pentru ortodoxia lor.[30]

Prin urmare trebuie să știm că există numai o singură cale în spre Dumnezeu Tatăl. Acea cale ne-a fost descoperită acum 2000 de ani de Iisus Fiul lui Dumnezeu născut din veșnicie din Tatăl. De 2000 de ani ortodoxia a păstrat această cale și a făcut-o accesibilă la mai toate generațiile care au venit după El. Este Biserica Ortodoxă cea care a reactualizat din epocă în epocă și din generație în generație chemarea lui Dumnezeu Tatăl de a devenii fii Lui. Sfinții părinți sunt unii care ne asigură că urmare a unei astfel de adopții de a devenii fiul lui Dumnezeu este modul de viață creștin ortodox. Prin urmare ortodoxia nu numai că actualizează chemarea lui Dumnezeu Tatăl dar la fel de bine ea ne prezintă și care este modul de viață care a ajuns să decurgă din această unire dintre om și Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă sfinții părinți sunt pentru noi exemple de urmat în comuniunea noastră cu Dumnezeu Tatăl. Ei bine ereticii sunt cei care resping modul de viață creștin ortodox ca fiind unul care decurge logic din comuniunea cu Dumnezeu Tatăl. Ei ajung să susțină că de fapt modul de viață creștin ortodox este fără doar și poate doar una dintre multiplele posibilități de a manifesta comuniunea cu Dumnezeu Tatăl. Ceea ce știm pe cale logică, este că din moment ce există numai un Dumnezeu Tatăl la fel de bine există numai o cale în spre El. Este vorba de calea creștin ortodoxă.[31]

CAPITOLUL 2

CÂND EREZIA DEVINE O PROBLEMĂ NAȚIONALĂ SAU ETNICĂ

Deși cu toți suntem oameni ei bine adevărul este că suntem diferiți. Unii sunt mai:
- blânzi,
- alții mai justițiari,
- alții mai sentimentali,
- alții mai puternici în motivație,
- alții mai radicali,
- alții mai intelectuali.

De la diferențele de ordin personal dintre diferitele persoane din această lume la fel de bine se ajung la mai multe diferențe de ordin etnic sau național. Pe pământ sunt mai multe națiuni. Uni estimează că la ora actuală sunt aproximativ 200 de popoare diferite care fiecare are propriile ei caracteristici. Această diversitatea etnică ține de mai mulți factori:
- geografici,
- climatici,
- genetici,
- etnici,
- naționali etc.

Prin urmare deși în lume există diversitate nu trebuie să uităm că cu toții avem o natură umană în comun de purtat și cu toții suntem fii aceluiași Dumnezeu Tatăl. Ei bine când vine vorba de problema națională adevărul este că unii ajung să complice lucrurile în mod voit.[32]

---

[30]A ajunge să torturezi și să ucizi pentru erezia ta este o line pe care dacă ai călcat-o trebuie să știm că nu mai există cale de întoarcere. Ereticii după cum am spus de mai multe ori în istoria creștină au ajung să se manifeste violent și să facă mai multe victime în jurul lor. Să fie aceasta o modalitate de a Îl slujii pe Dumnezeu Tatăl:
- a tortura,
- a chinui
- și a ucide?

În nici un caz. Nu știm ca Dumnezeu Tatăl să îi fi spus unui Sfânt părinte creștin ortodox să facă asemenea lucruri.

[31]Kallistos Ware, *Ortodoxia: calea dreptei credințe* (Iași, 1993).

[32]De ce ajung ei să complice problema în mod voit? Aceasta fiindcă sunt mai multe națiuni care sunt în comparație una cu alta. Aceste popoare sunt unele care ajung să se considere mai bune decât restul. Este adevărat că în ceea ce privește ambiția oamenii nu sunt cu toții identici. Sunt unii care sunt mai ambițioși și alții care nu sunt la fel de ambițioși. Ține de fiecare persoană în parte să fie cum vrea dar unii vor să fie cu totul diferiți de restul. Pentru aceasta se poate vedea în lumea noastră un fel de competiție. Este o competiție ce evident că de multe ori nu face bine. Nu face bine fiindcă ea ajunge să se termine în război. Când un popor crede că este mai bun decât altul ei bine el ajunge la concluzia că acel popor trebuie să fie subjugat și făcut unul sclav. Așa se declanșează mai multe războaie.

Separațiile etnice și cele naționale au apărut din cele mai vechi timpuri și au ajuns să îl condiționeze chiar și pe Dumnezeu Tatăl într-o oarecare măsură. De exemplu știm că în antichitate toată lumea era păgână. Prin păgânism trebuie să înțelegem că lumea se închina la mai mulți zei. Totuși, Dumnezeu nu a voit să facă acest lucru singurul adevăr al lumii. Așa se face că el și-a ales un popor care să Îi fie loial. Este vorba de poporul evreu. Au fost evreii cei care au rămas credincioși lui Dumnezeu și în acest fel Dumnezeu a dus o lucrare de pregătire a lumii pentru venirea lui Mesia ce a fost promis primilor oameni la căderea din Eden (rai). Evreii au fost poporul ales al lui Dumnezeu și pentru aceasta Dumnezeu și-a făcut de mai multe ori simțită lucrarea Sa cu acest popor. Cea mai bună dovadă a prezenței lui Dumnezeu cu propriul evreu a fost la trecerea prin Marea Roșie. Știm că evreii au stat 400 de ani în robia egipteană. Au fugit de egipteni și au ajuns la Marea Roșie. Moise se roagă lui Dumnezeu și Marea Roșie se deschide în două. Evreii trec prin marea despicată. Când armatele egiptene trec și ele Marea Roșie marea se închide și armatele sunt înecate. Avem aici o dovadă cât se poate de concludentă că Dumnezeu a lucrat și la nivel de popor. Aceasta fiindcă deși eventual nu a fost în intenția lui Dumnezeu ca omenirea să fie divizată de popoare în cele din urmă oamenii au ajuns să fie împărțiți pe mai multe popoare. Împărțirea pe mai multe popoare a fost făcută de criterii geografice și de climă. Ei bine faptul că poporul evreu a fost poporul ales al lui Dumnezeu a creat un fel de *mitologie a națiunii alese a lui Dumnezeu*. Mai toate popoarele din zilele noastre se văd pe sine ca unice și ca unele care ajung să fie fără de pereche și de egal. Că se poate vorbii de un mesianism național în zilele noastre în cazul la mai multe popoare nu este nici o îndoială. În primul rând trebuie să știm că există două mesianisme de natură geografică:

1. Mesianism oriental,
2. Mesianism occidental.

Din cele mai vechi timpuri se pare că există o luptă pentru supremație între orient și occident. Orientul și occidentul cu mai multe ocazii au ajuns să își dispute supremația. S-a ajuns chiar și la război și la vărsare de sânge omenesc. Iată cât de departe au mers lucrurile.[33]

Deși nu o recunosc mai toate popoarele din lume vor să fie unele care au o misiune de la Dumnezeu și este această misiune care ajunge să le motiveze existența. Ceea ce trebuie să știm este că mai toate popoarele au un fel de chemare de la Dumnezeu sau mai bine spus o menire de la Dumnezeu. Totuși au existat și popoare care nu au avut nici o menire de la Dumnezeu și au ajuns să își creeze o menire artificială. Vom da aici numai două cazuri:

- vandalii, au fost un popor din vechime care trăia din jefuit și din prada luată de la popoarele cucerite,
- barbarii din toate timpurile au fost unii care duceau un mod de viață primitiv și care preferau să ducă un mod de viață nomad.

Evident că sunt mai multe cazuri de popoare care evident că nu au avut nici o menire de la Dumnezeu dar care cu mult orgoliu și cu mult tupeu au ajuns să își creeze drumul prin istorie. Este adevărat că un popor poate să aibă o misiune expresă de la Dumnezeu. Am dat aici cazul expres al evreilor care au fost singurul popor monoteist din lume în antichitate. Odată cu venirea lui Hristos Fiul lui Dumnezeu în lume trebuie să știm că acest lucru a adus cu sine mai multe implicații de ordin mesianic. Aceasta fiindcă mai înainte de a se înălța la cer Iisus le-a spus apostolilor: "drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin." (Matei 28, 19-20). Prin urmare din ceea ce putem vedea aici este cât se poate de clar că Iisus a voit ca toate neamurile să vină la creștinism. Că nu toate neamurile au făcut-o nu este nici o îndoială. Se cunoscut și în zilele noastre mai multe țări care sunt destul de mari și care nu sunt creștine: China India, Japonia, Tailanda, Indonezia, Arabia, Iran etc.[34]

Aceste războaie evident că nu sunt după voia lui Dumnezeu dar ele există și prin urmare nu putem să le ignorăm. Războiul este unul care este dominat de dorința de supremație. Sunt imperii care nu au dorit să conducă un popor sau două ci lumea întreagă.

[33]Hamije Nakamura, *Orient și occident* (București, 1997).

[34]Nu putem să răstălmăci cuvintele pe care le-a spus Iisus că toate popoarele sunt chemate la creștinism. Vedem în mod expres că aici Iisus nu a vorbit numai de persoane ci de toate popoarele lumii. Era o muncă imposibil de făcut pentru 12 oameni cum au fost sfinții apostoli dar ceea ce trebuie să știm este că ei erau apostoli și aveau puterea lui Hristos în ei. Așa se face că apostolii au plecat la propovăduire și au mers să boteze popoarele lumii. Unele popoare au primit cuvântul lor altele din contră, nu. Acesta este motivul pentru care 11 din cei 12 apostoli (Sfântul Ioan Teologul nu a fost martirizat) și-au găsit sfârșitul în martiriu fiindcă lumea nu a voit să primească chemarea lui Iisus. Ceea ce trebuie să știm este că odată cu Iisus s-a încheiat perioada în care poporul evreu a fost singurul popor ales al lui Dumnezeu. De la Iisus orice popor avea să primească pe Iisus și evanghelia Sa în cele din urmă ajungea să fie un popor ales. Vom vedea că deși în teorie lucrurile au fost simple în practică ele au ajuns să fie mult mai complicate.

Prin urmare cu ce a venit nou Iisus Hristos?

1. Credința în Iisus poate să mântuiască de iad,
2. Credința în Iisus îl face pe Dumnezeu Tatăl nostru,
3. Toate popoarele sunt chemate la credința în Iisus,
4. Prin credința în Iisus toate popoarele sunt popoare alese a lui Dumnezeu,
5. Pentru ca un popor să fie un popor ales al lui Dumnezeu el trebuie să țină la ortodoxie etc.

Avem aici numai câteva dintre lucrurile care aveau să schimbe profund soarta lumii și a omului în general. Aceasta fiindcă după cum a spus Iisus a fost cât se poate de explicit: El a venit pentru toată lumea și orice popor creștin este un popor ales al lui Dumnezeu. Lucrurile par simple dar vom vedea că oamenii au ajuns să le complice fiindcă au fost mai multe popoare care au voit să fie mai speciale decât altele. După cum putem să ne dăm seama un popor poate să fie considerat:

- familie mai mare,
- o comunitate mai mare.

A fost mai mulți care nu au fost mulțumiți cu această chemare universală pe care a adresat-o Iisus popoarelor lumii de a se boteza și în acest sens să devină popoare alese ale lui Dumnezeu. Unii au început să aibă nostalgia poporului evreu care era singurul popor ales de Dumnezeu în antichitate. Știm de celebrul caz al împăratului bizantin Iustinian cel Mare care după ce a fost terminată Catedrala Sfânta Sofia de la Constantinopol a spus cunoscutele cuvinte: Solomon te-am învins. Este clar că Iustinian avea ambiția de a depășii poporul evreu, lucru ce eventual chiar l-a realizat. Un lucru pe care mai toți istoricii lumii l-au putut observa este că mai toate imperiile lumii au ajuns să vadă pe sine ca unele care sunt cu o chemare specială de la Dumnezeu. Nu fără de nici o îndoială Carol cel Mare al Galiei (Franța de azi) a ajuns să își denumească imperiul: Sfântul Imperiu Roman. Ce să înțelegem de aici? Înțelegem că au fost mai multe imperii și mari popoare care nu au fost mulțumite cu chemarea lui Iisus de a devenii fii lui Dumnezeu prin botez și viață creștină ci au voit mult mai mult decât atât:

- că a fost voia lui Dumnezeu să creeze război,
- că Dumnezeu este Cel care l-a poruncit să extindă granițele imperiului,
- că imperiul este un lucru sfânt,
- că a ucide în numele imperiului este un lucru bun etc.[35]

Deși au fost mai multe cazuri de erezii care au ajuns să se manifeste al nivel național, trebuie să știm, că unul dintre primele cazuri de țară care a devenit în întregime eretică a fost Armenia. Așezată în Asia, știm că Armenia a primit vizita sfinților apostoli Tadeu și Bartolomeu. Au trebuit să treacă însă 200 de ani până ce Armenia a ajuns să se încreștineze oficial pe vremea Sfântului Grigorie Iluminatorul Armeniei la anul 301. Se crede că Armenia fost și prima țară devenită oficial creștină din lume. Armenia a rămas ortodoxă până în anul 451 când a avut al IV-lea Sinod Ecumenic de la Calcedon. Ce s-a întâmplat la acest Sinod Ecumenic de la Calcedon? A fost respinsă erezia monofizită care susținea că în Iisus a existat numai o singură fire: firea dumnezeiască, firea omenească fiind pur și simplu absorbită în cea dumnezeiască. Ei bine Armenia a respins deciziile Sinodului de la Calcedon. Așa se face că a devenit una dintre primele Biserici eretice din lume. Adevărul este că istoricii creștini și în zilele noastre studiază ce i-a determinat pe armeni să respingă Sinodul IV Ecumenic. În acest sens este bine să știm că Armenia a deschis porțile unui prejudiciu ce avea să fie urmat din ce în ce mai des de tot mai multe popoare. Este posibil ca armenii să fi fost duși în eroare de demoni dar ei ar fi putut și încă ar putea să o facă să se corecteze de erezia lor fiindcă sunt mai multe popoare care au primit ortodoxia și deciziile Sinodului al IV-lea Ecumenic. Iată cum de la anul 451 Armenia a preferat să calce o cale aparte și să se desprindă de restul Bisericilor Ortodoxe. Este un lucru trist că nici în zilele noastre armenii nu vor să revină la ortodoxie și să fie în comuniune cu restul de Biserici Ortodoxe. În acest context trebuie să ne aducem aminte de ceea ce spunea gânditorul român Simion Mehedinți că: “un popor atâta valorează cât a înțeles din Evanghelie.”[36]

---

[35]Trebuie să știm că nu a fost voia expresă a lui Iisus ca unii să ajungă împărați și să facă imperii. Aici putem să ilustrăm cel mai bine acest caz numai cu cazul Imperiului Bizantin. Știm că Imperiul Bizantin a fost unul creștin. Mai mult el este și imperiul care a dat naștere ortodoxiei. Totuși, deși Imperiul Bizantin a fost un imperiu creștin trebuie să știm că comportamentul lui a fost departe de a fi unul creștin. Aceasta fiindcă bizantinii au dus mai multe războaie dintre care cele mai cunoscute sunt cele cu persanii și cu bulgarii. Iată prin urmare că nu trebuie să credem că dacă un imperiu se numește pe sine creștin aceasta înseamnă că el este automat unul care a fost voit de Iisus. Aceasta fiindcă nu trebuie să confundăm politica de imperiu cu religia. De mai multe ori imperiile au făcut aceasta. Pentru a ajunge să dețină cât mai multă putere politică adevărul este că imperiile au ajuns să se folosească și de credința religioasă. Este cu adevărat un lucru mârșav dar el a avut loc și nu trebuie să uităm de el.

[36]Simion Mehedinți, *Creștinismul românesc* (București, 1995).

O altă Biserică ce a devenit eretică a fost Biserica Ortodoxă a Egiptului care în zilele noastre se mai numește și Biserica Coptă. Se consideră că Egiptul a fost încreștinat de Sfântul Marcu Evanghelistul ce a ajuns în Alexandria pe la anul 42 după Hristos. Ei bine egiptenii au fost și ei ortodocși la fel ca și armenii până în anul 451 când a avut loc al IV-lea Sinod Ecumenic de la Calcedon. La fel de bine egiptenii au respins deciziile acestui sinod și au devenit eretici sau ceea ce cunoaștem în zilele noastre cu numele de copți. Se pare că în cazul copților pedeapsa lui Dumnezeu pentru erezia lor nu a ținut mult până nu a apărut fiindcă la anul 641 Egiptul va fi invadat de arabi care vor convertii mai toată populația la islam.

Ceea ce trebuie să fim conștienți este că atât în cazul Armeniei cât și în cazul Egiptului, două Biserici care acum sunt eretice, ei bine ambele au ajuns la erezie din neascultare. Trebuie să știm că atunci când mai mulți sfinți părinți cum au fost cei de la Sinoadele Ecumenice s-au adunat și au luat mai multe decizii ei nu le-au luat în nume propriu ci fiindcă așa au fost inspirați de Duhul Sfânt. Cine respinge deciziile unui sfânt părinte în cele din urmă ajunge să Îl respingă pe Duhul Sfânt. Armenii și egiptenii sunt primele mari cazuri de mari eretici care nu au voit să se spună deciziilor luate de Biserica Ortodoxă. Ei au deschis calea la mai multe separații și la mai multe diviziuni din cadrul ortodoxiei ce vor fi unele cu consecințe nefaste. Aceasta ne spune că cu adevărat acolo unde nu există neascultare în cele din urmă se ajunge la erezie. Este evident că neascultarea de sfinții părinți duce la erezie fiindcă cel care se crede pe sine mai bun decât autoritățile Bisericii ajunge să meargă pe propria lui cale ce nu mai este una adevărului. Prin urmare care au fost greșelile armenilor și egiptenilor:

1. Neascultarea,
2. Orgoliul și mândria,
3. Convingerea că ei dețin adevărul,
4. Desconsiderarea autorității sfinților părinți,
5. A te lua pe tine ca singura autoritate valabilă în probleme de credință.[37]

Se spune că în vechime la Ava Pimen au venit niște eretici.
- Doamne ajută, au început ereticii.
- Doamne ajută.
- Ce mai faceți părinte Pimen?
- Păcate, păcate.
- Ei toți facem păcate.
- Eu sunt cel mai păcătos dintre toți.
- Ar trebuii să treci la biserica noastră părinte Pimen.
- Nu renunț la ortodoxie.
- Rău faci.
- De ce?
- Fiindcă noi deținem adevărul.
- Așa ziceți voi.
Văzând că nu pot să îl convingă pe Ava Pimen să treacă la erezia lor, ereticii au început să bârfească.
- Părinte Pimen, îl știi pe Arhiepiscopul Alexandriei?
- Da. Ce este cu el?
- Tu știi că nu are o hirotonie validă?
- Da, nu este hirotonit valid, a început un alt eretic.
Ava Pimen tăcea.
- Ei nu se poate să nu știi una ca asta, părinte Pimen.
- Arhiepiscopul Alexandriei a fost hirotonit de niște preoți, a continuat un alt eretic.
- Da exact.
- Un episcop trebuie să fie hirotonit de alți episcopi ca hirotonia să fie validă.
Din nou Ava Pimen nu a răspuns nimic.
- Ce preoție aveți voi ortodocșii?
- Nu zici nimic părinte Pimen?
Ava Pimen s-a întors spre un frate la care i-a spus:
- Pune-le masa, pregătește-le de mâncare și condu-i în pace.
- Bine părinte.

[37]Adrian Dorel Covan, *Subordinaționismul ca erezie antitritinară și combaterea lui la primele două sinoade ecumenice* (Sibiu, 2016).

Ucenicul a făcut ce i-a spus ava lui şi ereticii mai apoi şi-au văzut de drum.

- Părinte Pimen de ce ai fost aşa bun cu ereticii? A întrebat ucenicul.
- Dacă ei au fost aşa răi şi au început să ponegrească ortodoxia trebuia să le răspund cu aceiaşi monedă?
- Nu evident.
- Dacă cineva care îţi face rău tu îi răspunzi cu bine nu faci decât să aprinzi cărbuni aprinşi în capul lui.
- Asta aşa este.

Se spune că de atunci ereticii nu l-au mai deranjat pe Ava Pimen.

Că mulţi dintre eretici sunt certaţi cu bunul simţ şi cu bunele maniere este un fapt pe care dacă nu la-m trăit cu propria experienţă vom ajunge să îl vedem din propria noastră confruntare cu ereticii. Ereticii sunt oamenii care de multe ori au multă răutate adunată în sufletele lor. Ei ajung să împrăştie această răutate cu prima ocazie.[38]

Ceea ce trebuie să învăţăm din întâmplarea de mai sus cu ereticii şi Ava Pimen este că dacă ereticii vor să ne facă rău ei bine noi nu trebuie să le răspundem cu aceiaşi monedă. Aceasta fiindcă cea mai proastă alternativă de care putem să dăm dovadă este că ajungem să facem rău ereticilor care au inimile pline de răutate. După cum ne spunea Sfântul Atanasie cel Mare erezia poate să fie o formă de manifestare a răului şi de cele mai multe ori ereticii sunt conştienţi de aceasta. Ei nu vor să înţeleagă adevărul şi ajung din proprie iniţiativă să se facă slujitori ai răului. După cum am spus sunt mai multe forme de manifestare a răului şi una dintre cele mai subtile este erezia. Aceasta fiindcă ereticul nu spune niciodată că el vrea să divizeze dar tocmai acest lucru ajunge să îl facă. Marea diferenţă dintre eretici şi sfinţii părinţi este că sfinţii părinţi ajung să primească descoperiri de la Duhul Sfânt şi prin urmare mai apoi să le comunice restului oamenilor. Ei bine ereticii de multe ori sunt invidioşi şi geloşi pe sfinţii părinţi fiindcă ei nu au ajuns să aibă revelaţii şi descoperiri de la Duhul Sfânt. Iată cum ei se pornesc împotriva Bisericii şi vin cu tot felul de invenţii şi minciuni pe care ajung să şi le argumenteze din Biblie.[39]

De cele mai multe ereticii nu ajung să ne convingă pe cale raţională ci mai mult să ne seducă cu tot felul de argumente sofisticate şi care sunt din ce în ce mai logice pentru ei. Ereticii ajung la un asemenea grad de pervertire că nu îi mai consideră pe sfinţii creştin ortodocşi ca fiind sfinţi adevăraţi ci ajung să îşi facă proprii lor sfinţi care sunt unii ce sunt în acord cu ereziile lor. Iată ce ne spunea în acest sens Sfântul Efrem Sirul: "vai acelora care se întinează cu blasfemiatorii eretici! Vai acelora care batjocoresc Dumnezeiestile Scripturi! Vai de cei care murdăresc sfânta credintă cu eresuri sau încheie vreo întelegere cu ereticii!Atunci, la a doua venire a Domnului, se va cere de la fiecare din noi mărturisirea credintei şi unirea Botezului. Şi dacă am păstrat credinţa curată de orice eres şi pecetea neştearsă şi haina neîntinată... Se cuvine ca toţi cei ce se apropie de Dumnezeu şi vor să se învredniceascã vieţii celei veşnice, să păzească mai înainte de toate Credinţa Ortodoxă neîntinată. Dar nu trebuie să fie trădată nepreţuita comoară a credinţei nici în schimbul dobândirii vreunei vrednicii, nici pentru linguşirile ocîrmuitorilor, nici pentru a evita frica de ei." Prin urmare este bine să ştim că după cum ne spune Sfântul Efrem Sirul la judecata particulară a fiecăruia dintre noi în cele din urmă Dumnezeu Tatăl va ajunge să ne întrebe dacă am ajuns să păstrăm credinţa creştin ortodoxă nepătată. Trebuie să ţinem la credinţa noastră şi să fim unii care să ajungem să o luăm în serios fiindcă în acest mod în cele din urmă dovedim iubirea noastră faţă de Dumnezeu Tatăl. Dacă Îl iubim pe Dumnezeu Tatăl este evident că vom devenii cât se poate de sensibili la ceea ce ţine de legătura noastră cu El. Ce ţine de legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl?

1. Credinţa,
2. Dragostea,
3. Nădejdea,
4. Voinţa de a face voia lui Dumnezeu Tatăl,
5. Dorinţa de a fi pe placul lui Dumnezeu Tatăl,
6. Dorinţa de a cunoaşte voia lui Dumnezeu Tatăl etc.

Că sunt şi unii care se mulţumesc cu falsuri ale lui Dumnezeu Tatăl ne-o spune faptul că sunt mai mulţi care ajung să susţină ereziile. Ei resping descoperirile şi deciziile sfinţilor părinţi şi cred că pot să meargă pe o cale proprie şi să nu ţină cont de sfinţii părinţi. Ceea ce ne spune ortodoxia este că în mai toate epocile ortodoxia a avut pe sfinţii părinţi care au ajuns să facă cunoscută voia lui Dumnezeu Tatăl. Este posibil ca noi personal să nu

[38]Ilie Macar, *Sfârşitul omului şi al lumii, între adevăr şi utopie: eshatologie şi erezie* (Iaşi, 2014).

[39]Ioan Bria, *Dicţionar de Teologie Ortodoxă*, (EIBMBOR, 1981) .

ştim care este voia lui Dumnezeu Tatăl într-o anumită problemă. Totuşi îi putem consulta pe sfinții părinți şi aşa să ajungem la o mai bună cunoaştere a voii lui Dumnezeu Tatăl.[40]

În acest sens trebuie să luăm în considerare că sunt mai mulți eretici care pot să opereze la nivel național. Ei pot să studieze care este mentalitatea și psihicul unui popor şi să ajungă să vină cu erezii care să fie pe placul acelui popor. Vom vedea că în istorie au fost mai multe cazuri de acest fel. Ceea ce pot face cel mai grav ereticii prin faptul că ajung să își răspândească veninul ereziilor lor este că ei ajung să rupă şansele la mântuire ale oamenilor dintr-o anumită națiuni sau ceea ce este și mai grav al tuturor creştinilor ortodocşi. Aceasta fiindcă după cum ne spune Sfântul Efrem Sirul după ce vom murii Dumnezeu Tatăl ne va judeca şi pentru faptul dacă am ținut sau nu curată credința creştin ortodoxă. Totuşi, vor putea să fie mântuiți cei care au fost înşelați de eretici și au deviat fără să fie conştienți de faptul că au căzut în erezie? Este mai greu de dat un răspuns la această întrebare dar ceea ce trebuie să ştim este că a fi victima unei erezii nu este un păcat la fel de grav în fața lui Dumnezeu Tatăl decât a ajunge să creezi tu din proprie inițiativă o erezie. Aceasta fiindcă sunt și oameni nevinovați care au ajuns să cadă în capcana ereziilor. Totuşi mulți dintre oameni sunt conştienți de ereziile în care se află fiindcă trăim într-o lume în care mai oricine se poate interesa de Biserica Creştin Ortodoxă. La fel de bine cu toții am fost înzestrați cu minte şi putem să judecăm pe cont propriu dacă am fost sau nu înşelați sau nu. Ceea ce trebuie să ştim este că noi avem datoria de a Îl căuta pe Dumnezeu Tatăl fiindcă noi suntem fii risipitori care prin păcatele noastre am ajungem să ne depărtăm de El. Iată de ce este bine să ştim că în primul rând este de datoria noastră să ajungem să căutăm lumina credinței creştin ortodoxe.[41]

Prin urmare este adevărat că trăim într-o societate creştină ce este extrem de permisivă cu ereticii. Aceasta fiindcă în această societate de multe ori nici nu se ridică problema ereziilor. Oamenii de azi cred că este destul să fi creştin și prin urmare să fi un om de bine. Ei bine sfinții părinți ai creştinismului ortodox nu împărtăşesc această opinie. De exemplu Sfântul Ioan Damaschin spune cât se poate de clar că ereticii care nu se pocăiesc vor ajunge să își piardă mântuirea. Iată care sunt cuvintele Sfântului Ioan Damaschin: "sã ne pãzim cu toate puterile noastre sã nu primim împãrtãşire de la eretici, nici sã le-o dãm acestora..., ca sã nu ne facem pãrtaşi relelor lor credințe şi pentru a nu fi condamnați împreunã cu ei." Din această afirmație se poate vedea cât se poate de clar că Sfântul Ioan Damaschin (+749) nu credea în mântuirea ereticilor care spune el că se vor condamna. Este evident că aici el se referă la chinurile iadului. Pentru lumea noastră ce este extrem de permisivă în materie de credință și de religie evident că o astfel de afirmație poate să pară una radicală dacă nu una fundamentalistă. Totuşi, sfinții părinți sunt mult mai rezervați în a ne împărtăşii optimismul nostru cu privire la eretici. Sfinții părinți văd erezia ca un pericol mortal care face ca sufletul să își piardă mântuirea. Aceasta fiindcă nu se poate vorbii de mântuire în cazul unui eretic ce ajunge să săvârşească ceea ce este propriu demonilor: dezbinarea. Prin urmare este bine să ştim că sfinții părinți nu au fost fundamentalişti în ceea ce priveşte ereziile ci mai mult ei au voit să ne facă conştienți că ereticul își pierde mântuirea. De ce? Fiindcă el nu mai merge după tradiția Bisericii ci apucă pe o cale străină. Este bine să ştim că nici un sfânt părinte al Bisericii Ortodox nu vorbeşte pozitiv despre eretici. Toți îi condamnă şi mai toți susțin că își vor pierde mântuirea. Este adevărat că în zilele noastre se susține că nu mai putem să avem o viziune atât de "îngustă" ca a sfinților părinți. De ce? Fiindcă omul trebuie să aibă mai multe şanse la mântuire. După cum am putut vedea până şi fiului risipitor i sa respectat libertatea de a pleca de lângă tatăl său. La fel de bine și ereticii sunt liberi să păşească pe căile lor proprii dar aceasta nu înseamnă că ei vor ajunge să se și mântuiască.[42]

---

[40]Sfinții Părinți sunt cât se poate de categorici că ereticii sunt oameni ai răului care pot ajunge să facă mult rău şi uneori pot să piardă chiar națiuni (după cum am văzut mai sus că a fost cazul cu Armenia şi cu Egiptul). Iată ce ne spunea în acest sens tot Sfântul Efrem Sirul: "pe eretici, ca pe nişte blasfemiatori şi vrãjmasi ai lui Dumnezeu, Scriptura nu i-a numit oameni, ci câini şi lupi şi porci şi antihristi, dupã cum zice Domnul: Nu dați cele sfinte cîinilor! (Matei 7:6). Şi Ioan zice cã multi antihristi s-au arãtat (I Ioan 2:18). Pe aceştia deci, nu se cuvine sã-i iubim, nici sã ne întreținem cu ei, nici sã ne rugãm împreunã cu ei, nici sã mîncãm împreunã, nici sã-i primim în casã, nici sã-i salutãm, ca sã nu ne facem pãrtaşi faptelor lor celor viclene." Din ceea ce ne spune Sfântul Efrem Sirul putem să înțelegem că una dintre trăsăturile ereticilor este viclenia. Aceasta ne spune că ei sunt unii care ştiu care este adevărul ortodoxiei de cele mai multe ori dar ajung să îl falsifice pentru şcopuri murdare.

[41]Gelu Sabău, *Ortodoxie, erezie şi gnosticism în primele secole creştine* (Bucureşti, 2016).

[42]Iată ce spunea în acest sens Sfântul Teodor Studitul (+826): "şi chiar dacă am fi păcătoşi în multe, totuşi suntem ortodocşi şi mădulare ale Bisericii Universale,îndepărtîndu-ne de orice erezie şi urmînd oricărui Sinod recunoscut ca ecumenic sau local. Şi nu numaiacestora, ci si hotărîrilor pe care le-au luat şi le-au propovăduit Sinoadele. Nici nu este ortodox desăvârsit, ci pe jumătate, cel care crede că are dreapta credință, dar nu se alătură dumnezeieştilor Canoane." Prin urmare ceea ce trebuie să înțelegem este că nu Biserica Ortodoxă trebuie să vină în întâmpinarea ereticilor ci mai mult ereticii sunt cei care trebuie să caute ortodoxia dacă vor să se mântuiască.

Anul 1054 este anul care a marcat Marea Schismă dintre Biserica Creştin Ortodoxă şi Biserica Catolică. Aceasta fiindcă deși au existat mai multe divergențe dintre cele două Biserici în cele din urmă numai în anul 1954 s-a ajuns ca aceste divergențe să fie oficializate. Trebuie să ştim că 1054 a fost anul în care de fapt creştinismul oriental s-a separat de creştinismul occidental. De fapt în cadrul acestei schisme se poate vedea mai mult decât o simplă separație religioasă ci este vorba de o veche separație geografică dintre orient și occident. Occidentul de la anul 1054 avea să se grupeze în jurul a ceea ce se cunoaşte şi în zilele noastre ca papalitatea de la Roma. Superior al Bisericii avea să fie recunoscut papa de la Roma. S-a vorbit de mai multe ori și de mai mulți teologi că de fapt papalitatea de la Roma nu a fost nimic mai mult decât o reînviere a cezarilor din timpul Imperiului Roman. Aceasta fiindcă papa avea nu numai prerogative de ordin religios ci și unele de ordin politic. De exemplu în Evul Mediu nici un rege și nici un împărat european occidental nu putea să fie numit dacă nu era și papa de acord. Este evident că mentalitatea cezaro-papistă a papilor de la Roma a fost una străină de ortodoxie și pentru aceasta ortodoxia s-a separat de catolici. Papa avea să fie un fel de vicarus Christi sau mai bine spus cea mai mare autoritate după Hristos pe pământ. Deşi papii de la Roma au fost avertizaţi că ceea ce fac ei este o erezie la anul 1054 nici un papă nu a mai voit să fie în comuniune cu Biserica Ortodoxă. Biserica Catolică avea să păşească pe un drum propriu și care este străin de ortodoxie. Prin urmare anul 1054 a fost fără doar și poate un an în care creştinismul oriental s-a separat de creştinismul occidental şi în care fiecare a mers pe cont propriu. Nici în ziua de azi papii de la Roma nu recunosc că ei au păşit pe o cale eretică ci susțin că ei sunt adevărata Biserică. Marea schismă a fost prin urmare un fel de pecete pe vechea rivalitate dintre orient şi occident ce avea să se lărgească timp de mai bine de 1000 de ani. La anul 1054 cele mai mari diferențe dintre creştinismul oriental şi cel occidental erau următoarele:

- infailibilitatea papei,
- purgatoriul,
- împărtăşania cu pâine nedospită,
- indulgențele papale,
- filioque,
- folosirea statuilor în cult etc.[43]

Unul dintre sfinții părinți care au combătut puternic catolicismul ca fiind o erezie a fost Sfântul Marcu Eugenicul. Iată ce spunea el în acest sens despre catolicism: "acela care îl pomeneşte pe papă ca arhiereu ortodox este vinovat şi latino-cugetătorul trebuie considerat ca un trădător al credinței. Prin urmare, fugiți de ei, fraților, ca şi de împărtăsirea cu ei, pentru că unii ca aceştia sunt apostoli mincinoşi, lucrători vicleni. Nu este altceva de mirare dacă şi ispititorii lui Satana se preschimbă în îngeri ai dreptății, al căror sfîrşit va fi după faptele lor." Vedem aici că contrar la mai multe opinii ale teologilor creştin ortodocşi de azi Sfântul Marcu Eugenicul îi aseamănă pe catolici demonilor care ajung să se dea pe sine îngeri de lumină. Este evident că după sfinții părinți catolicii sunt eretici în toată regula și fiindcă s-au rupt de ortodoxie în cele din urmă își pierd și mântuirea. Totuși, trebuie să ştim că a existat şi o pedeapsă la nivel istoric a catolicilor pentru marea schismă pe care au provocat-o la anul 1054. Este vorba de ceea ce istoria denumeşte ca schisma protestantă. "Reforma" protestantă i-a avut ca autori pe:

1. Martin Luther,
2. Jean Calvin şi
3. Urlich Zwingli.

Ei bine aceştia fiecare a venit cu idea că în nici un fel ei nu mai pot să rămână catolici. Aceasta fiindcă catolicismul a ajuns să fie descoperit de mai multă lume ca fiind incompatibil cu aşteptările omului medieval. Catolicismul a comis mai multe abuzuri în Evul Mediu:

1. Cruciadele,
2. Inchiziția,
3. Folosirea exclusiv a limbii latine în cult,
4. Indulgențele papale contra cost,
5. Roma ca centru religios şi politic al lumii.

Aceasta fiindcă ei sunt cei care au nevoie de mântuire. Ei bine, cei mai mulți eretici se amăgesc și consideră că ei se pot mântui și singuri fără de ajutorul Bisericii Ortodoxe.

43Sfântul Nactarie din Eghina, De ce papa și supușii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos? (București, 2011).

Așa se face că a apărut ceea ce istoria cunoaște ca protestantismul. Trebuie să știm însă că protestanții nu au voit să fie unii care să se apropie mai mult de Biserica Ortodoxă ci au preferat o cale proprie. Cel mai mare reformator protestant este considerat Luther care inițiat a fost un călugăr augustinian catolic. Luther va fi primul care va traduce Biblia în germană. Ei bine apariția protestantismului va ajunge să facă o nouă separație în creștinism după cea făcută de marea schismă. Dacă marea schismă a împărțit lumea creștină în

- orient și
- occident,

ei bine după Luther lumea ca fi împărțită în

- latinii catolici și
- germanii protestanți.

Se poate vedea aici fără doar și poate mai mult decât o coincidență de fond în faptul că creștinismul în occident a devenit mai mult o problemă etnică. Dacă erai latin erai catolic și dacă erai german erai protestant. De fapt ceea ce putem să vedem aici este mai mult un fel de dispută de supremație asupra occidentului dintre germani și latini.[44]

Prin urmare protestanții au apărut și pe un fond etnic pe care este bine să îl avem în fața noastră. Se știe că pe la sfârșitul Evului Mediu istoricii au început să vorbească despre ridicarea puterii germane. În antichitate și la începutul Evului Mediu ei bine germanii au fost într-un fel de con de umbră. Aceasta fiindcă ei nu s-au afirmat prea mult pe arena istoriei. Ei bine sfârșitul evului mediu îi va prinde pe germani în plină afirmare. Ceea ce trebuie să evidențiem aici este că această afirmare avea să fie și una de natură religioasă. Papalitatea de la Roma a fost interpretată de Luther ca una care ținea în întuneric populația germană. Așa se face că papalitatea trebuia să fie dată la o parte. Se pare că în acest proces de afirmație germanică Luther a fost omul providențial. Aceasta fiindcă el av enit cu idea unei noi Biserici: Biserica Protestantă. Era o biserică protestantă fiindcă ea are una care a voit să fie un protest împotriva catolicismului. Este bine să remarcăm că în occident creștinismul a devenit o problemă de dispută a supremației etnice a unui popor față de altul. Avem aici o interpretare greșită a ceea ce înseamnă venirea lui Hristos în lume care a venit ca omul să ajungă să se mântuiască. Prin urmare în nici un fel creștinismul nu trebuie să fie un fel de problemă a disputei supremației etnice dintre popoare.[45]

La finele Evului Mediu ei bine catolicii au început să își dea seama că au pierdut mult teritoriu din Europa și au căutat să vină cu o soluție la marile pierderi. Ei bine, catolicii au început să se orienteze în spre estul Europei. Catolicii și-au dat seama că pentru a ajunge să îi atragă pe est-europeni la catolicism vor trebui să facă mai multe compromisuri. Așa s-a născut idea unei Biserici Greco-Catolice sau a Bisericii Unite cu Roma după cum mai este ea denumită. Prin urmare Uniația era un fel de încercare disperată a papilor de la Roma de a ajunge să își reobțină cât mai multe teritorii. Uniații:

- erai liberi să se căsătorească fiind clerici,
- trebuiau să îl pomenească pe papa la slujbă,
- puteau să își mențină tradițiile ortodoxe,
- trebuiau să recunoască și sfinții catolici,
- nu mai trebuiau să recunoască pe patriarhul ortodox.

Catolicii au vizat pentru uniația mai multe țări ortodoxe:

- România,
- Serbia,
- Bulgaria,
- Ucraina etc.

Deși catolicii au sperat că prin uniație vor aduce tot spațiul ortodox la catolicism ei bine experimentul nu a reușit. Mai mulți ortodocși și-au dat seama că în cele din urmă uniația nu este nimic mai mult decât o viclenie papală. Putem vedea și în cazul uniației că interesul național și cel etnic a ajuns să primeze față de cel religios. În acest sens este bine să știm că papii de la Roma de fapt prin catolicism urmăreau să aibă cât mai mulți supuși și nu să ajungă să Îl propovăduiască pe Hristos. Iată cum Hristos a ajuns să fie înlocuit de papi cu interesul de natură etnică și națională. Sfântul Cosma Etolianul (+1779) a mărturisit cât se poate de frumos despre eretici și erezii: "eu, creștinii mei, mi-am cheltuit viața studiind timp de cincizeci de ani, am citit și despre preoți și desprenecredincioși, și despre atei și despre eretici, am cercetat adâncurile înțelepciunii. Toate credințele

[44]George Remete, *Sfintele taine în contextul dialogului ortodox-luteran* (Alba Iulia, 1999).

[45]Josiam S. Trenham, *Stâncă și nisip. Concepția ortodoxă despre reformatorii protestanți și învățăturile lor* (Iași, 2018).

suntmincinoase, calpe, toate sunt ale diavolului. Am înţeles şi acest lucru adevărat, dumnezeiesc, ceresc, desăvârşit şi pentru mine şi pentru voi: numai credinţa creştinilor ortodocsi bine-credinciosi e bună şi sfântă, ca să credem şi să ne botezăm în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Aceasta v-o spun acum, la sfârşit, ca să vă bucuraţi şi să vă veseliţi de mii de ori, că v-aţi învrednicit să fiţi creştini ortodocsi, şi să plângeţi şi să vă tânguiţi pentru cei necinstitori de Dumnezeu, necredincioşi şi eretici, care umblă în întuneric, în mâinile diavolului."

Avem aici o mărturisire a unui sfânt creştin ortodox care este cât se poate de puternică şi evidentă. De multe ori prin erezii ajunge de vorbeşte diavolul care este unul ce poate să insufle şi mai multe erezii. Ei bine, papii de la Roma şi protestanţii se pare că au uitat care este miza creştinismului ortodox: de a ne elibera de stăpânia diavolului.[46]

Iată prin urmare că occidentul ne demonstrează că erezia poate să devină o problemă etnică şi naţională. Latinii sunt catolici, englezii anglicani şi germanicii sunt protestanţi în occident. Aceasta fiindcă ei sunt unii care consideră că deşi nu trebuie să renunţe la creştinism ei bine creştinismul poate să fie reformat şi poate să fie adaptat după interesele de ordin istoric ale unei anumite etnii sau alte unui anumit popor (naţiune). Nimic mai greşit decât această opinie. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că diavolul se foloseşte de orice slăbiciune a noastră pentru a ajunge să ne piardă. Prin urmare este posibil ca această instigaţie la mularea creştinismului după interesele etnice să fie una care este instigată de demoni.[47]

Se spune că în pustia Egiptului în secolul al IV-lea trăia Ava Agathon despre care se dusese vestea că avea multe daruri duhovniceşti dintre care cel mai mult era darul dreptei socoteli. Nişte călugări s-au adunat la sfat.

- Aţi auzit de Ava Agathon?
- Am auzit. Ce este cu el?
- Să fie oare ele aşa de plin în virtuţi?
- Fum fără foc nu este.
- Ce ar fi să mergem la el să ne convingem cu ochii noştri?
- Bine, să mergem.

Călugării au plecat şi au ajuns la locul în care se nevoia Ava Agathon.

- Binecuvântaţi părinte, au început vizitatorii.
- Domnul să ne binecuvânteze.
- Sunteţi părintele Agathon?
- Da. Eu sunt.
- Multe lucruri se spune despre tine.
- Fiecare ce vrea să înţeleagă.
- Am auzit despre tine că eşti curvar şi mândru.
- Aşa este, a răspuns Ava Agathon.
- Tu eşti Agathon bârfitorul şi clevetitorul?
- Eu sunt, a răspuns Ava Agathon.
- Tu eşti Agathon ereticul?
- Nu sunt eretic. Asta nu sunt.

Călugării vizitatori au stat pe gânduri după care au continuat.

- Nu putem să te înţelegem Ava Agathon.
- De ce?
- Te-am vorbit de rău de mai multe ori şi nu ai zis nimic.
- Aşa este.
- Atunci de ce când te-am făcut eretic ai zis că nu eşti eretic?

---

[46]Mergând pe linia de gândire a Sfântului Cosma Etolianul am putea spune că papii de la Roma şi protestanţii din proprie iniţiativă au renunţat la ortodoxie şi au păşit pe căi străine de ea. Ei au devenit mult mai interesaţi de supremaţia:
- politică,
- etnică şi
- naţională
Şi în acest mod în cele din urmă au ajuns să fie robiţi de puterile întunericului. Oricine poate să vadă diferenţa de duh dintre ortodocşi şi catolici. La fel de bine se poate vedea o diferenţă de duh şi între ortodocşi şi protestanţi. Duhul ortodoxiei este un duh care vine de la Hristos în timp ce ereziile după cum ne spune Sfântul Cosma Etolianul slujesc duhurilor demonice sub o formă sau alta.

[47]Ieromonahul Antonie, *Biblia împotriva protestantismului. Respingerea ereziilor protestante prin versete biblice* (Editura Ecclesiast, 2012).

- Fiindcă nu sunt eretic.
- Dar nici curvar și nici clevetitor și bârfitor nu ești.
- Voi nu știți ce este erezia.
- Ce este?
- Erezia este despărțire de Dumnezeu.
- Așa și?
- Toate cuvintele voastre le-am primit fiindcă sunt de folos pentru mine să mă smeresc și să îmi aduc aminte că sunt păcătos.
- Dar nu și eretic.
- Așa. Aceasta fiindcă dacă aș fi eretic aș fi rupt de Dumnezeu și asta nu vreau.
- Ști avo că ne-ai dat o lecție foarte bună azi.
- Doamne miluiește.

Se spune că acei călugări care au venit să îl cerceteze pe Ava Agathon au plecat foarte folosiți de la ei.[48]

Avem aici o întâmplare din pustia Egiptului care vine să ne învețe și pe noi despere care este adevărata miză a ereziei: separația de Dumnezeu. Deși ereticul crede că este în comuniune cu Dumnezeu adevărul este că el este unul care a pierdut această comuniune. Aceasta fiindcă este bine să știm că în nici un fel erezia este una care ne ține aproape de Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că erezia este una care ne separă de Dumnezeu și ajunge să ne facă să trăim doar cu iluzia unei comuniuni cu Dumnezeu. Aceasta fiindcă în nici un fel nu mai suntem în comuniune cu Dumnezeu când am căzut în erezie. Ce să mai spunem atunci de catolici și de protestanți care au ajuns să facă din credința creștin ortodoxă un fel de adaptare la condițiile etnice după care trăiesc popoarele occidentului? Ceea ce trebuie să știm este că omul simplu este chemat să se modifice după adevărurile de credință creștin ortodoxe. Ei bine catolicii și protestanții au făcut tocmai invers: au ajuns să adapteze adevărurile de credință creștin ortodoxe după etniile occidentale. Ceea ce au uitat ei este că nu se poate mântui nimeni dacă nu ajunge să țină cu sfințenie la strictețea dogmelor creștin ortodoxe. Iată de ce a crede că dogmele creștin ortodoxe pot să fie adaptate după bunul plac al unora este cu adevărat eronat. Dogmele nu pot să se adapteze după dispoziția etnică a unui anumit popor. Prin urmare este bine să știm că trebuie să vedem lumea în funcție de dogmele creștin ortodoxe fiindcă numai în acest mod în cele din urmă avem șanse să ne mântuim. Iată de ce trebuie să știm că mântuirea nu este în nici un fel o problemă etnică sau una națională.[49]

Odată cu intrarea în modernitate și cu independența Statelor Unite ale Americii s-a ajuns la ceea ce se cunoaște în zilele noastre ca apariția neoprotestantismului. Ce este neoprotestantismul? Este o continuare mai radicală a protestantismului. Neoprotestantismul a apărut în special în America. El a ajuns să se manifeste ca un fel de fenomen sectar. Sunt mai multe secte care au apărut în America și care au ajuns să se răspândească în toată lumea:

1. Baptismul,
2. Adventismul,
3. Penticostalismul,
4. Metodismul,
5. Mormonismul,
6. Prezbiterienii,
7. Martorii lui Iehova etc.

Iată prin urmare numele la principalele secte neoprotestante care fiecare are propria ei doctrină și care fiecare susține propria ei învățătură care se crede că este mântuitoare. Ceea ce trebuie să știm este că fondul generic al neoprotestanstimului a apărut odată cu începerea influenței americane în lume. Cele mai multe secte neoprotestante sunt americane și sunt unele care sunt create pentru a ajunge să se muleze după așteptările poporului american. De fapt americanii sunt în majoritate baptiști. Ei sunt unii care în zilele noastre au ajuns să se identifice foarte mult cu aspirațiile sectelor neoprotestante. Este bine să știm că neoprotestanții sunt profund pro-americani. De fapt mai toți președinții americani au o afiliere neoprotestantă. Aceasta fiindcă ei sunt unii care sunt extrem de mândri și naționaliști și au ajuns să creadă că în cele din urmă America este o autoritate și în materie de credință creștină. Nu la fel o fac și catolicii și protestanții? Ei bine este destul de incert aici de ce americanii vor să se numească pe sine o autoritate în materie de probleme creștine fiindcă știm că America a

[48]*Patericul*, ediția a IV-a revizuită, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, p. 25.
[49]Ambrozie Iurasov, *Ortodoxia și protestantismul* (Giurgiu, 2013).

apărut destul de târziu în istorie? Ei bine şi aici avem de a face cu un ideal naţional în materie de religie. America se vede pe sine un fel de naţiune mesianică şi ea are prin urmare şi competenţa de a se pronunţa în probleme de dogmă creştin ortodoxă.[50]

Devine evident că trebuie să fim unii care să vedem faptul că în nici un fel nu se poate vorbii de o adaptare etnică a creştinismului ortodox. Aceasta fiindcă sunt destui de mulţi care ar fi gata să susţină că în sens etnic anumite popoare sunt mult mai predispuse să ajungă să susţină ortodoxia şi creştinismul în comparaţie cu altele. Iată de ce este bine să ştim că nu trebuie să ajungem să compromitem ortodoxia la nivel de etnie. Aceasta fiindcă nu poate să fie vorba de nici un fel de compromis în materie de religie şi de ortodoxie. Cei care cred că ortodoxia şi creştinismul pot să fie mulate şi adaptate la o strictă problemă de etnie sau de naţionalitate ei bine trebuie să ştie că greşesc şi sunt în eroare. În nici un fel ortodoxia nu poate să devină o problemă etnică şi una numai cu implicaţii etnice. În zilele noastre lumea se gândeşte la popoarele din estul Europei ca fiind unele care sunt compatibile cu ortodoxia. Prin urmare dacă vrei să fi ortodox tot ceea ce trebuie să faci este să devii est european. Nimic mai eronat decât această opinie. Ceea ce trebuie să ştim este că creştinismul ortodox este cea mai veche formă a creştinismului şi prin urmare este şi cea adevărată. Pentru omul de azi ortodoxia nu este nimic mai mult decât o formă de ultra-conservatorism care de multe ori poate să fie considerată o formă de fanatism. Realitatea este că istoria ne demonstrează că omul a ajuns să facă mai multe compromisuri în materie de ortodoxie. A face compromisuri în materie de ortodoxie înseamnă în cele din urmă a face compromisuri în materie de mântuire. Aceasta fiindcă există o profundă legătură dintre ortodoxie şi soteriologie. Sfinţii creştin ortodocşi au fost unii care a demonstrat cel mai bine acest lucru. Nu trebuie să facem nici un compromis în materie de ortodoxie fiindcă trebuie să ştim că ţinând la ortodoxie în cele din urmă ţinem la propria noastră mântuire. Sfântul Irineu al Lyonului spunea destul de inspirat: "căci care se depărtează de la Biserică(...) ei se pedepsesc pe sine înşişi, tocmai despre ei spune Sfântul Apostol Pavel că după prima şi a doua mustrare, îndepărtează-te de la ei." Prin urmare a ajunge să ne separăm de ortodoxie înseamnă se ne separăm de propria noastră mântuire.[51]

CAPITOLUL 3

MAJORITATEA ERETICILOR SUNT DOMINAŢI DE PĂCATUL MÂNDRIEI

Iisus Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea oamenilor. El a venit între oameni din iubire de oameni şi pentru ca să poată să îl mântuiască pe om S-a smerit pe sine. Sfântul Pavel spune că Iisus s-a smerit pe sine până la nivelul de a lua chipul unui rob. Iată de ce peste timp şi peste veacuri Iisus s-a făcut pe sine model şi chip al smereniei. Trebuie să înţelegem din aceasta nu faptul că dacă Iisus s-a smerit aceasta nu înseamnă că noi nu mai trebuie să ne smerim. Din contră, Iisus a venit să ne fie o pildă de smerenie. Acest lucru de cele mai multe ori ereticii nu vor să îl accepte. Ei susţin că dacă Iisus s-a smerit ei bine ei nu mai trebuie să se smerească. De ce să te mai smereşti dacă Iisus s-a smerit pentru tine? Evident că o astfel de înţelegere a smereniei lui Iisus este una eronată. Este eronată fiindcă trebuie să ştim că Iisus nu şi-a asumat smerenia pentru ca noi să nu ne mai smerim. El a voit să fie un model de smerenie pentru noi pe care şi noi să ajungem să îl urmăm. Ei bine sunt mulţi care înţeleg greşit smerenia lui Iisus şi ajung să susţină că de fapt în materie de creştinism nu mai este nevoie de smerenie. Tot ceea ce trebuie să facă creştinul este să ajungă să îşi dea drumul la toată ingeniozitatea dogmatică de care este el capabil. Aşa se face că din mândrie se nasc mai multe erezii care sunt cât se poate de dăunătoare mântuirii omului. Aceasta fiindcă ereticul:

- îşi pierde propria lui mântuire,

---

[50]Mulţi consideră că ecumenismul este o rezolvare la mai toate problemele pe care le ridică sectele creştine. Iată ce spune în acest sens Cuviosul sârb Iustin Popovici (+1979): “ecumenismul e numele de obşte pentru toate pseudo-creştinismele, pentru pseudo-bisericile Europei Apusene. În el se află cu inima lor toate umanismele europene cu papismul în frunte, iar toate aceste pseudo-creştinisme, toate aceste pseudo-biserici nu sunt nimic altceva decît erezie peste erezie. Numele lor evanghelic de obste este acela de "pan-erezie" (erezie universală). De ce? Fiindcă în cursul istoriei, felurite erezii tăgăduiau sau denaturau anumite însuşiri ale Dumnezeului-Om Hristos, în timp ce ereziile acestea europene îndepărtează pe Dumnezeul-Om în întregime şi pun în locul Lui pe omul european. În această privinţă nu e nici o deosebire esenţială între papism, protestantism, ecumenism şi celelalte secte, al căror nume este "legiune".” Este adevărat că ecumenismul trebuie să spunem că este un eşec în cele din urmă fiindcă a ajuns să nu mai poată să reconcilieze bisericile una cu alta deşi acesta este în cele din urmă scopul lui.

[51]Peter E. Gillquist, *Întoarcerea acasă. De ce se convertesc clericii protestanţi la ortodoxie*, (Editura Ecclesiast, 2011).

- dar la fel de bine îi face și pe alții să își piardă mântuirea.

Erezia prin urmare de cele mai multe ori este un produs al mândriei spirituale. Cum gândește ereticul:

- eu nu sunt ca restul,
- eu duc o viață de înaltă spiritualitate,
- nu primesc inspirația Duhului Sfânt,
- eu sunt pus să fiu iluminare pentru mulți,
- eu am o cale specială în fața lui Dumnezeu,
- tot ceea ce scriu și învăț eu este de la Dumnezeu etc.

Este evident că ereticii sunt oameni care se văd pe sine mai buni decât restul care trebuie să învețe de la ei și uneori să îi urmeze orbește. Iată ce spunea în acest sens Cuviosul Ignatie Briancianinov: **„**Biserica Sobornicească a socotit dintotdeauna erezia un păcat de moarte, a socotit dintotdeauna că omul molipsit de cumplita boală a ereziei este mort sufletește, străin de har și de mântuire, părtaș al diavolului și al pierzării acestuia. Erezia e un păcat al minții. Erezia este un păcat mai mult diavolesc decât omenesc; ea este fiică a diavolului, născocire a lui, necredință apropiată de închinarea la idoli. Părinți numesc de obicei închinarea la idoli „necredință", iar erezia - „rea credință". În închinarea la idoli, diavolul primea cinstire ca un dumnezeu de la oamenii orbiți, iar prin erezie îi face pe oamenii ce orbecăie părtași ai păcatului său de căpetenie: hula împotriva lui Dumnezeu."[52]

Din nou putem să vedem din afirmația cuviosului Igantie Briancianinov că există o profundă legătură dintre erezie și demoni. Demonii pot să inspire mai multe erezii. Sunt unii care ar putea să spună că o astfel de judecată că demonii sunt unii care ajung să inspire erezii este una cât se poate de eronată. Aceasta fiindcă la fel de bine creștinul ortodox trebuie să fie unul care să își manifeste creativitatea în materie de dogmă și credință creștin ortodoxă. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că în nici un fel nu se poate vorbii de o "creativitate" în materie de credință creștin ortodoxă și mai ales în materie de dogme. Creativitatea omul și-oa poate manifesta în mai multe domenii:

- artă,
- științe,
- cultură,
- civilizație,
- economie,
- muncă etc.

Nu se cuvine să fim creativi în materie de dogme cum cred din mândrie unii eretici fiindcă aici avem de a face cu un cu totul alt domeniu decât cel al vieții omului. Omul poate să fie creativ în viața lui de zi cu zi dar în probleme de dogme, creativitatea îi aparține lui Dumnezeu.[53]

Ereticul este cel care greșit ajunge să creadă că el poate să fie creativ și în materie de credință. De ce Duhul Sfânt să purceadă numai de la Tatăl pe când El poate să purceadă și de la Fiul, spun catolicii? De ce să avem nevoie și de Sfânta Tradiție pe când noi ne putem rezuma numai la Biblie, spun protestanții? De ce să avem nevoie de construcții de biserici pe când noi ne putem ruga și clandestin în mai multe case, spun neoprotestanții. Iată cum prin urmare că sunt unii care ajung să își manifeste "creativitatea" în probleme de doctrină creștin ortodoxă. Așa se face că se nasc cele mai multe erezii. Ereziile sunt creații pline de orgoliu ale ereticilor care de multe ori cred că Îl pot corecta și pe Dumnezeu. De fapt problema este veche. Evreii au ajuns să se creadă mai buni decât Iisus Fiul lui Dumnezeu întrupat care evident că merita să fie eliminat prin răstignire fiindcă nu a venit să confirme așteptările evreiești. Oricine își poate da seama că a ajunge să îl corectezi pe Dumnezeu este un act de mândrie mare. Ei bine trebuie să știm că ereticii sub o formă sau alta ajung să îl corecteze pe Dumnezeu. Aceasta din mai multe motive:

1. Fiindcă au ajuns ei la concluzia că Dumnezeu a greșit,
2. Că Dumnezeu trebuie să confirme așteptările ereticilor,
3. Că nu se poate vorbii de un absolut al lui Dumnezeu,
4. Că Dumnezeu greșește,
5. Că Dumnezeu trebuie să fie corectat etc.

---

[52] Igantie Briancianinov, *Cuvinte către mireni*, (Bucuerești, 2012) p. 94.

[53]Ioan Argatu, *Adevărul despre constituțiile apostolice. Ecumenism. Erezie* (Editura Mila Creștină, 2016).

Iată prin urmare numai câteva dintre considerentele cu care eretici ajung să își justifice ereziile lor. Că omul de mai multe ori în istorie a ajuns să se creadă mai bun ca Dumnezeu nu este nici o îndoială. Tot cuviosul Ignatie Briancianinov spunea destul de inspirat în acest sens: "a citi cărțile eretice și a lua aminte la învățătura lor este un păcat greu împotriva credinței, un păcat al minții bolnave de trufie care din aceiași pricini leapădă jugul ascultării față de Biserică și caută o libertate nebunească, păcătoasă. Iar acum păcatul acesta nu mai este socotit drept păcat!"[54]

Ereticii de mai multe ori au fost persoane reprobabile dar care cu multă mândrie au ajuns să se dea pe sine ca adevărate modele de urmat în viața creștin ortodoxă.

1. Se știe despre ereticul Apolinarie că era preacurvar,
2. Ereticul Eutihie era robit de patima iubirii de bani,
3. Ereticul Arie era cumplit de desfrânat.

Iată că deși acești eretici au fost oameni cu o moralitate reprobabilă ei au ajuns să fie unii care plini de tupeu au ajuns să modifice dogme creștin ortodoxe după bunul lor plac. Care să fie cauza unui astfel de comportament? Fără doar și poate că avem aici de a face cu o mândrie și un orgoliu luciferic. Există mândrie luciferică? Există. Ea poate să se manifeste și în planul ereziilor și poate ajunge să fie extrem de efectivă. Erezia în acest sens poate să fie produsul unei mândrii luciferice pe care ereticul ajunge să o considere un fel de inspirație care vine de la Duhul Sfânt. Ereticul ajunge să să vadă pe sine ca un unicat, un om cu o mare trecere în fața lui Dumnezeu, o persoană prin care cei din jur vor ajunge să fie iluminați și vor ajunge să fie unii care să vadă lucrurile mai clar. După cum am spus de multe ori ereticii se văd pe sine reformatori al lui Hristos. Aceasta fiindcă după ei chiar și Hristos trebuie să fie reformat. Evident că orice om cu un elementar bun simț al creștinismului ortodox poate să își dea seama că aici avem de a face cu modul în acare ajunge să se manifeste mândrie eretică. Fiindcă este un înșelat ei bine ereticul ajunge să considere mândria luciferică un lucru creativ și pozitiv care nu face decât să îl ducă la și mai multă propășire creștin ortodoxă. Că au fost mai mulți eretici care au fost înșelați de demoni nu este nici o îndoială. Acolo unde este mândrie și orgoliu la fel de bine trebuie să știm că există și erezie. De ce? Fiindcă ereticul ajunge să considere că el poate să modifice dogme și adevăruri de credință după cum îl taie capul. Pentru el aceasta este un fel de manifestare a "creativității dogmatice" de care este el capabil. Iată cum ereticii ajung:

- să desconsidere scrierile sfinților părinți,
- să nu mai pună nici un preț pe viețile sfinților,
- să nu mai dea nici o atenție harului lui Dumnezeu,
- să se vadă ca autorități absolute în materie de credință ortodoxă,
- să fie unii care sunt mai presus și de autoritatea lui Hristos etc.

De fapt de multe ori ereticii nici nu mai vor să țină cont de autoritatea Bisericii fiindcă ei sunt unii care sunt mai presus de ea. Comportamentul eretic de multe ori este grandoman. Este unul care ajunge să vadă de undeva de sus Biserica. Ea trebuie să fie supusă la mai multe reforme pentru a fi în conformitate cu ceea ce crede ereticul.[55]

Deși se vorbește în zilele noastre din ce în ce mai des de ecumenism creștin trebuie să știm că cu ereticii nu vom prea puteaa junge să facem ecumenism fiindcă ei sunt unii care se văd pe sine mai presus de toți frații lor de credință. Ceea ce nu se întreabă acești eretici care de multe ori nici nu au auzit de Biserica Ortodoxă este de unde provine aceste sentiment de superioritate de care dintr-o dată au ajuns să fie plini? A le spune acestor ereticilor că mândria este un sentiment care ajunge să fie instigat în om de demonii este o imposibilitate. Aceasta fiindcă toți ereticii sunt unii care se consideră că sunt sub influența harului lui Dumnezeu. Să fie harul lui Dumnezeu unul care să ajungă să ne facă să fim mai presus de restul și să ne vedem mai buni decât restul? Fără doar și poate nu. Harul lui Dumnezeu când ajunge să fie unul care ne pătrunde este unul care ne duce spre smerenie și ne învață cum să fi smerit. Ei bine acest lucru se aplică în cazul ereticilor. Ereticul este unul care orbit de mândrie consideră că nici nu mai trebuie să aloce nici un timp studiului dogmei creștin ortodoxe. De cele mai multe ori ereticul devine:

- mai presus de dogma ortodoxă,
- un reformator în bine al dogmei ortodoxe,
- unul care poate să trăiască și fără dogma ortodoxă,

---

[54]Igantie Briancianinov, *Cuvinte către mireni*, (Bucuerești, 2012) p. 84.

[55]Adrian Tănăsescu Vlas (trad), *Cum să biruim mândria. Lecții de vindecare a mândriei din sfaturile sfinților părinți* (București, 2008).

- o persoană care este uneori mai presus chiar și de sfinții creștin ortodocși,
- o minte luminată de harul lui Dumnezeu,
- unul care singur poate să arate drumul spre mântuire fără alți sfinți creștin ortodocși etc.

Iată numai câteva lucruri pe care ereticul creștin ortodox ajunge să și le asume fără de nici o problemă. Deși nu spune ereticul se vede pe sine mai bun și mai capabil decât toți creștinii ortodocși. De multe ori fiindcă tradiția ortodoxă nu vrea să asculte de el, ei bine ea trebuie să fie suprimată și eradicată odată pentru totdeauna.[56]

Sunt mulți care sunt cumva nedumeriți fiindcă nu știu care este cauza la atât de multe erezii din lumea creștină. De ce nu noi creștinii nu putem să ne înțelegem? De ce noi creștinii nu putem să devenim una după cum a voit Hristos? Ei bine celor are au astfel de întrebări trebuie să le spunem că unul dintre principalele motive pentru care nu putem să devenim una este că sunt mulți eretici care sunt plini de mândrie. Cu toții la un anumit moment am ajuns să îi întâlnim. Ei sunt cei care consideră că sunt mai presus de restul și sunt unii care sunt "dincolo de bine și de rău." Sfântul Teofan Zăvorâtul a fost destul de concludent când a afirmat: "fie se pronunţă, fie nu se pronunţă asupra învăţăturii şi numelui tău anatema, tu deja eşti căzut sub ea atunci când cugeţi cele potrivnice Bisericii şi stărui în această cugetare." Prin urmare este bine să știm că sunt eretici care sunt conștienți că sunt eretici dar există în ei o mândrie demonică ce nu îi mai face să vadă creștinismul ortodox. Ei sunt unii care deși au unele mustrări de conștiință în ceea ce privește erezia lor ei bine ajung să nu mai vrea să știe nimic de ortodoxie. Mai toți ereticii din zilele noastre sunt unii care sunt informați fiindcă știu foarte bine tot ceea ce este adevăr creștin ortodox. Din mândrie și din ajutorul demonilor de multe ori ei consideră că sunt adevărate persoane mesianice ce au un fel de misiune mesianică în această lume și că lumea nu ajunge să îi înțeleagă și nici să îi aprecieze la adevărata lor valoare. Iată de ce este bine să știm că ereticul este unul care în sinea lui de multe ori simte un gol duhovnicesc. Este un gol pe care numai harul credinței creștin ortodoxe în poate umple dar pe care el se face că îl ignoră.[57]

Se spune că era un episcop ortodox care avea o iubire cam bolnăvicioasă față de eretici. Ei bine într-o zi acest episcop i-a chemat pe preoții lui din eparhie și le-a spus:
- De azi înainte și pe eretici veți ajunge să îi împărtășiți.
- De ce?
- Fiindcă așa îi vom atrage la ortodoxie.
- Cum așa?
- Decât să îi respingem, mai bine să îi primim cu dragoste. Că poate, încet-încet, vor renunta la greselile lor.
- Bine Prea Sfințite dacă așa spuneți.

La catedrala episcopală era un preot profesor de teologie. Mai înainte de a îi împărtășii pe credincioși el îi întreba pe cei care voiau să se împărtășească:
- Sunteți ortodocși?
- Nu, nu suntem.
- Atunci nu vă pot împărtășii.

Odată acest preot slujea cu episcopul cu iubire bolnăvicioasă față de eretici. A venit un grup de eretici.
- Sunteți ortodocși? I-a întrebat preotul.
- Nu, nu suntem.
- Atunci nu vă pot împărtășii.

Episcopul a văzut și i-a spus din altar:
- Împărtășește-i.
- Nu se poate.
- Fă ce îți spun eu.
- Nu sunt ortodocși.

---

[56]Se cunoaște în cazul Imperiului Austriac din Ardeal că curtea de la Viena era catolică. Ei bine mai marii imperiului au voit ca toți supușii lor să treacă la catolicism. S-au făcut mai multe presiuni asupra ortodocșilor din Ardeal să treacă la uniație (unirea cu Roma). Aceste încercări au eșuat. Așa se face că în Ardeal a fost trimis generalul Bukow care a venit cu mai multe tunuri și a distrus mai multe sute de mănăstiri și biserici creștin ortodoxe. Avem aici un exemplu de modalitate de gândire eretică. Atunci când cineva nu vrea să treacă la creștinismul pe care îl propovăduiești tu ei bine ca "adevărat creștin" (eretic) ai toate motivele să ajungi să suprimi în mod violent pe cei care nu gândesc ca tine. De multe ori adevărul este că ereticii ajung să se manifeste violent. Se manifestă violent fiindcă cei care nu sunt de acord cu ei trebuie să fie suprimați și aduși la adevăr prin cele mai coercitive măsuri. Iată de ce este bine să știm că ereticul poate să devină violent fiindcă se consideră că numai așa poate să îș impună propriile puncte de vedere.

[57]Placide Deseille, *Nostalgia ortodoxiei* (București, 1995).

- Dacă nu îi vei împărtăşii te voi caterisii.
- Mai bine caterişti decât sub osânda sfinților părinți.
- Ce este cu sfinții părinți?
- Ei spun că ereticii nu pot să fie împărtăşiți.
- Tu trebuie să faci ascultare de episcopul tău.
- Eu fac ascultare mai întâi de sfinții părinți.

Episcopul era gata să îl pedepsească pe preotul profesor cu caterisirea dar mai înainte de a fi caterisit a fost chemat la sinod. Patriarhul a început:

- Trebuie să discutăm în şedința de azi despre împărtăşirea ereticilor.
- Da Prea Fericite.

S-a decis ca ereticii să nu fie împărtăşiți. Episcopul a venit acasă. L-a chemat pe preotul pe care vroia să îl caterisească:

- Am înteles că greşeam, nu ştiam că greşesc. Credeam că e un semn de dragoste să îi împărtăşețşti. Dar nu este aşa. Îi mulțumesc lui Dumnezeu că nu am apucat să te caterisesc. Îl rog pe Dumnezeu să mă ierte că am greşit. Fără Sfinții Părinti, Ortodoxia nu mai e ortodoxie. Devine o formă de protestantism…

Se spune că în cele din urmă episcopul a renunțat să mai împărtăşească eretici.

Avem aici o întâmplare care ne spune că de multe ori tindem să le dăm dreptate la eretici. Aceasta fiindcă îi vedem că ei stăruie pe calea ereziilor lor. Erezia poate să fie una care este inspirată de demoni care ajung uneori ca sute de ani să îşi facă lucrarea. Că demonii pot să inspire erezii nu este nici o îndoială. De ce? Fiindcă este uşor să manipulezi oamenii prin erezii şi să îi duci departe de adevăr.[58]

Iată de ce nu se cuvine să credem că tot ceea ce ne trece prin cap este în cele din urmă şi adevărat şi un lucru ce merită să fie considerat o dogmă. Este adevărat că nu toți ereticii sunt stăpâniți de mândrie. Sunt şi eretici care sunt mai modeşti şi mai smeriți dar care ajung să fie mai slabi de minte şi să fie cuceriți de expunerile dogmatice ale marilor ereziarhi. Despre ereziarhi vom ajunge să discutăm în capitolele care vor urma. Prin urmare sunt şi eretici care sunt smeriți dar la care demonii ajung să le întunece mintea şi ei să nu mai ajungă să vadă adevărul ortodoxiei. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că de 2000 de ani încoace demonii sunt unii care nu stau pe loc şi lucrează şi au devenit extrem de eficace în a crea tot mai multe erezii cu tot mai multe sensuri şi ramificații intelectuale. Prin urmare este bine să ştim că sunt mai multe categorii de eretici:

- eretici intelectualişti,
- eretici sentimentalişti,
- eretici creativi,
- eretici mistici,
- eretici dolorişti etc.

Toate aceste categorii de eretici sunt unele care ne spun că de multe ori ereticii nu ajung să fie influențați pe calea mândriei ci a:

- minții,
- sentimentelor,
- voinței.

Ereticii care nu sunt dominați de mândrie ei bine ei ajung să aibă mai multe dialoguri cu ortodocşii şi uneori chiar au mare admirație față de ortodocşi. Aşa se face că se naşte nevoie de dialog cu ortodocşii. Unii eretici care au fost mai smeriți au ajuns de chiar s-au convertit la ortodoxie.[59]

Punem să dăm nişte cazuri mai celebre de convertire de la eretici la ortodoxie?

1. Episcopul Kalistos Ware convertit de la anglicanism la ortodoxie, fost profesor la Oxford,
2. Actorul american Tom Hanks,
3. Profesorul de la Oxford Richard Swinbourne,
4. Părintele Placide Desielle de la catolicism la ortodoxie,
5. Părintele Peter Gillquist,
6. Profesorul Andrew Louth,
7. Părintele Joh Breck absolvent de la Yale,
8. Părintele Gabriel Bunge,

---

[58]*Demonii și lucrările lor* (Galați, 2007).
[59]Raluca Prelipicianu, *Întâlnirea mea cu Hristos. Interviuri cu occidentali convertiți la ortodoxie* (Iaşi, 2019).

9. Americanul Jaroslav Pelikan profesor la Universitatea din Yale.

Avem aici numai câteva cazuri de foşti eretici care au revenit la ortodoxie de multe ori în mod spectacular. Aceasta fiindcă aceste persoane nu au avut mândrie şi au fost smerite şi au ajuns să își dea seama de adevărul ortodoxei. Prin urmare este posibil ca unii să ajungă să treacă de la ereziile lor la ortodoxie şi să își dea seama că aici se află adevărul. Totuşi, trebuie să fim conştienţi că în mare creştinismul este una dintre cele mai divizate credințe din lume. Această fiindcă după cum am spus sunt foarte mulți care sunt dominați de mândrie şi care nu vor să își dea seama că diviziunea este de fapt o lucrare demonică. Demonii sunt la muncă şi munca lor constă în a diviza creştinismul. Dacă cineva nu crede în demoni și se îndoieşte de existența lor ar putea să studieze mai bine istoria creştinismului ortodox şi să vadă că de 2000 de ani demonii scornesc tot felul de erezii.[60]

Din prima Biserică din istorie și din cea mai veche Biserică din istorie ei bine Biserica Ortodoxă a ajuns în zilele noastre o biserică între alte biserici. Lumea de azi uită că aceasta a fost prima Biserică şi cea care a fost fondată de Iisus. Să fim chiar atât de uituci în sens istoric că nu mai voim să ştim de trecut şi nici de ce ne defineşte? În nici un caz. Ceea ce trebuie să avem în vedere este că dacă voim să ne apropriem de Hristos trebuie să ajungem să ne îndreptăm spre origini. Iată de ce în sens creştin ortodox este bine să ştim că originile sunt cele care ajung să ni-L prezinte pe Hristos aşa cum este El şi cum a voit El să rămână în istoria creştin ortodoxă. Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea destul de inspirat: ”Biserica Sobornicească nu este o anume Biserică sau adunarea Bisericilor locale, care s-au îndepărtat de Adevăr, ci este cea care păstrează ”mărturisirea dreaptă și mântuitoare a credinței în Hristos.” Aceasta fiindcă este bine să ştim că nu vom ajunge să îl găsim pe Hristos oriunde în istorie ci numai dacă vom face un efort să ne îndreptăm spre ortodoxie. Din mândrie ereticii sunt unii care cred că de fapt nu trebuie să meargă spre Hristos în trecutul istoriei şi să ajungă la ortodoxie ci de fapt ei pot să îl găsească pe Hristos oriunde în istorie fiindcă cred ei că Hristos se actualizează pentru ei ori de câte ori au nevoie. Idea de bază a ortodoxiei este că dacă noi voim să găsim apă curată într-un pârâu trebuie să mergem mai către izvorul pârâului fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să găsim apa cea bună. Ei bine ortodoxia este această apă bună ce nu a fost stricată de murdăria ereziilor ce au ajuns să se interpună între credincios și Hristos. Trebuie să avem încredere mai multă în sfinții părinți ai creştinismului ortodox decât în ereticii din zilele noastre. Aceasta fiindcă este o mare diferență dintre ei.[61]

Prin urmare nici un eretic nu recunoaşte că este stăpânit de păcatul mândriei dar din acțiunile lui se poate vedea aceasta. Ereticii sunt nemulțumiți de ortodoxia pe care o consideră una neactuală și învechită. Prin urmare după cum se manifestă ereticul poate să fie:

- un reformator,
- un inovator,
- un vizionar,
- un om providențial,
- un om de acțiune.

Acestea sunt numai câteva dintre ipostazele ereticilor pe care le putem vedea destul de bine în modul în care se manifestă ei. Ereticii prin urmare sunt oameni care gândesc despre ei la superlativ chiar dacă tradiția ortodoxă nu o face. Iată ce spune în acest sens Sfântul Maxim Mărturisitorul: „dacă, de dragul iconomiei, împreună cu credința cea rea este suprimată şi credința mântuitoare, atunci o astfel de formă de pretinsă iconomie este de fapt o separare totală desăvârşită de Dumnezeu şi nu o unire". Prin urmare putem să vedem de aici că Sfântul Maxim spune cât se poate de clar că erezia duce la o separate totală de Dumnezeu. Ereticii sunt unii care fiindcă sunt orgolioși și mândrii ajung să considere că pot să modifice dogmele după bunul lor plac sau după cum li se pare lor mai potrivit. Este fără de nici o îndoială că o astfel de gândire este una eronată. De fapt este bine să ştim că ereticul este un om rătăcit care consideră că a ajuns la un fel de stare superioară de comuniune cu Dumnezeu.

[60]Este adevărat că unele erezii ajung să se renască din altele, dar ceea ce poate fi observat din toate timpurile ortodoxiei este că în toate epocile au existat mai mulți care au venit cu învățături eronate despre Iisus, Sfânta Treime şi Biserică. Să fie aceşti 2000 de ani un fel de simplă coincidență? Greu de crezut că de 2000 de ani au avut loc atâta coincidențe în cadrul creştinismului ortodox. Iată de ce recurența ereziilor în istoria creştină ne face să ne gândim la faptul că ereziile pot să fie inspirate și de demoni. Adevărul este că demonii pot să inspire la erezii dar ceea ce trebuie să ştim este că ei în nici un fel nu pot să ne facă să aderăm fără acordul propriei noastre voințe la aceste erezii. Iată de ce îndemnul Sfântului Apostol Pavel de a discerne duhurile este unul care se potriveşte ereziilor. Să fie 2000 de ani de erezii creştine pur și simplu o coincidență a istoriei? Trebuie să fie mult mai mult decât. Trebuie să fie o putere demonică ce generație de generație vine să creeze eretici și să distrugă unitatea ortodoxiei. Cum putem să rezistăm acestor entități creatoate de erezii de origine demonică? Cum spunea Iisus: prin post și rugăciune.

[61]Vlad Herman, *Descoperind ortodoxia. Mărturiile unor convertiți* (Editura Meteor Press, 2016).

Trebuie să ştim că nu toţi cei care susțin că sunt în comuniune cu Dumnezeu, sunt în cele din urmă. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama numai aleșii lui Dumnezeu sunt unii care Îl pot face cunoscut pe Dumnezeu.[62]

După cum putem să ne dăm seama sunt mai multe persoane care se află într-o stare de ambiguitate faţă de eretici. Aceasta fiindcă ei sunt adepţii unui umanism ieftin care ne spune că trebuie să fim solidari cu toţi cei care se cheamă pe sine creştini. Cum mai poţi să fi un creştin dacă tu nu urmezi pe Hristos ci ajungi să mergi pe o cale proprie ce de cele mai multe ori ajunge să separe ortodoxia? Fiindcă sunt plini de sine și de mândrie ei bine ereticii ajung să considere că ei pot să separe şi se rupă tradiţia ortodoxă. Iată ce le spunea Sfântul Vasile cel Mare celor care sunt în comuniune cu ereticii: „de cei care arată că mărturisesc credinţa ortodoxă, dar sunt în unire cu cei care i se împotrivesc, dacă după mustrare nu vor întrerupe această unire, de aceia trebuie nu numai să te desparţi, dar nici fraţi nu se cuvine să-i mai numeşti." Este clar că Sfântul Vasile cel Mare este împotriva oricărei ambiguităţi. Aceasta fiindcă în această lume lucrurile ajung să fie ambigue. Ceea ce trebuie să ştim, este că dacă ereticii nu ar avea orgoliu și mândrie ei nu s-ar separa de ortodoxie. O fac fiindcă se consideră pe sine.

- superiori,
- unici,
- cei mai capabili,
- oameni rari de găsit,
- persoane care trebuie să se separe de restul fiindcă sunt net mai buni decât restul etc.

Iată cum ereticii ajung să se trădeze pe sine. Ei nu mai vor să meargă în bisericile ortodoxe şi să se roage cu restul creştinilor ortodocşi ci ajung să îşi facă propriile lor biserici pe care le consideră singurele depozitare ale adevărului. La fel de bine ereticii după cum am spus ajung să îşi asume o poziţie de superioritate faţă de ortodocşi fiindcă consideră că ei sunt unii care singuri deţin adevărul. Este ca şi cum ereticii:

- uită că martirii şi-au dat viaţa pentru ortodoxie,
- uită că ortodoxia a dat mai mulți sfinți,
- uită că ortodoxia a conferit mai multe descoperiri de la Duhul Sfânt.
- uită că există un duh creştin ortodox pe care trebuie să îl obții,
- uită că pentru a fi ortodox trebuie să fi un om smerit.

Iată prin urmare care sunt numai câteva dintre lucrurile pe care ereticii nu le mai bagă în seamă şi cum ei ajung să meargă pe un drum singular şi singur. Sfântul Vasile cel Mare spunea în acest sens despre eretici că: "trebuie să evităm orice părtăşie cu ei (cu ereticii) şi să le respingem cuvintele ca unele ce sunt otravă pentru suflete." Iată că avem aici încă o denumite pentru eretici pe care ne-o oferă Sfântul Vasile cel Mare: ereticii sunt otravă pentru suflet. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu susţin adevărul şi ajung să susţină învăţături pierzătoare de suflet.[63]

Ereticul prin urmare este o persoană de care trebuie să ne ferim după Sfântul Vasile cel Mare. Aceasta fiindcă după cum am spus el ajunge să deţină otravă prin învăţăturile lui. Erezia trebuie să fie privită ca o otravă de natură spirituală. Aceasta fiindcă ea este un neadevăr ci o minciună care ajunge să contagieze pe cei din jur. După cum am spus ereticii sunt siguri că otrava ereziilor lor este adevăratul medicament al mântuirii. Aceasta fiindcă de multe ori ereticii ajung să fie sub influența demonilor. Sunt de multe ori demonii cei care îl fac pe eretic să nu mai fie conștient de faptul că el a ajuns să se separe de adevăr. Totuși, trebuie să știm că demonii ereziei nu sunt atât de puternici că ajung să suprime liberul arbitru al omului. Aceasta fiindcă este bine să ştim că omul are libertatea de a adera la erezii sau nu. Este un lucru pe care Dumnezeu îl respectă şi de care nu se atinge. Totuşi, de multe ori Dumnezeu a lucrat şi cu ereticii şi în cele din urmă i-a adus la lumina ortodoxiei din nou. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că Dumnezeu nu vrea ca ereticii să fie damnaţi la iad. După cum putem vedea din afirmaţiile sfinţilor părinţi ei sunt cât se poate de categorici: ca unii care au ajuns să se rupă de ortodoxie ereticii merg cu paşi siguri pe calea iadului. Aceasta fiindcă ortodoxia a fost dată de Dumnezeu ca una care să ajungă să

---

[62]Tot Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea destul de inspirat: „vă rog să fiţi aspri şi neînduraţi faţă de orice ar putea să ajute la dăinuirea credinţei lor nebuneşti, căci socotesc ură faţă de oameni şi despărţire de Dumnezeiasca dragoste ajutorul dat rătăcirii ereticeşti spre mai mare pierzanie a celor ce se ţin de această rătăcire." Iată prin urmare că ereticul nu este unul care merge singur spre pierzanie ci el este unul care mai trage cu sine pe toţi cei care aderă la erezia lui. Este bine să ştim că Biblia este de cele mai multe ori centrul ereziilor. De cele mai multe ori ereticii se inspiră din Biblie pe care găsesc de cuviinţă că nu trebuie să o interpreteze după tradiţia Bisericii ci mai mult după cum li se pare lor. Mai toate pasajele grele din Biblie au ajuns să aibă susţinători diferiţi eretici. Aceasta fiindcă ei nu au voit să accepte interpretarea tradiţională ortodoxă ci au venit cu propriile lor interpretări.

[63]Cornel Haranguş, Gilda Vălcan, Ciprian Vălcan, *Paradigma ereticului* (Augusta, 2004).

îl ducă pe om pe calea mântuirii. Nu trebuie să avem nici un dubiu: nu există mai multe căi către mântuire decât numai ortodoxia. Ea este calea ce ne duce la mântuire. Prin urmare nu există o cale

- catolică
- protestantă sau
- neoprotesnată

a mântuirii. Trebuie să ştim că există numai o singură cale a mântuirii. Ei bine, această cale este una care ajunge să fie câştigată prin a merge pe calea ortodoxiei. Ei bine fiindcă este plin de mândrie ereticul ajunge să conteste acest mare adevăr: că mântuirea se câştigă prin ortodoxie. Iată de ce în cele din urmă ereticul ajunge să meargă pe calea iadului.[64]

Ca să arătăm că ereticii sunt de fapt duşmani ai lui Dumnezeu îl vom cita pe Sfântul Teodor Studitul. Iată ce spune el: "Hrisostom îi expune cu glas tare nu numai pe eretici, ci si pe cei care sunt in comuniune cu ei ca vrajmaşi ai lui Dumnezeu." Prin urmare Sfântul Teodor Studitul îi denumeşte pe eretici vrăjmaşi ai lui Dumnezeu. Se poate una ca aceasta? Aceasta fiindcă mai toți ereticii sunt unii care susțin că sunt prietenii lui Dumnezeu şi de fapt ei Îl slujesc pe Dumnezeu. Ceea ce trebuie să ştim este că nu ajungem să Îl slujim pe Dumnezeu după cum ne taie capul şi după cum ni se pare nouă că este mai bine. A Îl slujii pe Dumnezeu este un lucru care trebuie să țină la anumite condiții şi la fel de bine trebuie să mențină anumite exigențe. Ei bine pentru eretici exigențele ortodoxiei sunt nule. Ei se vă pe sine mai presus de ortodoxie şi de tradiția ei care nu le mai spune nimic. După cum ştim Dumnezeu este şi a fost şi va fi întotdeauna pentru adevăr. Ei bine ereticii ajung să slujească minciuna ca adevăr şi aşa se face că ei ajung să nu mai fie în comuniune cu Dumnezeu. A nu mai fi în comuniune cu Dumnezeu în cele din urmă ajunge să te facă după cum spunea Sfântul Teodor Studitul duşmanul lui Dumnezeu. Trebuie să ştim că la un anumit nivel ereticii ştiu că au depăşit o linie pe care nu s-ar fi cuvenit să o depăşească. Aceasta fiindcă nu se poate în nici un fel să trecem de la ortodoxie la orice sectă ni se pare nouă mai convenientă. Deşi ereticii se văd pe sine ca unii care sunt în slujba lui Dumnezeu, adevărul este că ei nu sunt. De ce?: fiindcă ei nu respectă două lucruri esențiale:

1. Tradiția Bisericii,
2. Adevărul ortodoxiei.

Prin urmare erezia este una care îl duce pe eretic departe de Dumnezeu şi îl face să nu mai ştie ce este comuninea cu El. Unii ar putea să spună că din moment ce Dumnezeu este Tatăl nostru ei bine erezia nu poate să fie o sepraţie de Dumnezeu Tatăl. Este bine să ştim că ereticul la fel ca fiul risipitor pleacă de lângă Tatăl său din cer şi merge pe o cale străină de El.[65]

Sfântul Teodor Studitul merge şi mai departe în constatarea lui că ereticii nu sunt prietenii lui Dumnezeu: „dacă ar da cineva toți banii lumii şi are părtăşie cu erezia, nu este prieten al lui Dumnezeu, ci vrăjmaş." Iată prin urmare cât de eronată este erezia şi la fel de bine cât de grea este vina ei. Evident că pentru noi cei de azi cuvintele unui sfânt părinte ca Sfântul Teodor Studitul ni se par destul de grave şi de ce să nu spunem exagerate. De ce? Fiindcă am fost învățați de mici să trăim într-un mediu al toleranței şi în care să ni se spună că omul este liber să creadă ce vrea. Este adevărat că omul poate să creadă ce vrea dar în nici un fel nu trebuie să credem că dacă face aceasta este şi pe placul lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl vrea ca noi să ajungem să slujim adevărului. Ei bine ereticii sunt unii care merg după minciuni. Că minciuna are o putere seductivă nu este nici o îndoială. Minciuna poate să seducă prin faptul că după bunul plac poate să facă lucrurile mai simple şi uneori când ele sunt complicate să le simplifice. Iată cum minciuna ajunge să simplifice ortodoxia:

1. Catolicii au găsit postul ortodox mult prea greu şi l-au scos din credința lor,
2. Protestanții au găsit Sfânta Tradiție mult prea grea şi eu scos-o din credința lor,
3. Neoprotestanții au găsit mult prea greu construitul de biserici şi acum se roagă în case ilicite.

---

[64]Deşi nu pare este bine să ştim că erezia şi mândrie sunt două lucruri extrem de unite şi solidare. Aceasta fiindcă pentru a ajunge să îi condamnați pe sfinții părinți ai creştinismului ortodox şi a merge pe calea proprie ei bine trebuie să ştim că este nevoie de multă mândrie şi orgoliu. Ereticii se pare că dispun de această mândrie şi nu mai vor să ştie de ortodoxie pe care o neagă şi de multe ori o condamnă. Ei se cred unii care sunt iluminați de Dumnezeu, şi este Dumnezeu cel care i-a scos din întunericul necunoştinței ce este ortodoxia. Lucrurile sunt cât se poate de contradictorii aici fiindcă la fel de bine şi sfinții părinți sunt unii care susțin că au fost inspirați de Dumnezeu pentru a merge pe calea ortodoxiei. Cine să îi inspire pe eretici? Este posibil ca demonii să le ofere un fel de inspirație care lor li se pare că vine de la Duhul Sfânt. Iată cum lucrurile încep să se elucideze: ereticii pot să fie seduşi de demoni care să vină cu propriile lor idei cu privire la mântuire. Ceea ce trebuie să ştim este că nu ne vine nici o mântuire de la demoni ci numai damnare la iad.

[65]Nicolae Steinhardt, *Călătoria unui fiu risipitor* (Iaşi, 2013).

Acestea sunt numai câteva exemple de ceea ce înseamnă erezia în sens creştin ortodox. De cele mai multe ori erezia este o soluție facilă și care pare potrivită în eretic. Iată de ce ereticii ajung să fie seduşi de erezii şi să meargă pe căi străine de ortodoxie. Tot Sfântul Teodor Studitul ne spune: "avem poruncă de la însuşi Apostolul Pavel cã, atunci când cineva învatã ori ne sileşte sã facem orice alt lucru decât am primit şi decât este scris de canoanele Sinoadelor ecumenice şi locale, acela urmează a fi osândit, ca nefãcând parte din clerul sfinţit. Nici un sfânt nu a încãlcat legea lui Dumnezeu; dar nici nu s-ar fi putut numi sfânt, dacã ar fi cãlcat-o." Iată care este marea diferență dintre eretici și sfinți: sfinții sunt unii care ajung să țină la ortodoxie și să pună preț pe ea. Ei bine eretici nu o fac şi în acest sens ajung să nu mai poată să fie în contact cu sfințenia. Este bine să ştim că Dumnezeu Tatăl este criteriul ultim al sfințeniei şi prin urmare nu sunt ereticii cei care ajuns să decidă şi să hotărască cum se manifestă sfințenia.[66]

Într-o lume care este cât se poate de permisivă este bine să ştim că erezia de multe ori ajunge să surprindă. Dacă opiniile preoților şi a teologilor creştin ortodocşi sunt destul de permisive în ceea ce îi priveşte pe eretici este bine să sfinții părinți creştin ortodocşi au cu totul alte opinii. Vedem că ei sunt cât se poate de drastici cu ereticii şi erezia. Mai că nu le acordă nici o şansă am putea să spunem noi. De fapt trebuie să remarcăm că sentimentul este reciproc. La fel de bine nici ereticii nu sunt unii care au simpatii cu sfinții părinți. Rar se poate vedea un eretic care ajunge să citeze un sfânt părinte creştin ortodox. Aceasta fiindcă este evident că severitatea lor în ceea ce priveşte ereziile şi pe eretici în nici un fel nu îi fac populari. Ceea ce trebuie să ştim este că sfinții părinți ai creştinismului ortodox nu şi-au propus să fie populari ci ceea ce au voit ei a fost să slujească lui Dumnezeu şi adevărului. Prin urmare, din cazul ereticilor ceea ce putem vedea este că în nici un fel ortodoxia nu a atras cu sine multă popularitate. Ereziile în schimb devin din ce în ce mai populare în zilele noastre. Aceasta fiindcă omul de azi este unul care preferă să se lase amăgit de minciuni decât să caute adevărul. Unii ar vrea ca adevărul ortodoxiei să nu ceară atât de multe sacrificii dar nu se poate una ca aceasta. Dumnezeu Tatăl este Cel care a lăsat parametrii ortodoxiei pentru ca noi să ajungem să ne apropiem de El. A schimba aceşti parametrii înseamnă a cădea în erezie.[67]

Se spune că pe vremea Sinodului IV Ecumenic a trăit Ava Ghelasie. Ei bine pe avea vreme în Palestina a început dezbinarea lui Dioscor. După un sinod împăratul Teodosie[68] a luat-o înainte şi a ajuns la Ava Ghelasie.

- Bine te-am găsit avo!

- Doamne ajută!

Plin de viclenie Teodosie a i-a spus:

- Să ştii că am venit de la sinod.

- Foarte bine.

- Dar ştii ce a decis acest sinod?

- Ce anume?

- Sinodul a decis ca dogma lui Nestorie să fie întărită că este una adevărată.

Ava Ghelasie având harul Sfântului Duh în el și-a dat seama că ce a auzit este o minciună.

- Nu zici nimic?

Ava Ghelasie nu a răspuns nimic.

- Nu zici nimic?

Atunci Ava Ghelasie a adus un copil mic pe care l-a pus în fața lui Teodosie și i-a spus:

- De voieşti a grăi pentru credintă, ai pe acest prunc, care aude cele zise de tine, şi-ți va da răspuns, că eu nu am vreme să ascult cele ce se grăiesc de tine.

Îmăpăratul Teodosie s-a simțit ruşinat.

- Îți promit că mă voi răzbuna pe tine Ghelasie.

---

[66]Ereticii sunt unii care cred că de fapt și în materie de credință originalitatea este un lucru care merită să fie pus în aplicare. Aceasta fiindcă a fi original este în cele din urmă ceea e te face să recurgi la erezi. Trebuie să ştim că originalitatea este un lucru pe care se merită să îl foloseşti când ajungi să scrii o carte sau să pictezi un tablou dar în nici un fel ea nu se aplică în probleme de dogmă şi credință creştin ortodoxă. Ei bine ereticii sunt unii care cred că a fi "original" în materie de credință este un lucru cât se poate de potrivit. Ce să fie rău cu originalitatea în materie de dogmă? Este rău fiindcă nu trebuie să ajungem să confundăm lucrurile: una este credința în Dumnezeu și alta este originalitatea artistică. Sfântul Teodor Studitul este cât se poate de categoric în ceea ce priveşte legăturile cu ereticii: „în legătură cu cele rânduite de Sfinţii Părinţi trebuie spus că nici a petrece, nici a mânca, nici a cânta împreună, nici a avea vreo părtăşie cu ei nu am primit, ci «Vai!» se rosteşte asupra celor care au părtăşie cu ei, fie şi doar la mâncare sau băutură sau simplă relaţie."

[67]Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl pe înțelesul tuturor* (Cugir, 2019).

[68]Este vorba de împăratul Teodosie al II-lea care este susţintor al ereziei monofizite. Paul B. Calyton jr., *The christology of Theodoret of Cyrus: Antiochene Christology from the Council of Ephesus 431 to the Council of Chalcedon* (Oxford, 2007).

Teodosie a plecat și a mers la Ierusalim pe care l-a ocupat și l-a data afară din scaun pe episcopul ortodox Iuvenalie al Ierusalimului. A dat ordin să fie aduși toți episcopii din împrejur.

- Să îl aduceți și pe Ghelasie, a dat poruncă împăratul Teodosie.

Episcopii au fost aduși la Ierusalim. A fost adus și Ava Ghelasie.

- Intră în altar, i-a poruncit Teodosie.

Ava Ghelasie a intrat în altar.

- Acum anatematisește pe Iuvenalie.

- Nu am cum.

- Cum adică?

- Nu am cum să anatematisesc pe Iuvenalie fiindcă eu numai pe el îl știu episcop al Ierusalimului.

Împăratul a dat atunci poruncă:

- Scoateți-l pe Ghelasie din biserică.

Lui Teodosie i-a fost frică să nu se ia și alții după el și să ajungă să își dea seama că el este un împărat rău.

- Luați lemne și puneți-le la un loc și deasupra lor pe Ghelasie.

Soldații au făcut ce le-a spus împăratul.

- Ei Ghelasie acum fiindcă nu ai voit să părăsești ortodoxia te voi arde.

Din nou Ava Ghelasie nu a spus nimic.

- Nu ți-e frică Ghelasie?

Nici un răspuns din partea Avei Ghelasie. S-a adunat mult popor fiindcă lumea știa de sfințenia vieții Avei Ghelasie. Împăratul s-a temut să nu înceapă o răscoală.

- Dați-l jos pe Ghelasie și lăsați-l liber, a poruncit împăratul.

În cele din urmă Ava Ghelasie s-a întors teafăr la mănăstirea lui.

Avem aici un pasaj din viața Avei Ghelasie care s-a confruntat cu vremuri foarte tulburi în care împăratul a devenit eretic. Este posibil să trăim într-o societate în care autoritățile să fie eretice. Într-o asemenea situație este nevoie de multă răbdare și de mult tact. Ceea ce se poate vedea din întâmplarea de mai sus este că Ava Ghelasie era într-o stare de har în care harul îl ajuta să poată să facă separație dintre minciună și adevăr. Vedem că Ava Ghelasie a ajuns să se confrunte cu o situație ieșită din comun: un împărat a căzut în erezie și mai mult nu voia să țină erezia numai pentru sine ci voia să o facă cunoscută la cât mai mulți. Totuși se pare că împăratul era conștient de ortodoxie fiindcă vedea în Ava Ghelasie cel mai bun exponent al ortodoxiei. De fapt acest lucru este valabil mai cu toți marii eretici. Ei sunt în sine lor conștienți de adevărul ortodoxiei dar este mândria cea care îi face să nu vrea să se schimbe. Mândria prin urmare este un lucru ce stă în strânsă legătură cu erezia și trebuie să știm că odată ce au ajuns să pătrundă în sufletul cuiva ele ajung să se susțină reciproc. Ereticul prin urmare este o persoană care ajunge să oscileze între:

- păcatul ereziei și
- păcatul mândriei.

Aceste două păcate sunt unele care la un anumit nivel sunt complementare unul altuia. Aceasta fiindcă nu se poate vorbii de unul fără de celălalt.[69]

Prin urmare devine evident că în sens creștin ortodox nu se poate să nu facem o legătură dintre mândrie și erezie. Aceasta fiindcă este mândria cea care îl face pe eretic:

- să se considere incompatibil cu ortodoxia,
- să nu mai vadă adevărul ortodoxiei,
- să considere ortodoxie desuetă,
- să vadă ortodoxia ca una ce trebuie să fie reformată,
- să se vadă pe sine mai mult decât ortodocșii,
- să ajungă să pășească pe cale străină de ortodoxie.

Iată prin urmare ce lucrări ajunge să declanșeze mândria în eretic. Trebuie să știm că sunt și oameni care nu s-au născut ortodocși ci în țări eretice dar care au un sentiment de superioritate față de ortodoxie fiindcă așa au fost învățați de mici. Cu alte cuvinte cu ce este vinovat un mexican că el a ajuns să se nască catolic? Totuși, deși el s-a născut catolic el are puterea de a se ridica erezia lui și a ajunge să cunoască adevărul. Acesta este un exercițiu pe care mai ereticii pot să îl facă dar care de cele mai multe ori ei refuză să îl facă fiindcă mândria și orgoliul din ei nu îi lasă. Trebuie să știm că creștinismul ortodox este o credință a celor smeriți. Într-o lume în

[69]Serafim Alexeiev, *Despre mândrie și smerenie* (București, 2008).

care orgoliul și mândria sunt lucruri ce sunt la ele acasă este evident că nu se poate vorbii de un loc mare pentru creştinismul ortodox. La cine îi place să fie smerit în cele din urmă? Mai la nimeni. Cu toții ajungem să ne credem mari şi tari şi vrem să fim lăudați de cei din jur. Iată cum creştinismul ortodox a ajuns să fie fie o minoritate în lumea noastră.[70]

Totuşi, există o categorie de creştini ortodocşi care trec la eretici fiindcă la un anumit moment al vieții lor au ajuns să fie smințiți. Sminteala poate să vină uneori chiar și prin slujitorii Bisericii. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Teodor Studitul: "aşadar, dacă monahi sunt unii în vremurile de acum, să arate prin fapte. Iar fapta monahului este ca nici din întâmplare să nu sufere înnoirea Evangheliei, ca nu cumva, punând înaintea mirenilor pilda sa, să le dea motiv pentru erezie şi pentru împărtăşirea cu ereticii, spre a lor pierzanie." Prin urmare cel care ajunge să smitească pe creştinii ortodocşi şi ajunge să îi facă se părăească ortodoxia pentru erezii ei bine trebuie să ştim că pentru Sfântul Teodor Studitul şi el ajunge să îi piardă mântuirea. Iată de ce este bine să ştim că erezia poate să fie una care nu vine în om prin mândrie. Sau cel puțin nu toate cazurile de ortodocşi care părăsesc ortodoxia nu vin numai prin mândrie. Sminteala produsă de unii preoți ortodocşi poate la fel de bine să fie un lucru ce ajunge să ducă la dorința de a părăsii ortodoxia şi a trece pe la eretici. Ceea ce uită aceşti oameni care părăsesc ortodoxia este faptul că sminteli sunt destul de multe şi la eretici. Auzim de mai multe scandaluri sexuale şi în cadrul ereticilor. Ei bine când omul este pornit împotriva ortodoxiei ei bine el ajunge să nu mai vrea să ştie nimic de ortodoxie. Trebuie să ştim că dacă noi am ajuns să fim smințiți de un anumit preot sau călugăr, ei bine acesta nu este sfârşitul ortodoxiei. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că şi preoții şi călugării sunt persoane care au păcate şi patimi şi care ajuns să cadă în ele. Iată de ce trebuie să rezistăm atunci când suntem în cazul de a ne smintii. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ortodoxia nu este numai o problemă de dogmă ci la fel de bine ea este şi una de disciplină. Sfântul Teodor Studitul spunea destul de inspirat: "cei care nu acceptă toate rânduielile canonice ale Sfintelor Sinoade, nu sunt pe deplin ortodocşi, chiar dacă cred drept în toate dogmele ortodoxe." Trebuie să ştim că dogma poate să fie suținută şi de un eretic dar ea trebuie să ajungă să fie trăită în viața de zi cu zi. Iată de ce este bine să ştim că trăind un mod de viață creştin ortodox autentic în cele din urmă vom ajunge să învingem şi mândria din noi care ne poate duce la erezie.[71]

CAPITOLUL 4

DUHUL EREZIILOR: DUH DEMONIC SAU DUH ÎNGERESC?

Am vorbit în rândurile de mai sus despre faptul că cei mai mulți eretici sunt stăpâniți de duhul mândriei. Este acest duh al mândriei care le spune:
- că ei sunt speciali,
- că ei nu trebuie să fie ca restul,
- că ei au o chemare deosebită,
- că ortodoxia nu este calea care duce la mântuire,
- că erezia lor este adevărul,
- că dacă este nevoie vor ajunge chiar să îi persecute pe ortodocşi.

Dacă este să vorbim despre mândrie fără doar şi poate că ajungem la diavol. De ce? Fiindcă este diavolul cel care a căzut din rai din cauza mândriei. Mândria este un lucru care are profunde implicații demonice. După Sfântul Simeon Noul Teolog ajungem să dăm dovadă că nu avem mândrie când suportăm:
- ca cineva să ne necinstească,
- ca cineva să ne supere.

---

[70]Sfântul Teodor Studitul este cât se poate de concludent în acest sens când spune: „unii au suferit un naufragiu desăvârşit în materie de credință, iar alții, dacă totuşi nu s-au înecat prin gânduri rătăcite, totuşi mor din cauza comuniunii cu erezia." Din aceasta trebuie să ştim că erezia din jurul nostru poate ajunge să se contamineze. Nu putem să fim chiar indiferenți față de ereziile din jurul nostru. Aşa se face că de multe ori ajunge să acceptăm sufleteşte mai multe erezii din cele pe care le auzim. Nu trebuie să facem nici un rabat în ceea ce priveşte erezia fiindcă după cum ne spune Sfântul Teodor Studiutul erezia este o adevărată otravă. Este o otravă ce ne ucide sufletele prin faptul că le aruncă în iad. Este adevărat că aceasta nu înseamnă că trebuie să mergem şi să ucidem pe eretici. În nici un fel. Ceea ce trebuie să ştim este că la fel cum ereticii sunt agresivi cu ereziile lor la fel de bine putem şi noi să le răspundem cu agresivitate apărându-ne ortodoxia noastră.

[71]Ilie Moldovan, *Calendarul viu. Dialoguri euharistice între generații* (Alba Iulia, 2007).

Iată ce spunea în acest sens Sfântul Simeon Noul Teolog: „despre cel pe care, atunci când îl necinsteşte ori îl supără cineva, îl doare inima, cunoscut să fie că-l poartă în sânurile sale pe şarpele cel vechi (trufia). Dacă va începe să rabde în tăcere supărările care i se fac, îl va face pe acest şarpe neputincios şi lipsit de vlagă; dar dacă se va împotrivi cu amărăciune şi va vorbi cu obrăznicie, îi va da şarpelui putere să verse otravă în inima lui şi să mănânce fără milă măruntaiele lui". Prin urmare este bine să ştim că pentru a ajunge să călcăm peste mândria din jurul nostru avem nevoie de mai multă asceză şi nevoinţă.[72]

Asemenea demonilor ereticul ajunge să iubească mai mult propriile sale idei despre Dumnezeu decât ceea ce este Dumnezeu Tatăl în realitate. Este și aceasta o formă de egoism și de multe ori o formă de grandomanie. Ereticii deși nu sunt conștienți sunt grandomani. De ce?

1. Nu mai țin cont de revelația obișnuită a lui Dumnezeu,
2. Își prețuiesc mai mult propriile lor idei despre Dumnezeu decât ceea ce este Dumnezeu în Sine,
3. Se plasează pe sine la o distanță augustă față de ortodoxie,
4. Țin la părerile proprii mai mult decât la ortodoxie,
5. Se văd pe sine ca singura șansă de mântuire a maselor din jur,
6. Cred că mesajul lor eretic este unul universal.
7. De multe ori devin violenți când le este chestionată erezia ce o susțin.

Că există o întreagă psihologie a ereziei nu este nici o îndoială. Nu este nici o îndoială fiindcă ereticul nu mai este unul care ajunge să gândească lucrurile normal și obișnuit. El se consideră un om normal dar de fapt nu este. Sfinții părinți ne spun că una dintre modalitățile prin care mândria ajunge să se manifeste în om este prin ceea ce ei denumesc ca fiind *poftirea de sine*. Ei bine la fel ca demonii ereticul nu mai poftește adevărul ortodoxiei ci ajunge să poftească propriul sine. El este unul care ajunge să se vadă numai pe sine și dincolo de propriile lui idei și de dorințe nu mai există nimic. Iată de ce ereticul ajunge să respingă tot ceea ce este tradițional. Evident că ortodoxia este un lucru tradițional. A fi ortodox este la un anumit nivel un fel de acceptare a autorității sfinților părinți. Ei bine ereticul nu mai recunoaște pe nici un sfânt părinte și de multe ori ajunge să se considere pe sine singura autoritate în probleme de credință. Mai ales în protestantism se vorbește din ce în ce mai mult de "individualitatea credinței." Aceasta fiindcă este bine să știm că ereticul în cele din urmă fiindcă este individualist este un răzvrătit. El acceptă numai ceea ce crede el că este bine. Ereticii au în acest sens mai multe puncte comune cu diavolii care și ei au ajuns să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu Tatăl.[73]

Este bine să știm că ereticul este un răzvrătit. Ele este unul care simte că rânduiala tradițională nu este bună și nu i se potrivește lui. După cum ne spune sfinții părinți și autorii din Biblie ei bine același sentiment l-au avut și îngerii răzvrătiți din cer. Ei au simțit că credința și slujirea lui Dumnezeu Tatăl trebuie să fie reformate și chiar abolite. Se poate vedea aici același duh din diavoli ți în eretici care și ei sunt unii are nu sunt mulțumiți cu ortodoxia tradițională.[74]

Dacă este să vorbim de o lume a duhurilor după cum vorbește creștinismul ortodox este bine să știm că duhul eretic este un duh demonic. Este un duh care nu suportă ortodoxia și care îl face pe eretic să se debaraseze

---

[72]Sfântul Atanasie cel Mare merge și mai departe în ceea ce privește mândria când spunea în *Cuvânt împotriva păgânilor:* „Oamenii au căzut în poftirea de sine, preferând contemplarea de sine, în locul contemplării celor dumnezeiești." Prin urmare ce facem ereticul care este plin de mândrie și de stimă de sine? El ajunge să nu Îl mai contemple pe Dumnezeu ci să se contempleze pe sine. Modul de a ajunge să te contemplezi pe tine poate să fie și unul al ereziilor. Aceasta fiindcă ereticul ajunge să îi admire de multe ori ingeniozitatea și să se vadă pe sine mai presus de restul. El în acest sens nu mai alocă lui Dumnezeu nici un fel de loc în contemplarea sa fiindcă tot ceea ce contemplă de fapt el este propriul sine. Mândria poate să ducă la un fel de egolatrie, adică la un fel de admirație nesfârșită față de sine. Este posibil ca mai mulți eretici să fi ajuns la o asemenea stare de egolatrie. Este o stare în care se ajunge să se vadă numai eul propriu și se uită de Dumnezeu.

[73]Mândria, egoismul, slava deșartă etc, în afară de trufie care este un grad luciferic, sunt aceeași patimă cu mici diferențe și gradații. Egoismul este copilul răzvrătit al mândriei; nu se dă bătut, ci insistă. Dar precum copacii care nu se pleacă sunt frânți de vânt în cele din urmă, aşa și omul care are egoism, fiindcă nu se pleacă, își sparge în cele din urmă capul." Sfântul Paisie Aghioritul, Patimi și virtuți (București, 2012), pp. 62.63.

[74]"Mândria e arma cea mai puternică a Satanei, care ne doboară pe mai toţi. De ce? Fiindcă **duhul cel rău ştie că din cauza mândriei a căzut**. Acum el, din fragedă vârstă, bagă înălţarea minţii în inima oricărei vietăţi omeneşti, fie copilă, fie copil. Şi dacă părinţii n-au grijă să-l sfătuiască pe copil cum trebuie să se poarte, de-acum îi dau voie să facă orice, până când, de mic copil, intră în sufletul lui mândria. După ce se instalează mândria, când creşte mare intră în el patima egoismului. **Dacă reuşeşte ispititorul să bage în sufletul fiecăruia dintre noi egoismul, de-acum se dă la o parte, căci toate cele rele le faci tu singur.** Dar să ne rugăm la Dumnezeu, pentru că **„inima smerită Dumnezeu n-o va urgisi"**. Trebuie să trăim cu smerenie. Dacă avem smerita cugetare, suntem apropiaţi de Dumnezeu; dacă avem înălţarea minţii, suntem în braţele Satanei." *Stareţul Dionisie – Duhovnicul de la Sfântul Munte Athos*, Editura Prodromos, 2009, p. 4.

de a și îl face că privească spre lucruri noi și de ce nu chiar exotice. Duhurile demonice nu suportă ortodoxia fiindcă ea este un care urmează fidel lui Hristos și pentru aceasta aceste duhuri sunt unele care vin cu tot felul de inovații în materie de:

- dogmă,
- credință,
- învățătură,
- educație religioasă,
- convingeri personale.

Vedem că mai toți ereticii sunt ostili ortodoxiei. Trebuie să ne ridicăm întrebarea: de unde să vină această ostilitate? De ce să fi ostil ortodoxiei? De ce să te manifești ostil când vine vorba de ortodoxie? De cele mai multe ori eretici nu pot să dea răspuns la aceste întrebări dar pot să simtă în ei multă ostilitate față de ortodoxie. De ce? Fiindcă sunt duhurile demonice care au ajuns să intre în ei și să îi facă să simtă dezgust și dezinteres față de ortodoxie. Prin urmare ce simt ereticii față de ortodoxie de cele mai multe ori?

1. Ostilitate,
2. Dezgust,
3. Dezinteres,
4. Lipsă de respect,
5. Desconsiderare,
6. Un profund simț al disprețului,
7. Uneori chiar ură.

Dacă vom sta și vom studia mai bine vom vedea că acestea sunt și sentimentele pe care demonii le au față de ortodoxie. Demonii nu pot să suporte ortodoxia fiindcă ea este una care îl propovăduiește pe Hristos și este Hristos cel care a ajuns să îi învingă pe demoni. Iată de ce trebuie să fim conștienți că una dintre principalele lucrări ale demonilor este de a desființa ortodoxia. De mai bine de 2000 de ani ortodoxia se află sub asalt demonic. Acest asalt demonic a ajuns să fie simțit și să fie trăit sub mai multe forme dar scopul lui nu a fost niciodată diferit: acela de a nu mai exista ortodoxie. Vedem că atât demonii cât și ereticii sunt unii care au un scop comun: de a distruge și desființa ortodoxia. Să nu fie nici o legătură dintre aceste două categorii de personalități? Credem că există o puternică legătură fiindcă este bine să știm că scopul este comun. Totuși trebuie să știm că există două categorii de eretici:

1. Eretici care din proprie inițiativă au ajuns să se unească cu demonii pentru a uzurpa ortodoxia,
2. Eretici care nu sunt conștienți că fac lucrarea demonilor.

Aceasta fiindcă este bine să știm că nu toți ereticii sunt conștienți de lucrarea demonică. Sperăm ca prin aceste rânduri să îi facem conștienți că nu numai ei se află în luptă contra ortodoxiei ci la fel de bine și demonii. Să fie aceasta o simplă coincidență? Cel mai probabil nu. Demoni pot să se folosească de eretici pentru a își elabora lucrarea lor de distrugere a ortodoxiei. Evident că ei nu fac pe față ci prin intermediari și colaboratori.[75]

La fel de bine ceea ce poate să fie văzut în cazul ereziilor moderne este un puternic duh individualist. Ce este acest duh individualist? Este fără doar și poate un duh care îi spune ereticului că:

- că trebuie să se concentreze pe propria lui mântuire,
- că mântuirea este un fapt individual,
- că nu trebuie să se gândească la mântuirea altora,
- că ceea ce contează mai mult decât toate este propria lui personalitate.

Ceea ce putem să vedem în cazul acestor erezii modern este faptul că se poate vedea un fel de înlănțuire logică dintre mândrie și individualism. De ce? Fiindcă este foarte adevărat că mândria duce la individualism. Tot ceea ce contează este propria individualitate și la fel de bine tot ceea ce trebuie să faci este să te concentrezi pe propria individualitate. Sfântul Paisie Aghiotirul spunea cât se poate de inspirat în acest sens că: „mândria este cea mai mare boală duhovnicească. Așa cum lipitoarea îți suge sângele atunci când se lipește de tine, tot astfel și mândria absoarbe toată seva duhovnicească a omului. Pricinuiește chiar și asfixiere duhovnicească, deoarece consumă tot oxigenul duhovnicesc al sufletului."[76]

[75]„În iubitorul de slavă deșartă nimeni nu va găsi roade duhovnicești, iar dacă totuși va găsi puține, și acestea vor fi putrede. În timp ce omul smerit, cel sărac cu duhul, are bogăția duhovnicească" (Paisie Aghioritul, „Epistole", p. 141).

[76]Sfântul Paisie Aghioritul, „Patimi și virtuți", (Edit. Evanghelismos, București, 2007), p. 78.

Prin urmare este bine să ştim că ereticii sunt individualişti şi ei se gândesc numai la propria mântuire fără să țină cont că mântuirea este un lucru ce trebuie să fie obținut prin Biserică ce este o comunitate. Este bine să gândim lucrurile în sensul comuniunii. Ei bine demonii sunt unii care sunt individualişti şi care ajung să susțină că ereticul trebuie să fie interesat numai de propria persoană şi de nimic altceva. Devine evident că ereticul este unul care urmează la un anumit nivel demonilor. Aceasta el poate să o facă:

- conştient sau
- inconştient.

Iată de ce în cele din urmă trebuie să ştim că erezia este un lucru extrem de riscant. Este de fapt una care ajunge să ne raportăm numai la noi înşine şi la propria noastră persoană fără să ne mai gândim la cei din jur. Putem să vedem bisericile ereticilor sau casele lor de rugăciune ca unele care pur şi simplu sunt interesate numai de propriul lor interes şi ca şi când cei din jur nici nu mai există.[77]

Un alt lucru care ne face să credem că ereziile vin de la diavol este una dintre spusele lui Iisus. Într-unul dintre dialogurile sale cu evreii iată ce spunea la un moment dat Iisus: "voi sunteți de la tatăl vostru, diavolul, şi vreți să îndepliniți dorințele tatălui vostru! El de la început a fost ucigaş şi n-a stat în adevăr, pentru că în el nu este adevăr. Ori de câte ori spune o minciună, el vorbeşte din ale lui, pentru că este mincinos şi tatăl minciunii!" (Ioan 8, 44). Ce legătură poate să fie între această afirmație destul de categorică a lui Iisus şi eretici? Ei bine Iisus îl denumeşte aici pe diavol "tatăl minciunii." Nu sunt în sens creştin ortodox erezii minciuni? Orice ajunge să inventeze mai multe minciuni în materie de credință creştin ortodoxă trebuie să ştim că este la un anumit nivel unul care îl are ca tată al său pe diavol. De ce? Fiindcă şi diavolul este unul care minte. De fapt sunt mai mulți sfinți creştin ortodocşi care ne avertizează să nu îl credem niciodată pe diavol. Aceasta fiindcă el nu spune niciodată adevărul. Fiindcă slujesc minciunii trebuie să ştim că ereticii sunt în duh demonic. Este un duh demonic care îi face să creadă că minciuna este un de fapt un adevăr. Ereticii ajung să îşi justifice minciunile lor cu tot felul de citate mai ales din Biblie prin care ei se îndreptățesc pe sine şi se fac să creadă că de fapt adevărul este la ei şi nu la creştinii ortodocşi. Tot Sfântul Marcu al Efesului spunea cât se poate de concludent: „se învinovăţeşte acela care îl pomeneşte ca arhiereu ortodox pe acest papa şi pe cei ce-l vor urma în eres, şi latino-cugetătorul trebuie privit ca un trădător al credinței. Prin urmare, fugiți de aceşti lupi, fraților, ca şi de împărtăşirea cu ei, pentru că unii ca aceştia sunt apostoli mincinoşi, lucrători vicleni". Este evident că în nici un fel nu trebuie să ajungem ca ereticii să vedem miciuna ca adevăr şi adevărul ca minciună.[78]

Se spune că undeva departe era o pădure în care iepurii, căprioarele şi cerbii puteau să trăiască în pace şi linişte. Animalele erau fericite şi trăiau în pace. Totuşi era un lucru care le tulbura fericirea. Erau lupii. Ei veneau de mai multe ori şi vânau iepurii şi căprioarele.

- Ce ne vom face cu aceşti lupi? Se întrebau iepuri şi căprioarele.
- Ar fi mai multe soluții! A răspuns un iepure bătrân.
- Care ar fi acestea?
- Să ne unim şi să lucrăm împreună!
- Cum adică?
- Când unul dintre noi va vedea un lup să vină să ne spună şi nouă.
- Da aşa.

Iepurii şi căprioarele s-au organizat şi aşa că lupii nu mai prindeau mai nici o pradă. Lupii au făcut şi ei o adunare.

- Nu se mai poate! A început unul dintre ei.
- Da nu se mai poate! Au răspuns restul
- Trebuie să facem de urgență ceva că nu mai prindem nici un iepure.
- Şi ce propuneți să facem?

---

[77]Sfântul Marcu al Efesului spunea cât se poate de concludent că: „toți Dascălii Bisericii, toate Soboarele şi toate Dumnezeieştile Scripturi ne îndeamnă să fugim de cei ce cugetă diferit şi să oprim comuniunea cu aceştia." Aspectul care nu ajungem să îl vedem din afirmația Sfântului Marcu este că din moment ce sunt mai muți care ajung să se separe de noi la fel de bine şi noi ajungem să ne separăm de ei. De ce ajungem să ne separăm de ei? Fiindcă trebuie să ajungem să nu ne contaminăm. Dacă stăm mai mult timp cu ereticii adevărul este că ajungem să ne contaminăm şi eventual la un moment dat să fim chiar noi seduşi de erezie. Iată de ce sfântul ne spune că sub nici o formă nu trebuie să considerăm comuniunea cu ereticii ca fiind una bună şi ca un fapt pe care trebuie să îl căutăm. Ereticii sunt unii care ajung să ne facă şi pe noi să nu mai ştim care te diferența dintre adevăr şi minciună.

[78]Ilie Aurelian Giurgiu, *Calea, adevărul viața* (Editura Limes, 2017).

- Nu știu. Parcă iepurii și căprioarele se ajută între ei.
- Știu eu ce să facem, a intervenit un lup bătrân.
- Ce să facem?
- Să dăm foc pădurii.
- Să dăm foc pădurii?
- Întocmai, să dăm foc pădurii.
- Dar de ce?
- Fiindcă văzând focul iepurii și căprioarele se vor speria și noi le vom aștepta la locul potrivit și îi vom prinde.
- Vai ce idee bună.
- Aveți voi altă idee mai bună?

Nici un lup nu a spus nimic.

- Ei atunci vom pune în aplicare idea mea.

Într-o dimineață pădurea a fost cutremurată. Un incendiu mare s-a produs.

- Fugiți! Strigau bietele animale.

Doar lupii stăteau în mijlocul pădurii și spuneau:

- Nu fugiți, veniți cu noi!
- De ce?
- Fiindcă noi știm calea afară din foc.

O căprioară bătrînă înțeleaptă s-a întors către surorile sale mai tinere și le-a strigat:

— Nu trebuie mers împreună cu lupii! Să fugim de foc, însă nu împreună cu vrăjmaşii noştri, ci în altă direcţie!

Unele au ascultat-o şi au pornit împreună cu ea. Însă cele mai multe dintre ierbivore s-au despărţit de ea şi au urmat lupilor.

— Unde sînt toţi, acolo vom fi şi noi! — au spus ele.

— În mijlocul mulţimii vom fi mai liniştite!

Când lupii au ajuns la un loc ferit au ucis toate animalele care le-au urmat și doar cele care au urmat căprioarei celei înțelepte au scăpat cu viață.

Care este morala pildei de mai sus?

1. Iepurii și căprioarele suntem noi creștinii ortodocși,
2. Lupii sunt ereticii,
3. Focul din pădure este focul iadului de care cu toții fugim,
4. Căprioara cea înțeleaptă sunt sfinții părinți care ne îndeamnă să nu mergem după eretici.
5. Animalele care au scăpat de lupi sunt cei mântuiți,
6. Animalele care nu au ascultat de căprioara cea înțeleaptă și au fost ucise sunt cei care ajung să fie damnați la iad.

Avem aici o fabulă care ne spune cum este mersul lucrurilor cu ereziile din lumea noastră. Sfinții părinți sunt unii care ne fac conștienți că de fapt nu există cale de mijloc între Dumnezeu Tatăl și satan. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: ”când credincioșii și preoții pomenesc un episcop eretic, ei nu se adresează Tatălui ceresc, ci lui satan insuși”. Pentru oamenii de azi o afirmație de acest gen ce a fost făcută de Sfântul Grigorie de Nyssa în secolul al IV-lea este una cât se poate de categorică și poate ea poate să fie acceptată numai de fanatici. Să fi fost Sfântul Grigorie de Nyssa un fanatic? Nu. El a fost un sfânt și a avut mai multe descoperiri de la Dumnezeu. În nici un fel nu trebuie să credem să sfinții părinți au fost:

1. fanatici,
2. Fundamentaliști.

Ceea ce trebuie să știm este că sfinții părinți au fost unii care s-au luptat cu diavolul și pentru aceasta au ajuns să cunoască foarte bine modul în care acționează diavolul.[79]

Mai recent sunt mai mulți care vorbesc de faptul că Biserica Ortodoxă este Biserică soră cu Biserica Catolică. Uni au venit și cu formula că de fapt Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică sunt doi plămâni ai aceluiași organism. Ei bine dacă îl vom citii mai bine pe Sfântul Marcu al Efesului vom vedea că el nu împărtășea aceiași convingere. Iată ce spune el în acest sens: ”Fugiţi, fraţilor! Fugiţi de părtăşia cu cele de neîmpărtăşit, şi de

[79]Sfântul Paisie Aghioritul, *Cum să luptăm cu diavolul?* (București, 2019).

pomenirea celor de nepomenit! Iată eu, Marcu păcătosul, vă spun că oricine pomeneşte pe papa ca pe un ierarh ortodox este vinovat. Iar cel ce cugetă dogmele latinilor (papistaşilor), cu latinii se va judeca şi se va socoti vânzător al Credinţei.” Mulți am vrea ca lucrurile spuse de sfinții părinți să nu fie așa de grave dar adevărul este că ele nu sunt. Este cât se poate de evident că Sfântul Marcu îi numește pe cei care ajung să îl pomenească pe papa la rugăciune ca *vânzător al credinței*. Este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu ceea ce spun sfinții părinți. De ce? Fiindcă sfinții părinți sunt nici care au voit să ne arate calea spre mântuire. Ei nu au voit să arunce în întuneric și nici să ne facă să ne fie frică fără de nici un motiv. Totuși, ceea ce poate să fie remarcat este că mai nici un sfânt părinte nu a fost lax cu ereziile și ereticii. De ce? Fiindcă ei au știu că ele sunt minciuni. A susține o erezie înseamnă să susții o minciună. Ei bine sfinții părinți au fost oameni ai adevărului și nu ai minciunii.[80]

Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că atunci când avem ocazia să ne întâlnim cu un episcop eretic ei bine trebuie să fugim de ele ca de un șarpe veninos. De ce? Fiindcă la fel de bine dacă vom sta în jurul lui vom ajunge să ne vătămăm și noi de erezia lui. Iată prin urmare care este sensul evitării ereticilor. Nu trebuie să ne manifestăm cu violență față de eretici la fel cum făcut-o inchiziția catolică dar este bine să nu prea avem multe în comun cu ei. Aceasta fiindcă ei sunt persoane care după cum am spus:

- slujesc minciunii,
- sunt individualiști,
- cred că mântuirea este o problemă strict individuală,
- au ajuns să veteme de mai multe ori Biserica Ortodoxă.

Pentru a ne face să înțelegem mai bine de ce ereticii trebuie să fie evitați Sfântul Ioan Gură de Aur s-a folosit de următoarea comaprație: ”dacă cineva contraface o mică parte a chipului regelui pe moneda regală, în felul acesta o falsifică; la fel și în credința cea adevărată, acel care va schimba chiar cât de puțin în ea, o vatămă pe toată. Căci dacă pe de o parte, dogma este răstălmăcită, și înger de-ar fi, să nu-l credeți. Nimic nu folosește viață virtuoasă, dacă credința nu este sănătoasă.” După Sfântul Ioan Gură de Aur ereticul este asemena unui falsificator de bani care ajunge să modifice banii pentru a îi face să câștige mai mult. Trebuie să știm că după cum banii pot să fie falsificați ei bien la fel de bine poate să fie falsificată și credința creștin ortodoxă. Ereticii sunt unii care ajung să falsifice ortodoxia și să susțină că ceea ce ei au falsificat este adevărata credință. Sfântul Ioan Gură de Aur merge un pas mai departe și ne spune că trebuie să ne așteptăm numai la trădări din exteriorul Bisericii ci la fel de bine și la trădări din interiorul Bisericii: ”și eu, iarăși, vă voi spune cele asemănătoare: Vedeți să nu vă înșele careva, nici din cei dinăuntru (bisericii), nici din cei dinafară, nici episcopi, nici preot, nici diacon, nici citeț, sau oricare ar grăi cele strâmbe. Ei vor veni la voi în haine de oi, dar pe dinlăuntru vor fi lupi răpitori. Au înfățișarea dreptei credințe, dar tăgăduiesc puterea ei.” Aceasta fiindcă sunt mai mulți eretici care din răutate ajung să pătrundă în sântul Bisericii Ortodoxe pentru a putea să facă cât mai mult rău și pentru a da o lovitură și mai grea din interior.[81]

Este evident că ereziile au un duh demonic care se manifestă prin:

- mândrie,
- un puternic simț al individualismului.

Este acest simț al individualismului unul care îl face pe eretic să nu mai țină cont de tradiția creștin ortodoxă și să aibă un sentiment de siguranță că ele se află pe calea cea bună. Erezia prin urmare este una care se înrudește foarte bine cu individualismul. Ereticul se simte foarte bine chiar dacă el își dă seama că în sens istoric merge împotriva curentului. Sunt eretici care deși studiază istoria Bisericii și pot afla că prima Biserică a fost Biserica Ortodoxă, totuși fiindcă sunt stăpâniți de anumite duhuri necurate nu renunță la ereziile lor. Iată cum erezia îl poate duce pe eretic la:

- nepăsare față de cei din jur,

---

[80]La fel de bine și Sfântul Ioan Gură de Aur spunea destul de clar: „de aceea v-am amintit adesea despre ereticii cei fără de Dumnezeu și vă rog și acum: să nu aveți nici un fel comuniune cu ei – să nu mâncați cu ei, să nu beți, să nu legați prietenii, nici relații, nici dragoste, nici pace. Căci dacă cineva se învoiește cu ereticii în acestea, acela se face străin de Biserica Sobornicească”. Avem aici încă un caz de sfânt părinte care și ela doptă o poziție cât se poate de strictă și intransigentă față de eretici și de ceea ce sunt ei. Ereticii când citesc aceste rânduri evident că susțin că ele vom din partea unor fanatici și fundamentaliști religioși. Aceasta fiindcă ni se spune că trebuie să fim toleranți și să fim cât se poate de îngăduitori cu cei care nu cred ca noi. Să fie ereticii unii care sunt îngăduitori cu noi? Vom vedea că nu. Ereticii când au avut ocazia au prigonit și au dispreţuit Biserica Ortodoxă. De ce am avea noi încredere în ei? Din moment ce ereticii nu au încredere în noi la fel de bine nici noi nu trebuie să avem încredere în ei.

[81]Mihai Urzică, *Biserica și viermii cei neadormiți sau cum lucrează în lume taina fărădelegii* (Bucureşti, 1998).

- ignorare a unor mari adevăruri de credință,
- voința de a adapta tradiția Bisericii la erezia lui,
- superficialitate în ceea ce privește ortodoxia,
- o încredere oarbă în erezia lui,
- sentimentul că este superior și mai presus de restul.

Erezia prin urmare este un lucru amplu care are mai multe implicații decât ne-am aștepta. Ereticul este unul care după cum am spus ajunge să creadă că el deține singura cale spre Dumnezeu Tatăl. Ce este creștinismul decât numai posibilitatea de a devenii Fiul lui Dumnezeu? Ei bine ereticul ajunge să își facă propriul drum spre Dumnezeu Tatăl și nu mai țină cont de cel tradițional și revelat: ortodoxia.[82]

Este bine să știm că oricât am fi noi de indulgenți cu ereticii nu același lucru l-au făcut și sfinții părinți care au fost extrem de severi cu ei. Aceasta fiindcă sfinții părinți au fost convinși că ereticii nu se vor mântui. Sunt unii sfinți părinți care au vorbit cât se poate de clar că ereticii vor avea aceiași soartă cu diavolul, adică iadul. Iată ce spune în acest sens Sfântul Ciprian al Cartaginei: "dacă episcopul care este pomenit in Biserica este eretic, dar oamenii nu-l consideră astfel, atunci o astfel de rugăciune Îl insultă pe Hristos Domnul, care nu poate fi parte din minciună. Oricine se împărtășește într-o biserică unde este pomenit un episcop eretic, chiar dacă preotul acelei biserici învață ortodox, o astfel de împărtășire nu rămâne fără urmări. Acel om va avea parte la Judecata de Apoi cu episcopul eretic, în fundul iadului." Este una dintre cele mai radicale afirmații pe care o avem de la un sfânt părinte și care ne spune cât se poate de clar că ereticii ajung să își piardă mântuirea. La fel de bine putem să vedem că Sfântul Ciprian al Cartaginei mai scoate două lucruri în relief în ceea ce privește erezia:
- erezia este o minciună,
- erezia este o insultă adusă lui Hristos.

Cum să fie o insultă erezia? Trebuie să știm că atunci când de exemplu cineva spune minciuni despre altcineva ei bine aceste minciuni de cele mai multe sunt unele care ajung să ponegrească acea persoană. Ei bine aceste lucru îl fac insultele. Când spunem o minciună despre cineva la fel de bine ajungem să insultăm acea persoană. Cei mai mulți dintre noi credem că ereziile sunt mai multe un fel de greșeli dogmatice ce nu au nici un efect față de persoana Domnului Iisus Hristos. A ajunge să înveți greșit despre Hristos înseamnă într-un anume fel a ajunge să Îl insulți pe Hristos. Nu sunt și demonii care prin toate faptele lor vor să îl insulte pe Dumnezeu? Fără doar și poate că da. Iată de ce trebuie să știm că insulta este una care poate să fie:
- omenească,
- demonică.

În acest sens de multe ori ereticilor li se pare că au avut cine știe ce revelație de la Hristos dar în realitate nu este nici un fel de revelație ci mai mult o insultă pe care ei o aduc lui Dumnezeu. Demonii sunt cei care vor să îl instige pe om să ajungă să Îl insulte pe Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei sunt unii care vor să rupă legătura omului cu Dumnezeu.[83]

Este adevărat că erezia poate să fie dureroasă. Ea doare fiindcă trebuie să știm că de cele mai multe ori sunt oameni aparent buni care ajung să fie eretici. Vedem de multe ori în sectele ereticilor că:
- ei sunt iubitori unii cu alții,
- că se ajută unii pe alții,
- că între ei domnește un duh al înțelegerii,
- că au mare armonie între ei,
- să sunt parcă persoane deosebite.

Totuși, deși sunt toate aceste lucruri în sectă ceea ce putem vedea este că ereticii sunt deranjați de ortodoxie. Ei din contră nu îi iubesc pe frații creștin ortodocși ci îi consideră rătăciți. Prin urmare se ridică întrebarea: de ce găsesc ereticii ortodoxia atât de inconvenientă fiindcă și ortodoxia este una care face parte din creștinism? Există numai o singură explicație: ereticii ajung să intre prin ereziile lor sub stăpânirea unor demoni pe care ei nu pot să

[82]În secolul al IV-lea când Biserica Ortodoxă s-a confruntat cu arianismul iată ce le spunea Sfântul Atanasie cel Mare ortodocșilor: „fugiți de cei care, prefăcându-se că nu sunt de acord cu Arie, de fapt slujesc împreună cu cei care îl urmează." Sunt mai mulți creștin ortodocși care sunt confuzi în ceea ce privește erezia și la fel de bine despre faptul că nu trebuie să stea prea mult la discuții cu ereticii. Aceasta fiidncă este bine să știm că de cele mai multe ori discuțiile cu ereticii nu ajung la nici un rezultat. Unii dintre ortodocși uneori se poate să ajungă să admire o anumită erezie. Ei bine după cum ne spune Sfântul Atanasie cel Mare nu este bine să avem nici un fel de discuție cu ereticii. Aceasta fiindcă aceste discuții pot să fie vătămătoare pentru ortodocși. Iată de ce este bine să fim mult mai reținuți față de eretici și de erezii.
[83]Vasilios Bacoianis, *Înșelări diavolești - cum să ne ferim de ele, cum să luptăm împotriva lor* (Editura De suflet, 2014).

îi vadă. Demonii dacă nu pot să distrugă Biserica lui Hristos ei bine atunci ei se mulțumesc să o distorsioneze și o să dividă. Fac cel mai bine și cel mai eficient aceste lucru prin erezii.[84]

Prin urmare cum putem să ajungem să ne dăm seama că ereziile sunt inspirate de demoni?

1. Ele au ca țintă dezmembrarea Bisericii Ortodoxe,
2. Sunt susținute de mai multe minciuni,
3. Se poate vedea în ele un fel de manipulare a maselor,
4. Sunt extrem de atractive din exterior dar rele din interior,
5. Au un duh de dezbinare,
6. Ajung să îi arunce pe cei care le primesc în mândrie,
7. Îi fac pe cei care le primesc să nu mai țină cont de tradiția sfinților părinți,
8. Sunt unele care mai mult seduc decât conving,
9. Urmăresc să desfigureze persoana lui Hristos,
10. Scopul lor ultim este de a îl face pe eretic și pe cei care îl urmează să își piardă mântuirea.

Este foarte ușor să cazi în erezie în zilele noastre fiindcă lumea în mare vrea totdeauna ceva nou și fără doar și poate că erezia poate să vină cu noutatea mult dorită. Iată de ce trebuie să știm că de multe ori demonii ajung să îi vizeze pe cei din interiorul Bisericii. Demonii sunt unii care ajung să studieze comportamentul creștinilor ortodocși pentru a știi unde să lovească mai bine. Așa se face că demonii pot să îi facă chiar pe episcopii și patriarhii Bisericii Ortodoxe să cadă în erezie. Ce este de făcut în asemenea situații? Iată ce ne spunea în acest sens Sfântul Ignatie Teoforul: „dacă episcopul tău ar învăța orice în afara orânduielii date, chiar de trăiește în curăție, sau de săvârșește semne, sau de proorocește, să îți fie ție ca un lup în blană de oaie, căci lucrează nimicirea sufletelor." Ceea ce ne spune aici Sfântul Igantie Teoforul este că demonii pot să îi facă pe eretici să ajungă să:

- să săvârșească semne,
- trăiește în curăție,
- proorocească.

Prin urmare este posibil ca unii episcopi din mândrie să ajungă să facă voia demonilor fiindcă ei sunt evident seduși de ei. Nu trebuie să fim în nici un fel indulgenți cu asemenea episcopi ci trebuie să știm că ei nu sunt pe calea cea bună. Erezia după cum putem să ne dăm seame este una dintre cele mai subtile lucrări ale demonilor care își folosesc toate puterile să ajungă să corupă pe cei din interiorul Bisericii Ortodoxe. Totuși, când vedem că un episcop ajunge să fie înșelat de demoni putem să ne rugăm pentru el și mântuirea și întoarcerea lui la ortodoxie.[85]

Totuși ceea ce trebuie să știm este că sunt și eretici care din proprie inițiativă ajung să susțină erezii care vin de la demoni. Ei sunt comparați de Sfântul Ignatie Teoforul cu niște fiare. Iată ce spune Sfântul Igantie Teoforul: "de aceștia (de eretici) trebuie să fugiți ca de fiare (…). Trebuie să vă feriți de ei, fiindcă mușcăturile lor sunt greu de vindecat." Ce vrea să spună sfântul prin faptul că mușcăturile ereticilor sunt greu de vindecat? Ereticii pot să ne veteme:

- sufletește,
- psihic.

Sunt erezii care ajung să creeze un climat psihic ce poate să ne facă dependenți de el și să ne țină într-un fel de stare de dependență. Ei bine cu foarte mare greutate ajungem să ieșim din climatul psihic al sectei. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem mai multă precauție în ceea ce privește erezia. Totuși cum se face că sunt episcopi și patriarhi care au fost ortodocși și care au ajuns mai apoi să susțină erezii? Este de fapt o veche întrebare care ne spune că nu prea merge să explicăm cum diavolul din înger de lumină a ajuns diavol al întunericului? Se poate să vorbim în cazul omului de o cădere luciferică? Da. Adevărul este că sunt mai mulți episcopi și patriarhi ortodocși care deși au luat voturile monahele s-au lăsat seduși de demoni și au ajuns să

[84]Prin urmare nu trebuie să avem nici o îndoială că erezia poate să fie o lucrare demonică. Aceasta fiindcă ea atacă pe Dumnezeu și marile adevăruri legate de mântuirea omului. Demonii care sunt maeștrii ai manipulării pot să facă pe unii să fie seduși de anumite idei eretice li se pare cele mai mari adevăruri creștin ortodoxe. Au fost chiar și patriarhi ecumenici care au ajuns să fie seduși de erezii. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Ipatie de Rufian: „cum am aflat că [Patriarhul Nestorie] spune erezii despre Dumnezeu, am încetat orice comuniune cu el și nu-i mai pomenesc numele; pentru că nu este episcop". Prin urmare este evident că trebuie să știm că cel mai bine este ca atunci când avem de a face cu eretici să ajungem să nu mai fim în comuniune cu ei. Aceasta pentru binele nostru în special fiindcă nu voim să ne contagiem și noi de minciuna lor.

[85]*Cine sunt diavolii și cum putem să luptăm împotriva lor?* (Editura Cartea Ortodoxă, 2019).

învețe diferite erezii. După cum am spus este posibil ca unii dintre ierarhii Bisericii din mândrie să ajung să cadă în erezii. Aceasta fiindcă demonii trebuie să ştim că nu iartă pe nimeni şi ei îşi fac toate vicleniile posibile asupra ierarhilor Bisericii. Aceasta fiindcă ei ştiu că dacă ajung să îi corupă pe ierahi în cele din urmă va fi mult mai uşor să îi corupă pe restul credincioşilor simpli. Idea de bază este că aceşti credincioşi simpli nu trebuie să fie pasivi în ceea ce priveşte erezia.[86]

Despre faptul că ieraharii bisericii pot să ajungă să fie afectați de erezie ne-o spune tot Sfântul Ignatie Teoforul: ”tot cel ce se pronunță împotriva celor hotărâte, chiar dacă ar fi vrednic de crezare, chiar dacă ar posti, chiar dacă ar trăi în feciorie, chiar dacă ar face minuni, să-ți fie lup în piele de oaie, care lucrează stricarea oilor.”

Prin urmare este posibil ca un eretic:
- să trăiască în feciorie,
- ar fi vrednic de crezare,
- ar fi un mare postitor,
- să facă minuni.

Toate aceste lucruri în cazul ereticilor nu se fac cu puterea lui Hristos ci ajung să fie făcute cu puterea demonilor. Ştim de exemplu că sfinții părinți vorbesc că atunci când va venii antihrist el va face mai multe minuni şi va convinge pe mai mulți. Ei bine aceste minuni nu sunt făcute cu puterea lui Dumnezeu ci cu puterea diavolului. Este bine să ştim şi să învățăm noi creştinii ortodocşi că nu trebuie să confundăm puterea lui Dumnezeu cu puterea demonilor. Aceasta fiindcă aceste două puteri sunt diferite. De multe or diavolul pentru a seduce ajunge să îşi folosească puterea spre bine. Este de fapt numai o aparență fiindcă el niciodată nu lucrează spre bine. Erezia este un mediu propice pentru diavol pentru:
- a calomnia cu învățături eronate pe Hristos,
- a diviza Biserica,
- a face pe mai mulți să îşi piatră mântuirea,
- a induce pe cât mai mulți în eroare,
- a discredita ortodoxia etc.

Iată de ce Sfântul Ignatie Teoforul spunea destul de bine: ”un episcop care a devenit eretic nu mai este episcop, dar dacă credincioşii continuă să-l considere pe el episcop ortodox, dacă continuă să vină la slujbele din bisericile ce îl pomenesc pe el, să primească "darurile" sau „binecuvântările" lui, atunci vor cădea cu toții în afara Bisericii.” Prin urmare este bine să ştim să ne ferim de erezii și să ne dăm seama că erezia este una care este inspirată de demoni.[87]

Despre ereziarhul Arie se spune că el a fost un preot învățat din Alexandria. Influențat de mai multe curente de gândire gnostice ştim că Arie a început să propovăduiască faptul că Iisus nu este Fiul lui Dumnezeu ci un fel de unealtă a lui Dumnezeu Tatăl prin care El a făcut lumea. Prin aceasta în cele din urmă îi era negată omului şansa la mântuire. Aceasta fiindcă omul nu se mai putea mântui dacă nu avea ca mântuitor pe Hristos Fiul lui Dumnezeu. Se spune că în acea perioadă arhiepiscop al Alexandriei era Sfântul Petru. El l-a mustrat de mai multe ori pe Arie.

- Ceea ce propovăduieşti tu este o erezie, spunea Sfântul Petru,
- În nici un caz.
- Te înşeli.
- Trebuie să le spun oamenilor adevărul.
- Ştiu deja adevărul.
- În nici un caz.
- Adevărul este ortodoxia.

---

[86]De multe ori creştinii ortodocşi simplii pot să fie unii care ajung să facă mult bine dacă îşi i-au în serios credința lor ortodoxă. Aceasta fiindcă ei ajung să îi corecteze de multe ori proprii ierarhi. Trebuie să ştim că ortodoxul simplu nu este chemat să fie un fel de instrument pasiv care să accepte fără de nici un semn de întrebare marile adevăruri ale credinței creştin ortodoxe. Iată de ce este bine să ştim că ortodoxia este una care ajunge să fie trăită nu numai de preoți şi ierarhiei ci la fel de bine şi de creştinii simpli. Ei pot să fie unii care pot să îşi dea seama dacă ceea ce este predicat este ortodoxia sau de multe ori se ajunge la erezie. Aceasta fiindcă este bine să ştim că erezia este un lucru care poate ajunge să corupă chiar şi pe slujitorii Bisericii. Iată de ce creştinii ortodocşi simpli nu pot să stea pasiv şi să nu intervină şi ei când simt că lucrurile au ajuns să meargă într-o direcție greşită. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama Biserica Ortodoxă este o comunitate şi erezia trebuie să fie văzută ca o problemă de comunitate.

[87]Daniel de la Rarău, *Războiul creştinilor cu diavolii* (Editura Agaton, 2013).

Ei bine deşi era mustrat ei bine Arie nu vroia să se pocăiască. În cele din urmă Sfântul Petru nu a avea de ales decât să îl excomunice pe Arie. Întâmplarea a făcut ca în acea perioadă păgânii au început să îi prigonească din nou pe creştini. Sfântul Petru pentru că era episcop creştin a fost prins şi aruncat în temniță. Arie separa ca după moartea Sfântului Petru el să ajungă pe scaunul din Alexandria. El a trimis la Sfântul Petru doi preoți.

- Suntem trimişi de Arie.

- De ce?

- Să îți spunem că Arie se pocăieşte de erezia lui.

Sfântul Petru nu a spus nimic dar în acea noapte a avut o vedenie. I s-a arătat chiar Domnul Hristos care i-a spus Sfântului Petru:

- Nu îl crede pe Arie fiindcă el nu se pocăieşte sincer.

A doua zi cei doi preoți au intrat în celula Sfântului Petru şi i-au cerut să îl ierte pe Arie. Sfântul Petru le-a spus:

- Dragii mei fii, voi nu ştiţi ceea ce mă rugaţi intervenind pentru acela care sfâşie şi încă îndelung va mai sfâşia întreaga Biserică a lui Hristos. Eu îmi iubesc oile mele şi mă rog cu osârdie lui Dumnezeu să le ierte păcatele lor şi să le mântuiască. Însă pe Arie îl alung, pentru că şi Dumnezeu l-a azvârlit pe el! Nu a mea judecată, ci judecata lui Dumnezeu l-a îndepărtat de Biserică. El huleşte preacinstita Taină a Preasfintei Treimi!

Mai apoi el a adăugat:

- Să nu credeţi că eu sânt nemilostiv cu Arie şi că sânt aspru către cei care păcătuiesc! Cel ce săvârşeşte păcat din neputinţă omenească, şi cel mai mare de ar fi acela, este mult mai mic decât păcatul ereticului Arie!

După aceasta, arhiereul le-a descoperit cum însuşi Hristos i S-a arătat în acea noapte îmbrăcat într-o cămaşă sfişiată. Cuprins de o teamă plină de evlavie, Petru L-a întrebat:

- Mîntuitorule, cine Ţi-a sfâşiat cămaşa?

Domnul i-a răspuns:

- Nebunul de Arie! El a despărțit de Mine mulți oameni ai Mei, pe care Eu Mi i-am dobândit prin sângele Meu. Însă tu ia aminte! **Nu îl primi să aibă părtăşie cu Biserica, chiar de te-ar ruga la aceasta, căci el cugetă vrăjmăşii împotriva Mea şi împotriva celor ce cred în Mine! Nu îngădui la stână lupul îmbrăcat în blană de oaie!**

Avem aici o întâmplare care ne spune cât se poate de clar că Iisus nu este alături de eretici ci din contră El ajunge să sufere de pe urma ereticilor. Aceasta fiindcă putem să vedem că Iisus i s-a arătat Sfântului Petru cu o cămaşă ruptă şi când a fost întrebat cine i-a rupt cămaşa Iisus a spus că Arie. Ereticii sunt cei care rup cămaşa lui Hristos la fel cum a făcut Arie în secolul al IV-lea. Avem aici una dintre cele mai puternice mărturii pe care le-am primit de la sfinții părinți care ne spune că cu adevărat ereziile sunt un lucru ce nu sunt pe placul lui Hristos. Aceasta fiindcă ele ajung să sfâşie şi să divizeze Biserica. Ereticii sunt prin urmare oameni ai răului, dar nu este un rău care se manifestă prin violență sau vărsare de sânge ci prin pierderea sufletelor la iad. Aceasta fiindcă trebuie să ştim şi să fim convinşi că de iad ajunge să ne mântuiască numai adevărul. Din moment ce erezia este o minciună ea nu are cum să ne mântuiască. După cum am spus minciuna este proprie diavolului. Iată de ce este bine să ştim că nu trebuie să ajungem să credem în minciuni fiindcă nu vom ajunge să câştigăm mântuirea prin ele.[88]

După cum am putut vedea din întâmplarea de mai sus cu Sfântul Petru al Alexandriei una dintre trăsăturile lui Arie era viclenia. El a voit să îl facă să creadă pe Sfântul Petru că se pocăieşte cu adevărat de erezia lui pentru a ajunge să ia scaunul episcopal de Alexandria. De fapt Arie nu avea nici un interes să se pocăiască ci ceea e voia el să facă era să ajungă într-o funcție publică creştină de unde să ajungă să îşi poată promoveze şi mai mult erezia. Nu se poate să nu arătăm aici că unii eretici au dat dovadă de un fel de râvnă diabolică. Aceasta fiindcă ei sunt uni care trebuie să ştim că de multe ori ajung să fie seduşi de diavoli şi să îşi pună în slujba lor toate darurile. Nu ştim dacă Arie a văzut demoni dar ceea ce trebuie să ştim este că a voii să rupi Biserica lui Hristos este cu adevărat un lucru ce are mari semnificații demonice. Iată de ce este bine să ştim că una dintre trăsăturile la mai mulți eretici este viclenia. Ei sunt vicleni ca unii care ştiu că adevărul este ortodox dar care ajung să îl distorsioneze şi să ajungă să învețe tot felul de minciuni. Mai toți ereticii sunt conştienți de erezia lor dar fiindcă sunt stăpâniți de viclenie în cele din urmă sunt oameni care nu mai vor să slujească adevărul ortodoxiei. Viclenia prin urmare este un fapt care de cele mai multe ori vine dimpreună cu erezia. Iată ce ne spunea în acest Sfântul Nichifor Mărturisitorul: ”vă sfătuim, că în bisericile luate în stăpânire de eretici să se intre ca într-o simplă casă şi să se cânte numai din nevoie, aşezându-se cruce la mijloc, iar în altar nici să nu se intre, nici să se tămâieze, nici

[88]Elena Ramona Mitrea, *Minciuna, viclenia și fățărnicia* (Bacău, 2010).

să se săvârşească rugăciune, nici să se aprindă candele şi lumânare." Este posibil ca mai multe Biserici Ortodoxe să ajungă să fie luate de eretici. Ei bine până ele nu ajung să fie resfințite din nou ele nu mai sunt considerate unele în care se pot face slujbe creştin ortodoxe. Cum se manifestă viclenia ereticilor:

- prin răstălmăcirea textelor din Biblie care să ajungă să fie favorabile ereziei lor,
- prin fraze prolixe ce conțin mai multe erezii,
- prin comportament extrem de afectiv cu cei care sunt slabi în ortodoxie,
- cu promisiuni uneori de natură materială şi financiară,
- cu insuflarea unui sentiment de desconsiderare față de ortodoxie,
- cu idei care susțin că ortodoxia nu este credința adevărată ci un accident la istoriei,
- cu mai multe minciuni dogmatice,
- cu un fals sentiment al apartenenței la tradiția Bisericii.

Iată aici numai câteva dintre modalitățile prin care ereticii ajung să opereze în lumea noastră.[89]

Prin urmare ceea ce s-a putut vedea din trecutul Bisericii Creştin Ortodoxe este că ereticii sunt oameni care de cele mai multe ori dau dovadă de multă viclenie. Ei sunt de fapt unii care se dau pe sine de gol. Ei ştiu că adevărul aparține ortodoxiei şi pentru aceasta nu vor să iese din creştinism. Totuşi cred că prin viclenie ei pot să adapteze creştinismul ortodox la propriile lor concepții. Evident că o astfel de abordare este eronată. În nici un fel nu trebuie să ajungem să adaptăm creştinismul ortodox la propriile noastre convingeri ci mai mult după cum putem să ne dăm seama noi trebuie să fim cei care să ajungem să ne adaptăm după ortodoxie. Ei bine este evident că ereticii sunt vicleni. Ei ar putea să treacă la alte religii.

- islam,
- budism,
- hinduism,
- iudaism,
- taoism etc.

Totuşi nu o fac. Ei cred că pot să modifice creştinismul după cum le convine lor. Pentru aceasta după cum am spus ei recurg la viclenie. Este această viclenie a ereticilor care trebuie să ştim că este una care îl face să se asemene diavolilor. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama diavolii sunt maeştrii ai vicleniei. Prin urmare sunt trei lucruri fundamentale care ne spune că există un duh demonic în erezii:

1. Mândria,
2. Diviziune sau dezbinarea,
3. Viclenia.

Iată de ce am fi naivi dacă am crede că ereziile sunt unele care au în ele un duh îngeresc. Aceasta fiindcă trebuie să facem destul de clar că ereziile sunt unele care ajung să ne ducă spre duhurile demonice.[90]

CAPITOLUL 5

EREZIARHII: UNIFICATORI SAU DEZBINATORI?

Titlul acestui capitol conține un cuvânt pe care unii ar putea să considere că nu este prea ştiut. Este vorba de cuvântul ereziarh. Ce este un ereziarh? Un ereziarh este un fondator al unei erezii. Ei bine în rândurile care vor urma este bine să ştim că vom insista mai mult asupra la care sunt particularitățile ereziarhilor. De 2000 de ani în creştinism au apărut noi şi noi ereziarhi. Ei au venit cu învățături eronate şi chiar şi atunci când au fost mustrați de autoritatea Bisericii Ortodoxe nu au renunțat la erezia lor. Prin urmare care sunt câteva trăsături generice ale ereziarihilor?

1. Au un sentiment de multe ori că ei sunt cei care trebuie să reformeze Biserica,

[89]Anul 1923 este pentru mai multă lume un an ca toți anii din istorie. Ei bine anul 1923 a fost anul în care Patriarhia Ecumenică a cerut Bisericilor Ortodoxe din toată lumea să reformeze calendarul. Aceasta fiindcă s-a ajuns la concluzia că există o eronate de 13 zile în vechiul calendar. Ei bine mai multe Biserici Ortodoxe au acceptat această îndreptare a calendarului. Totuşi, mai ales Bisericile slave nu au voit să accepte îndreptarea calendarului. Aceasta fiindcă ei au considerat că o astfel de îndreptare nu este bună. Aşa s-a născut ceea ce se cunoaşte în zilele noastre ca erezia stilită sau a calendariştilor. Ei sunt unii care ajung să facă sărbătorile creştin ortodoxe cu 13 zile în urmă. Stilistul este fără doar şi poate o erezie care a ajuns să aibă în centrul eu calendarul. Erezia stilită este mai mult un fel de superstiție a popoarelor slave care ştim că sunt extrem de tradiționaliste. Totuşi, a face din calendar tema unei erezii este fără doar şi poate un lucru exagerat. Aceasta fiindcă nu este timpul cel care ajunge să sfințească ci omul este cel care ajunge să sfințească timpul.

[90]Augustin, *Despre minciună* (Bucureşti, 2016).

2. Au o desconsiderare vădită asupra tradiției creştin ortodoxe,
3. Cei mai mulți consideră Sfânta Tradiție ca un lucru perimat,
4. Își motivează ereziile prin faptul că susțin că Biserica trebuie să se adapteze timpurilor,
5. Sunt dublați de multă viclenie,
6. Prezintă o opoziție furibundă pentru tradiționalul ortodoxiei,
7. Sunt unii care de multe ori discută în termeni absoluți de erezia lor.

Aceasta sunt numai câteva trăsături ale ereziarhilor din toate vremurile. Este evident că în cazul a fiecărui ereziarh se pot vedea mai multe particularități care sunt conferite de erezia pe care o susține. Ereziarhi sunt în viziunea lor adevărați mesia reformatori. Ei cred că Biserica trebuie să fie reformată şi aceasta nu prin pocăință ci mai mult prin schimbarea dogmelor. Fiindcă sunt oameni care sunt departe de o viață creştin ortodoxă mistică şi ascetică ereziarhii sunt unii care nu ştiu cu exactitate care este locul dogmelor în construcția creştin ortodoxă. Ei sunt prin urmare persoane slabe care vor să dea dovadă de multă putere. Așa de mare putere consideră ei că au că pot să Îl reformeze chiar și pe Hristos. Ceea ce spune Hristos este adevărat numai în măsura în are corespunde cu erezia lor.[91]

Dacă este să fim loiali sfinților părinți ei bine vom vedea că mai toți îi consideră pe eretici ca unii care au ajuns să îl slujească pe diavol și nu pe Hristos. Unii eretici sunt convinși că de fapt ei îl slujesc lui Hristos dar când vine vorba să renunțe la erezia lor pentru a urma Bisericii Ortodoxe ei bine nu vor să o facă. Ce să înțelegem de aici? Că ei devin complici ai diavolului. Credem că diavolul se simte bine în compania ereticilor. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ereziarhii sunt toți dublați de un simț al mândriei. Ei sunt unii care văd lucrurile clar și nu sfinții părinți. O asemenea opinie este una care provine din multă lipsă de smerenie. Ereticii de fapt nu sunt oameni smeriți după cum am arătat în rândurile de mai sus. Dacă ei ar fi smeriți fără doar și poate că ar accepta ortodoxia. Cum gândeşte prin urmare un ereziarh despre sine? Ei bine tot ceea ce îl privește pe el este la superlativ. Așa se face că ereziarhul este:

1. Inteligent,
2. Deştept,
3. Capabil de cele mai profunde introspecții teologice,
4. Un vas ales al harului Duhului Sfânt,
5. Un om cu totul special,
6. Un om extrem de moral și virtuos,
7. Un exemplu de urmat în tot ceea ce face.

Să fie aceste lucruri unele care sunt proprii unui om smerit? Ei bine trebuie să ştim că în cazul ereticilor smerenia este una falsă. Este una falsă fiindcă este bine să ştim că nici un ereziarh nu vrea să fie smerit. Ei sunt oameni care ajung să se dea în vânt după:

- mari distincții politice,
- mari demnități bisericești,
- adorația mulțimilor,
- vorbe lăudăroase la adresa lor.

Toate aceste lucruri ne spun că cu adevărat ereziarhii sunt oameni care în sinea lor nu îl caută cu adevărat pe Hristos. De fapt Hristos este numai un pretext pentru ca ei să ajungă la mai multă slavă deşartă de la lume. Cei mai mulți eretici au fost oameni ai slave deşarte. Ei au voit să stea alături de împărați, regi și președinți și să fie adulați de oameni. Pentru a ajunge să primească adulația mulțimilor au ajuns să facă propriile erezii care să fie pe placul mulțimilor. Putem să dăm aici nişte exemple de mari ereziarhi?

1. Arie (250-336),
2. Macedonia 1 al Constantinopolului,

[91]Iată ce ne spunea în vechime Cuviosul Ghenadie Scolarul: "să nu facem nici măcar tovărăşie cu cei care au schimbat cugetul Dreptei Credințe." Aceasta fiindcă trebuie să ştim că există un cuget al dreptei credințe. Iată prin urmare că este bine să ştim că ortodoxia este una care ajunge să imprime în noi un anumit mod de a gândii. Este modul în care a gândit și a acționat Iisus. Ei bine aceste *cuget al Bisericii Creştin Ortodoxe* ajunge să fie ponegrit de eretici. Ereticii pot să fie și mai răi decât cei de alte religii. Aceasta fiindcă cei de alte religii de multe ori sunt pasivi în ceea ce privește creştinismul în timp ce ereticii ajung să lovească şi să deformeze creştinismul din interiorul lui. Lumea de azi după cum am spus consideră că ereticii nu trebuie să fie condamnați fiindcă noi nu mai trăim în Evul Mediu când Inchiziția ardea eretici pe rug, ci trebuie să fim toleranți cu ei. Ceea ce trebuie să ştim însă este că nu putem să ne pierdem mântuirea ajungând să avem o atitudine laxă față de eretici. De acea soluția creştin ortodoxă este să evităm comuniunea cu ereticii.

3. Apolinarie cel Tânăr (+390),
4. Nestorie,
5. Aetius și Eunomie,
6. Eutihie,
7. Dioscor și Sever,
8. Origen,
9. Varlaam din Calabria și Alchidin.[92]
10. Martin Luther,
11. Jean Calvin.

Ei bine aici am dat mai multe cazuri de eretici din istoria clasică a ortodoxiei. La fel de în vremurile moderne sunt mai mulți mari alți mari ereziarhi. Dintre ei amintim aici pe:

1. Carol Parham (fondatorul penticostalilor),
2. Martorii lui Iehova (fondați pe Charles Russel),
3. John Smith (fondatorul baptiștilor),
4. William Muller (fondatorul adventiștilor),
5. Evanghelicii (în mare au mers după învățăturile lui Urlich Zwingli).

Evident că mai sunt mai multe alte secte creștine dar aici am enunțat numai care sunt pricipalele secte. Aceasta fiindcă nu avem timp și spațiu în această carte să vorbim despre toate sectele.[93]

Ereziile sunt unele care sunt întotdeuna unele care au fost întemeiate de un ereziarh care a avut o moralitate mai mult sau mai puțin probabilă. Aceasta fiindcă este bine să știm că ereziarhii sunt oameni care de cele mai multe ori ajung să dea curs unor sentimente demonice din ei. Aceasta fiindcă este bine să știm că acest sentiment de a face diviziuni și de a te vedea pe tine adulat de mulțimi mari de oameni poate să fie unul de natură demonică. După cum am putut vedea Arie a ajuns să își susțină erezia lui deși s-a demonstrat foarte bine că ceea ce este suține el este om minciună și o greșeală. Ei bine, ereticii sunt unii care sunt stăpâniți de demoni conștient sau inconștient. Este cu adevărat un sentiment demonic de a voi să ajungi să Îl reformezi pe Iisus. Când ereticilor li se spune că Iisus a fost Fiul lui Dumnezeu întrupat și El nu poate să fie reformat, ei bine ereziarhii ajung să nu mai recunoască că Iisus este fiul lui Dumnezeu. De fapt au fost mai mulți ereziarhi care au fost deranjați tocmai de faptul că Iisus a fost Fiul lui Dumnezeu. Acest lucru i-a făcut să considere că nu mai trebuie să recunoască dumnezeirea lui Iisus. După caz în aceste situații Iisus devine:

- un mare filosof,
- un mare învățător,
- un mare harismatic,
- un mare gnostic,
- un mare iluminat,
- un om special etc.

Dar în nici un fel Iisus nu mai este Fiul lui Dumnezeu. Martorii lui Iehova din zilele noastre susțin că de fapt Iisus și Sfântul Arhanghel Mihail sunt una și aceiași persoană.[94]

După cum putem să ne dăm seama sunt mai mulți creștin ortodocși care sunt mai vulnerabili în ceea ce privește ortodoxia. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu sunt destui de tari în ortodoxie. Ceea ce este cât se poate de evident este că oamenii nu sunt toți la fel. Unii sunt mai puternici și alții sunt mai slabi. Ei bine iată ce le spune Sfântul Chiril al al Ierusalimului: ”fugi, dar, de necucernicie și nici măcar să nu-l saluți pe unul ca acesta ca să nu fi părtaș la faptele cele neroditoare ale întunericului (Efeseni V, 11); și nici să nu te amesteci (cu ereticii), nici să nu voiești să intri în discuție cu ei.” Deși pare mai greu de acceptat pentru mai mulți dintre noi ei bine Sfântul Chiril al Ierusalimului le spune celor care sunt slabi în credință:

- să nu îi salute pe eretici,

---

[92]Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia primelor secole creștine* (Editura Enciclopedică, 1995).

[93]Sunt mai mulți dintre creștinii ortodocși care în secret îi admiră pe sectanți și pe eretici fiindcă sunt unii care de multe ori se simt nefamiliari în mediul ortodox. Aceasta deși ortodoxia este cât se poate de familiară. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Chiril al Ierusalimului: ”mai înainte ereticii își mărturiseau rătăcirea lor pe față; acum însă este plină Biserica de eretici ascunși. Oamenii s-au lepădat de Adevăr, și neadevărul le încântă urechile. Se grăiește ceva care desfată urechile? Toți oamenii ascultă cu plăcere. Se grăiește ceva folositor sufletului? Toți se îndepărtează. Cei mai mulți oameni s-au lepădat de învățăturile cele drepte; este ales răul mai mult decât binele. Aceasta este deci “lepădarea de credință.”

[94]Visarion Moldoveanu, Bogdan Mateciuc, *Ereziile apusului. Despre protestantism și ispitele raționalismului creștin* (Editura Vicovia, 2007).

- nici să intre în discuție cu ei,
- să nu se amestece cu ei.

Prin amestecare cu ereticii trebuie să înțelegem că nu trebuie să ajungem să ne facem prieteni dintre eretici în mod intețional. Aceasta fiindcă este bine să știm că aceste prietenii pot să ne facă să uităm de credința noastră ortodoxă. De ce trebuie să ținem așa de mult la credința noastră creștin ortodoxă?

1. Fiindcă ea este singură mântuitoare,
2. Fiindcă ea ne conferă calitatea de fiu al lui Dumnezeu prin credința în Iisus Fiul lui Dumnezeu.

Ortodoxia cum este ea (arhaică, greoaie, tradiționalistă, rigoristă, severă etc) ei bine este tocmai ea cea care ne-a învățat pentru prima oară să ne adresăm lui Dumnezeu cu Tatăl nostru.[95]

Din cele mai spuse mai sus putem să vedem că nici un sfânt părinte ai creștinismului ortodox nu ne încurajează să avem legături strânse cu ereticii. Aceasta fiindcă sfinții părinți au studiat mai bine marile adevăruri de credință creștin ortodoxe și au putut vedea că ereziarhii au fost oameni ai dezbinării. Ei au fost oameni care au voit să schimbe ceea ce nu se poate schimba: persoana lui Hristos. Este adevărat că sunt mai multe tipuri de erezii:

- erezii trinitare,
- erezii hristologice,
- erezii pnevmatologice,
- erezii dogmatice,
- erezii ecclesiologice etc.

Ei bine toate aceste erezii sunt unele care au ajuns să schimbe ceea ce este esențial în raportul nostru cu Dumnezeu: că prin credință în Hristos

- ne putem mântui,
- putem devenii fii lui Dumnezeu.

Chiar dacă suntem fii lui Dumnezeu adevărul este că trebuie să ținem la ortodoxie și să avem în vedere că relația și legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl trebuie să fie una ortodoxă. Aceasta fiindcă pe ea au pășit înaintea noastră toți sfinții părinți și ei au ajuns la mântuire.[96]

Se spune că în vechime lângă râul Iordan din Palestina trăia un bătrân pe nume Chiriac. El era extrem de îmbunătățit duhovnicește. Vestea despre el s-a dus. La el a venit odată un frate străin din ținutul Dara. Acest frate se numea Teofan.

- Binecuvântați părinte, a început Teofan.
- Domnul să ne binecuvânteze.
- Părinte am venit la sfinția ta fiindcă mă supără gândul desfrânării.
- A da.
- Ce mă sfătuiți să fac?

Părintele Chiriac l-a sfătuit pe fratele Teofan cu cuvinte pline de har. La un moment fratele Teofan i-a spus părintelui Chiriac:

- Părinte Chiriac eu aș vrea să stau cu sfinția ta dar nu pot.
- De ce?
- Fiindcă eu sunt nestorian.[97]
- Ești nestorian prin urmare?

---

[95]Iată cum din confuzie și din ignoranță uităm ceea ce este cu adevărat important și ceea ce ereziarhi ne fac să uităm: că noi suntem fii lui Dumnezeu. Prin urmare trebuie să știm că harul lui Dumnezeu este unul care să numai ortodocșilor. Aceasta fiindcă trebuie să avem o înțelegere ortodoxă a lui Dumnezeu Tatăl. Nu orice înțelegere a lui Dumnezeu Tatăl în cele din urmă este și creștin ortodoxă. Aceasta fiindcă trebuie să știm că Dumnezeu Tatăl nu ne învață să susținem minciuni. Dumnezeu Tatăl este un Dumnezeu al adevărului și nu al mincunii. În timpul mari schisme iată ce le spunea Sfântul Gherman al Constantinopolului: "Fugiți cu grăbire, depărtându-vă de preoții care s-au plecat stăpânirii latine. Să nu vă adunați cu ei în biserică, nici să nu primiți din mâinile lor vreo binecuvântare. Fiindcă este mai bine să vă rugați lui Dumnezeu, singuri în casele voastre, decât să vă adunați în biserică, dimpreună cu slugarnicii latino-cugetatori."

[96]Radu Teodorescu, *Sfinții părinți ai ortodoxiei exmeple pentru contemporanitate* (Cugir, 2015).

[97]Nestorianismul a fost o erezie ce a apărut în secolul al V-lea și care susținea că în Hristos au existat două persoane: una dumneziească și alta omenească. În acest sens nestorienii susțineau că esența dumnezeiască și esența omanească a lui Hristos sunt separte și sunt două persoane. Pentru aceasta nestorienii considerau că Sfânta Maria este doar născătoare de om și nu este năpsctătoare de Dumnezeu. Așa se face că Nestorie i-a spus sfintei Maria hristotokos sau antopotokos (născtăoare de Hristos și născătoare de om) și nu Teotokos (adică născătoare de Dumnezeu).

- Sunt. Dacă treceți și sfinția ta la nestorianism voi sta cu tine aici în pustie.

Părintele Chiriac s-a întristat și i-a spus lui Teofan:

- Nu este altă mântuire decât numai în a cugeta drept și a crede că Sfânta Fecioara Maria este cu adevărat Născatoare de Dumnezeu.

- Într-adevăr, avvo, a raspuns fratele, toți ereticii așa spun: dacă nu ești cu noi, nu te mântui. Sărmanul de mine nu știu ce să fac. Roaga-te deci Domnului ca Domnul să măîncredințeze, prin faptă, care este credința cea adevărată.

Bătrânul a primit cu bucurie cuvântul fratelui și i-a spus:

- Șezi în chilia mea și am nădejde în Dumnezeu că bunătatea lui îți va descoperi adevărul!

Lăsâdu-l pe fratele în peșteră s-a dus la țărmul Mării Moarte și s-a rugat pentru el. Și iată cam pe la ceasul trei după amiazăîn ziua următoare, vede fratele pe cineva înfricoșător la vedere, stând în fața lui și-i spune:

- Vino și vezi adevărul!

Și luându-l, la dus într-un loc întunecos, cu miros urât și cu foc și-i aratăîn mijlocul focului pe **Nestorie și Teodor, pe Eutihie și Apolinarie, pe Evagrie și pe Didim, pe Dioscor și pe Sever, pe Arie și pe Origen**și pe alți câțiva.

- Iată, îi spune acela ce i s-a arătat, acesta-i locul pregătit ereticilor și celor ce urăsc pe Sfânta Născatoare de Dumnezeu și celor ce urmeazăînvățăturile lor. Dacăîți place locul, rămâi în credința ta! Dar dacă nu vrei să încerci chinul acesta, vino la Biserica cea sfântăși sobornică, așa cum ți-a spus bătrânul. Căci îți spun: chiar dacă ai săvârși toate virtuțile, ajungi în locul acesta daca n-ai dreapta credință.

La cuvântul acesta fratele și-a venit în sine. Când a venit bătrânul, i-a povestit toate cele întâmplate așa cum le-a văzut și a trecut la sfânta sobornicăși apostolică Biserica. Și a rămas împreună cu bătrânul în Calamon. Dupa ce a stat mulți ani cu el, a adormit în pace.

Avem aici un caz excepțional pe care îl avem din trecutul Bisericii Creștin Ortodoxe care cu adevărat vine să ne certifice că erezirahrii nu se mântuiesc. Putem să vedem că fratele Teofan a ajuns să vadă mai mulți ereziarhi care au ajuns să se chinuie în iad. Iată de ce trebuie să îi înțelegem pe sfinții părinți de ce sunt atât de refractari și recluctanți în ceea ce privește pe ereziarhi și eretici. Aceasta fiindcă ei sunt unii care după cum am spus nu au primit nici un semn de la Hristos că trebuie să se rupă de Biserică și să meargă pe calea proprie. Prin urmare se cuvinte să ne întrebrăm:

- S-a arătat vreodată Hristos unui ereziarh și i-a spus ce trebuie să învețe?

- A văzut vreun ereziarh pe Hristos?

- Le-a spus Hristos în persoană Hristos ereziarhilor ce să scrie și de dogme se învețe?

- Din moment ce Hristos nu s-a arătat Hristos nici unui ereziarh, de unde sunt ei așa de siguri că ceea ce învață ei este de la Hristos?

Iată aici numai câteva întrebări care evident că se ridică logic în ceea ce îi privește pe ereziarhi. De multe ori ereziarhii sunt unii care ajung numai să se inspire din creștinismul ortodox. Ei bine această inspirație este relativă fiindcă ereziarhii sunt un fel de poeți. Ei vor ajunge să meargă mai departe și din inspirația creștin ortodoxă vom face o nouă Biserică.[98]

Iată prin urmare că este bine să știm că ne apropiem foarte bine de care este esența ereziarhilor și de ce ereziarhii și cei are le urmează lor (ereticii) ajung în iad: dezbinarea. Ceea ce fac ereziarhii din toate timpurile este că ajung să dezbine pe creștini. Trebuie să știm că dezbinarea este un lucru care este propriu diavolului. Pentru cei care nu știu termenul de diavol este unul grec la origini. Ce înseamnă diavol în liba greacă? Διαβολος diavol în greacă provine dintr-un cuvânt care înseamnă:

- cel care dezbină,
- cel care separă,
- cel care divide,
- cel care învrăjbește.

Ei bine toate aceste acțiuni sunt unele care le fac ereziarhii. Ei sunt unii care ajung să dezbine ortodoxia și să îi arunce pe oameni în confuzie și minciună. Acesta este motivul pentru care sfinții părinți sunt de părere că nici un ereziarh nu se mântuiește dacă nu se pocăiește de erezia lui. În acest sens Sfântul Nicodim Aghioritul spunea destul de inspirat: ”se cuvine să ne îngrădim pe noi înșine și să ne separăm de episcopii care în chip vădit, stăruie

[98]Antonie Aleviazopol, *Ortodoxia în fața sectelor. În căutarea dreptei credințe,* (Editura Meteor Pres, 2017).

în greşeală, privitor la cele ce țin de Credință şi de Adevăr, aşadar se vădesc a fi eretici sau nedrepți." Aceasta fiindcă este bine să ştim că ereticii sunt unii care de cele mai multe ori sunt inspirați de ereziarhi. Ei bine trebuie să facem o diferență dintre un ereziarh şi un eretic.

1. Un ereziarh este un eretic de grad maxim care a ajuns să se lepede de Hristos din motive mai mult sau mai puțin ortodoxe şi a ajuns să păşească pe o cale proprie străină de ortodoxie.

2. Un eretic este cel care ajunge să adere la o erezie. El este un eretic de grad mai mic şi nu are aceiaşi vină în fața lui Dumnezeu ca ereziarhul.[99]

În sens creştin ortodox lucrurile sunt simple:

1. Hristos vrea unirea creştinilor,

2. diavolul vrea dezbinarea creştinilor.

Ei bine este tocmai acest adevăr cât se poate de evident şi care este cunoscut de mai toată lumea dar care ajunge să nu mai fie luat în considerare de ereziarhi care consideră că ei sunt:

- mai presus de Hristos,
- că sunt unii care pot să îl corecteze pe Hristos.

O astfel de logică este fără doar şi poate o logică luciferică. Aceasta fiindcă este diavolul care se vede pe sine mai bun decât Hristos şi unul care nu trebuie să răspundă în fața lui Hristos. Cei mai mulți ereziarhi ajung să fie influențați de alte religii din care preiau mai multe noțiuni. Am văzut că ereziarhul Arie a preluat mai mult elemente din gnosticism pe care a voit să le încreştineze. Trebuie să ştim că esența creştinismului ortodox nu este una sincretică. Nu trebuie să facem o ciorbă cu de toate din creştinism. Trebuie să rămânem fideli lui Iisus şi sfinților părinți care au avut duhul lui Iisus în ei. La fel de bine ereziarhul poate să fie un oportunist. El este un oportunist fiindcă ajunge să meargă acolo unde ajunge să câştige cel mai mult. Ce să câştige?

1. Bani,

2. Popularitate,

3. Credibilitate.

Este evident că trebuie să fim cât se poate de deschişi cu modul în care judecă şi gândesc ereziarhii. Aceasta fiindcă ei sunt unii care sunt cât se poate de imprevizibili şi care ajung să creadă că pot să pactizeze cu diavolul pentru a ajunge să îşi realizeze scopurile mizere. După cum am putut vedea din întâmplarea cu părintele Chiriac şi nestorianul Teofan ei bine ereziarhii nu ajung în rai. La fel de bine şi cei care urmează ereziarhilor nu vor ajunge să moştenească Împărăția Cerurilor.[100]

Trebuie însă să ştim că sunt mai multe trăsături psihologice ale unui eraziarh. Care are fi ele? Aici vom cita numai câteva.

1. Ereziarhul este un diletant în probleme de ascetică şi mistică,

2. Ereziarhul se consideră unul prigonit de ortodocşi pentru dreptate,

3. El are o încredere orgolioasă în sine,

4. Se consideră un fel de mesia dogmatic,

5. Îşi vede misiune ca una extrem de importantă,

6. Este mai presus de orice autoritate ortodoxă,

7. Fără de el Biserica se pierde,

8. Are datoria de a învăța adevărul care numai de la el poate să fie preluat,

9. Simte că nu este apreciat de ortodocşi al adevărata lui valoare,

10. Are anumite tendințe spre grandomanie etc.

Evident că aici am ajuns să evidențiem numai câteva dintre trăsăturile ereziarhului care este ferm convins că munca lui este una mesianică. El trebuie să corecteze acolo unde Iisus a greşit. La fel de bine lui nu i se poate aplica nimic din ceea ce ortodoxia denumeşte ca Sfâna Tradiție. El este undeva deasupra Sfintei Tradiții care în

---

[99]Deşi ereziarhii nu au primit nici o descoperire de la Hristos şi nici o vedenie de la el, ei bine ei ajung să se considere pe sine adevărați vizionari. Este posibil ca uni ereziarhi să fi avut vedenii şi descoperiri de la demoni pe care el le-au considerat că vin de la Hristos. Iată de ce este bine să ştim că ereziarhii sunt unii care ajung să ignore îndemnul Sfântului apostol Pavel care spunea că trebuie să discernem duhurile. Iată de ce ereziarhii se considerau pe sine vizionari şi oameni care au primit descoperiri mistice, ei bine aceste descoperiri pot să vină de la diavoli. Iată ce ne spunea în acest sens Sfântul Chiril al Alexandriei: "dacă cineva schimbă ceva în sfintele şi dumnezeieştile dogme patristice, acest lucru nu trebuie sa-l luăm drep clarviziune, ci drept crimă şi abatere de la dogmă şi păcătuire împotriva lui Dumnezeu." Este evident că după Sfântul Chiril al Alexandriei revelațiile ereziarhilor sunt unele de origine demonică şi nu trebuie să fie crezute.

[100]Sfântul Efrem Sirul, *Imnele raiulu*i (Sibiu, 2010).

momentul în care el a intrat în creştinism ajunge să fie una fără de nici o valoare. Iată cum se manifestă ereziarhii și de ce am spus că ei sunt oameni periculoși în fond. Sunt periculoşi fiindcă sunt:

1. Încăpățânați și
2. Plini de răutate.

La un anumit nivel se poate vorbii despre faptul că ereziarhul este o întruchipare a răului. Aceasta fiindcă el deşi nu recunoaște ceea ce face este rău:

- divide Biserica,
- dă otravă creştinilor simplii,
- aruncă creştinii în confuzie.

Toate aceste lucruri sunt fapte peste care nu putem să trecem cu prea mare uşurință peste ei. Aceasta fiindcă după cum am spus ereziarhii ajung la ereziile lor din mândrie și fiindcă nu acceptă să fie corectați de Biserica Ortodoxă.[101]

A ajunge să dispreţuieşti părerea ortodocşilor din jur este fără doar şi poate un lucru care ține foarte mult de modul cum ajunge ereziarhii să se manifeste. Ei sunt un fel de absolut dincolo de care nu se mai poate merge niciunde. Prin urmare un ereziarh este unul care consideră că el poate să corecteze dar el în nici un fel nu poate să fie corectat. Aceasta fiindcă cei mai mulți ereziarhi ajung să se considere pe ei infailibili. Am ajuns să vorbim în rândurile de mai sus că de fapt papii Romei sunt care consideră faptul că ei sunt infailibili și este o dogmă catolică fără de care nu poți să fie catolic. Putem vedea aici care sunt adevăratele intenții ale ereziarhilor:

- puterea,
- faima și celebritatea,
- a fi considerați adevărați sfinți de masele de oameni,
- a ajunge să fie mari personalități care să fie respectate de toată lumea,
- submina autoritatea ortodoxă a sfinților părinți,
- a dezbina ortodoxia,
- a atrage cât mai multe suflete pe calea pierzaniei.

Iată cum ereziarhii pot să fie demascați și la fel de bine se pot vedea care sunt adevăratele lor intenții. Deși ei se prezintă ca nişte oameni de bine, ceea ce fac cu adevărat este că înțepe cu venin pe cei creduli şi uşor influențabili. Nu este de mirare că sfinții părinți au luptat cu atâta străşnicie împotriva ereziarhilor. Nici un ereziarh din cei combătuți de sfinții părinți nu a recunoscut că a greșit. Cu toții plini de un orgoliu demonic au susținut că de fapt ei învață adevărul.[102]

Sfinții părinți sunt cât se poate de clar când spun că ereziarhii ajung să facă voia diavolului fiindcă ei sunt mândrii și se consideră pe sine unii care sunt mai presus de ortodoxie. A te crede mai presus de ortodoxie înseamnă în cele din urmă un fel de mândrie care este inspirată de demoni care evident că ne duc la pierzanie și vor să ducă prin ereziarhi pe cât mai mulți la pierzanie. Iată ce spunea Sfântul Teodor Studiutul în acest sens: „Sinodul nu este aceasta: sa se întruneascã simplu ierarhi şi preoţi, chiar dacã ar fi mulţi; ci sã se întruneascã în numele Domnului, spre pace şi spre pãzirea canoanelor… şi nici unuia dintre ierarhi nu i s-a dat stãpînirea de a încãlca canoanele, fãrã numai sã le aplice şi sã se alãture celor predanisite, şi sã urmeze pe Sfinţii Pãrinţi cei dinaintea noastrã… Sf. Ioan Gurã de Aur a spus deschis cã duşmani ai lui Hristos sunt nu numai ereticii, ci şi cei aflaţi în comuniune cu ei." Prin urmare diferența dintre un sinod ortodox și un sinod eretic este că în timp ce sinodul ortodox este unul care caută întotdeauna pacea ei bine sinodul eretic este unul care ajunge să nu vrea pacea ci ajunge să dorească răzbunarea față de ortodocși. Trebuie să ştim că sunt mulți ereziarhi care sunt răzbunători. Fiindcă ei consideră că nu au fost remarcați destul de bine de ortodocși ei bine avenit momentul să se răzbune. Ei pot să își facă propria lor biserică cu proprii lor episcopi și preoți și prin urmare nu mai au nevoie de ortodoxie. Tot Sfântul Teodor Studitul spunea că: "avem poruncã de la însuşi Apostolul Pavel cã, atunci cînd

[101]Iată ce ne spunea Sfântul Ioan Hrisostom despre ereziarhi: "dacă episcopul sau clericul este viclean în chestiunile credinţei, atunci fugi și leapădă-te de el, nu numai ca de un om, ci chiarşiînger din cer de-ar fi. Cel care doreşte mântuire personală, cel care vrea să fie un adevarat fiu al Bisericii Ortodoxe, acela caută la corabia lui Noe scăpare de potop. Cel care are teama de trăsnetul straşnic al anatemei, care omoară sufletul şi trupul, acela să ia asupra-i dulcele jug al dogmelor Bisericii lui Hristos, să-si îmblânzeascăîndărătnicia cugetului sau, cu ajutorul legilor bisericeşti şi să se supunăîn toate maicii sale – Biserica… Dupa mine, pacea nu este aceea care se ţine pe saluturile și mesele comune fără rost, ci pacea întru Dumnezeu este cea care vine de la unirea duhovnicească. Mulți distrug astăzi tocmai această unire, când, dintr-o râvnă nechibzuită, neluând în seamă hotărârile noastre şi dând mai multă importanţă celor iudaice, socotesc pe iudei drept învăţători care merită o încredere mai mare decit Părinţii noştri."

[102]Gheroghiță Ciocoi (trad)., *Sfinții părinți despre cum să dobândim mântuirea* (Editura De suflet, 2019).

cineva învaţă ori ne sileşte să facem orice alt lucru decât am primit şi decât este scris de canoanele Sinoadelor ecumenice şi locale, acela urmează a fi osândit, ca nefăcând parte din clerul sfinţit. Nici un sfânt nu a încălcat legea lui Dumnezeu; dar nici nu s-ar fi putut numi sfânt, dacă ar fi călcat-o." „Şi chiar dacă am fi păcătoşi în multe, totuşi suntem ortodocşi şi mădulare ale Bisericii Universale, îndepărtîndu-ne de orice erezie şi urmând oricărui Sinod recunoscut ca ecumenic sau local. Şi nu numai acestora, ci şi hotărârilor pe care le-au luat şi le-au propovăduit Sinoadele. Nici nu este ortodox desăvîrşit, ci pe jumătate, cel care crede că are dreapta credinţă, dar nu se alătură dumnezeieştilor Canoane."[103]

Avem aici spus de Sfântul Teodor Studitul un lucru asupra căruia trebuie să insistăm. Ceea ce ne spune Sfântul Teodor Studitul este că este cu adevărat un lucru bun că dacă deși suntem păcătoși să ajungem măcar să ne păstrăm ortodoxia. Sunt din ce în ce mai puțini oameni care gândesc așa în vremurile noastre. Aceasta fiindcă oamenii de azi consideră că dacă ai căzut într-un anumit păcat ei bine calea spre ortodoxie îți este închisă și nu mai merită să te străduiești deloc să ajungi la ortodoxie.[104]

Plini de sine şi de tupeu ereziarhii sunt unii care ajung să conteste cele mai sfinte autorități ale creștinismului ortodox:

- pe sfinții prooroci,
- pe sfinții apostoli,
- pe sfinții mucenici și martiri,
- pe marii mărturisitori,
- pe sfinții cuvioși,
- pe sfinții patriarhi creștin ortodocși,
- pe toți sfinții părinți în cele din urmă.

Este cu adevărat diabolică o astfel de pornire fiindcă trebuie să știm că toți aceștia pe care i-am menționat mai sus au ajuns să își câștige cu sudoare și cu multe nevoințe și asceză numele de sfânt. Este o mare greșeală să spunem că sfinții părinți ai creștinismului nu sunt sfinți fiindcă ei de mai multe ori au dovedit aceasta prin mai multe semne:

- minuni,
- proorociri,
- darul înaintevederii,
- stări de extaz,
- vedenii și revelații de la Dumnezeu.

Ei bine ereziarhii sunt cei care din proprie inițiativă ajung să conteste tot ceea ce este considerat sfânt de creștinismul ortodox și singurii care sunt vrednici de a fi sfinți sunt numai ei. Experiența ne-o dovedește că nici un erezriarh nu a fost sfânt. Deși unii au trăit într-un duh ortodox, ei bine acest duh nu a ajuns să în pătrundă până în profunzime din cauza mândriei și al orgoliului ascuns din ei.[105]

Iată ce îi învăța Sfântul Fotie cel Mare pe creștinii ortodocși din timpul lui: „cea mai bună comuniune este comuniunea în credinţă şi în dragostea cea adevărată… Nu există nimic mai minunat decât Adevărul! Există doar o singură Biserică a lui Hristos, apostolească și sobornicească. Nu mai multe, nici măcar două. Iar celelalte sunt sinagogi ale celor ce viclenesc şi sinod al răzvrătiţilor. Noi, dreptcredincioşii creştini, acestea gândim, aşa credem, pe acestea le vestim. Este nevoie să păzeşti toate fără nici o excepţie şi, mai presus de toate, cele ale credinţei. Pentru că dacă ai devia cât de puţin, păcătuieşti păcat de moarte… Şi acestea care au fost hotărâte la Sinoadele ecumenice şi de obşte, trebuie ca toţi să le păzească. Şi toţi câţi păzesc cele pe care fie unul dintre Părinţi le-a scris în chip particular, fie un sinod local le-a statornicit, au dreapta judecată. Dar pentru cei care nu le primesc este înfiorătoare neglijenţa."[106] Avem și în persoana Sfântului Fotie încă un sfânt părinte care îi condamnă pe eretici. Aceasta fiindcă ceea ce putem vedea este că indiferent de epocă istorică sau de locația geografică mai toți

---

[103] Patrologia Greacă, Epistola II, 81.

[104]Cu alte cuvinte este un lucru valoros în fața lui Dumnezeu dacă ajungem să ne păstrăm ortodoxia. Aceasta fiindcă știm că suntem oameni stabili care de mai multe ori ajungem să cădem în păcat. Totuși dacă reușim să ne păstrăm ortodoxia ei bine facem un lucru bun. Aceasta fiindcă acest lucru poate să se șteargă mai multe păcatele mai mici care le-am făcut. Aceasta nu înseamnă că trebuie să fim unii care să ne lăsăm duși de păcat în orice direcție vrea el să ne ducă și să fim păcătoși fără de nici un fel de problemă. A lupta să scapi de păcate este în cele din urmă un lucru ce este echivalent cu faptul de a nu ne lăsa să cădem de la ortodoxie. Aceasta fiindcă de multe ori conștiința ne spune că nu este bine să renunțăm la ortodoxie. Iată de ce în cele din urmă nu vom fi niciodată deplin biruiți de diavol dacă ajungem să menținem ortodoxia și să ne luptăm să nu cădem din ea.

[105]*Sfinții părinți despre războiul nevăzut cu păcatele* (Editura De suflet, 2018).

[106] Epistola I către papa Nicolae.

sfinții părinți au ajuns să îi condamne pe eretici. Este un lucru cât se poate de bine de avut în vedere aceasta. Sunt sfinți părinți care nu au participat la nici un sinod ecumenic dar care au avut conştiința că erezia este un păcat şi cel care nu se pocăieşte de erezia lui în cele din urmă va ajunge să îşi piardă mântuirea.[107]

Dacă este să privim problema din punctul de vedere al ereziarhilor evident că lucrurile nu sunt simple şi aici de mai multe ori. Aceasta fiindcă nu toți ereziarhii sunt unii care vreau în mod expres să le slujească diavolilor. Totuşi ceea ce este bine să ştim este că mai toți ereziarhii ajung într-un mod sau altul să se slujească demonilor. De ce? Fiindcă ei din motive mai mult sau mai puțin întemeiate în cele din urmă ajung să frângă şi să fărâmițeze Biserica. Nu este în atribuțiile nici unui om să ajungă să facă aceasta. Mai înainte de schimbarea Sa la față Domnul Iisus le-a spus apostolilor că va ajunge să îşi întemeieze o Biserică şi această Biserică nici porțile iadului nu o vor birui. Prin urmare Biserica Ortodoxă nu poate să fie biruită de demoni atunci cum va putea ea să fie biruită de ereziarhi? Ereziahii ajung însă într-un asemenea stadiu de întuneric că ajung să numai vadă lumina ortodoxiei. Cu adevărat se spune că demonii sunt ființe ale întunericului. Aceasta fiindcă ei sunt unii care ajung să întunece mințile ereziarhilor şi să îi facă să nu mai vadă această lumină spirituală a ortodoxiei. Lumina spirituală a ortodoxiei este o lumină care luminează în lume de 2000 de ani. Au fost ani cu reuşite şi înfrângeri dar în cele din urmă toți aceşti ani au fost unii care au ajuns să dea generație de generație sfinți creştin ortodocşi. Iată de ce este bine să ştim că cu cât ajungem să fugim mai mult de mândrie şi de slavă deşartă în cele din urmă vom ajunge să nu cădem în erezii. Aceasta fiindcă demonii nu suferă smerenia.[108]

Se spune că în anul 1991 a avut loc următoarea întâmplare în localitatea Frătăuți din Suceava în România. Se spune că o femeie bătrână avea o noră. Această noră nu era deloc credincioasă. Femeia bătrână avea o icoană cu Maica Domnului la care se ruga destul de des.

- Maica Domnului miluieşte-mă!

Era un lucru pe care femeia bătrână îl spunea când privirea ei se întâlnea cu icoana. Într-o zi a venit la ea nora cea necredincioasă.

- Bună ziua mamă soacră.
- Bună ziua.
- Ce mai faci?
- Uite trebăluiesc prin casă.
- Foarte bine.
- Eh, fac şi eu ce pot.
- Cu sănătatea cum mai eşti?
- Cu ajutorul Maicii Domnului sunt bine.
- Ei mai lasă-mă cu Maica Domnului.
- Rau faci tu că nu crezi în Maica Domnului.
- Astea sunt numai superstiții.
- Maica Domnului a fost o sfântă nu o superstiție.
- Asta zici tu.
- Oare tu nu ai citit din Biblie?
- Lasă-mă cu Biblia.

Nora a început să se simtă frustrată şi să se enerveze.

---

[107]Este adevărat că în procesul istoric de mai multe ori s-au făcut mai multe presiuni asupra creştinilor ortodocşi să renunțe la ortodoxie. Ceea ce trebuie să ştim este că:
- una este să renunți la ortodoxie din proprie inițiativă,
- alta este să renunți la ortodoxie din presiunea celor din jur.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că sunt şi creştin ortodocşi care atunci când sunt sub presiune ajung să renunțe la ortodoxie. Unii dintre ei se vor reîntoarce din nou la ortodoxie, în timp ce alții se vor lăsa duşi de val şi nu se vor mai reîntoarce la ortodoxie. Un caz destul de straniu în ortodoxia românească este cel al absolventului de la Sorbona Cristian Bădiliță. După ce a susținut la Sorbona un strălucit doctorat despre antihrist din poziția de creştin ortodox ei bine domnul Cristian Bădiliță avea să renunțe la ortodoxie şi va trece la Biserica Greco-Catolică. Ceea ce este de amintit aici este că mai mulți ani domnul Cristian Bădiliță s-a afirmat pe sine ca un fel de exemplu şi pildă de urmat pentru creştinii ortodocşi. Aceasta mai ales prim multele sale publicații creştin ortodoxe. Se pare că domnul Cristian Bădiliță a ajuns să fie biruit de acelaşi duh antihristic pe care a ajuns să îl combată când încă era creştin ortodox. Oricum ceea ce trebuie să ştim este că exemplul domnului Cristian Bădiliță este unul de prost gust. Nu se cuvine să te afişezi ca un mare creştin ortodox după care să părăseşti ortodoxia cu cea mai mare nonşalanță. Adevărul este că intelectuali reprobabili de genul domnului Cristian Bădiliță sunt mult mai mulți. El este însă unul dintre cele mai notorii din ultima perioadă de timp.

[108]*Sfinții părinți despre slava deşartă* (Editura De suflet, 2018).

- Și ce este cu icoana aia la tine pe perete?
- Care?
- Aceia cu femeia cu pruncul?
- A, este Maica Domnului cu pruncul.
- Și tu chiar crezi că te aude cineva când te închini la icoană?
- Da, Maica Domnului mă aude.

Nora s-a umplut de mânie de această dată.

- Uite ce voi face eu cu icoana ta.

Nora a luat icoana și a aruncat-o în foc.

- Vai ce ai făcut?
- Nu vezi, ți-am aruncat idolul pe foc.
- Idol? Ce Idol?
- Icoanele sunt niște idoli.
- Eu sunt bolnavă și neputincioasă, și nu pot să-ți fac nimic, dar o să te ardă Maica Domnului. Tu vei vedea!

Se pare că pedeapsa lui Dumnezeu nu a încetat să vină. La o săptămână după ce nora a aruncat icoana în foc ea se afla ca bucătăreasă la o nuntă. Cum așeza mâncarea la foc și cocea pâine în cuptor, deodată o limbă de foc a ieșit din gura cuptorului, i-a aprins hainele și în câteva clipe a ars toată în flăcări, în strigăte cumplite de durere. Până au venit oamenii să o salveze, era deja moartă. Numai o parte din oase au putut aduna.

- Ajutor, ajutor, striga femeia. Flacăra însă s-a răspândit cu o așa mare putere că nu a putut să mai fie stinsă cu toată apa aruncată pe femeie. Ea a fost în cele din urmă carbonizată.

Cum se face că mai toți ereziarhii din zilele noastre sunt unii care ajung să condamne cultul icoanelor ca fiind închinare la idoli? Când ei aud această întâmplare de mai sus nu vor să o creadă și spun că este o simpli invenție.[109] Una dintre trăsăturile speciale ale ortodoxiei este cultul icoanelor. Aceasta fiindcă ortodoxia nu acceptă în cultul ei statuile. De ce acceptă ortodoxia în cult icoane dar nu statui? Aceasta fiindcă trebuie să știm că practica statuilor a ajuns să fie compromisă de păgânii din antichitate care mai la toți zeii ajungeau să le facă statui. Deși se pot face și statui la sfinții lui Dumnezeu și al Iisus s-au Sfânta Maria ei bine ele nu pot să fie folosite în cultul Bisericii. Aceasta fiindcă dacă ar fi folosite acest lucru ar aduce mult prea mult cu timpurile antice în care păgânii se închinai și tămâiau zeii lor. Iată de ce este bine să știm că trebuie să cunoaștem bine ortodoxia fiindcă în spatele la mai toate practicile ortodoxe se ascund de multe ori sute de ani de dogmă și de experiență ecclesială. Sfântul Grigorie Teologul spunea că nu se cuvine să facem nici un fel de compromis cu erezia: „unde este evidentă necredința, trebuie să preferăm mai bine focul și sabia și situațiile critice și mâinile tiranilor – și toate cu dăruire – decât să luăm parte la aluatul păcatului și să ne unim cu cei care bolesc în credință… De mii de ori este mai bună dezbinarea care se face pentru cuvintele bunei credințe ortodoxe decât pacea, când aceasta este unită cu patimile.” Prin pacea de care vorbea Sfântul Grigorie Teologul trebuie să înțelegem că sunt și mulți care ajung să se compromită cu ereziile și să ajungă să nu mai țină la ortodoxie.[110]

Ereziarhii sunt oameni care după cum am spus este posibil ca ei să se afle sub controlul demonilor fără ca ei să își dea seama. Aceasta fiindcă este adevărat că sunt mulți ereziarhi care cred că ei de fapt sunt în slujba lui Dumnezeu dar de fapt ei sunt în slujba diavolului. Iisus a surprins acest lucru destul de bine când le spunea apostolilor Săi mai înainte de patima Sa: “au să vă dea afară din sinagogi: ba încă, va veni vremea când oricine vă va ucide să creadă că aduce o slujbă lui Dumnezeu.” (Ioan 16, 2). Prin urmare ceea ce ne spune aici Iisus este că sunt unii care vor ajunge să creadă că dacă vor ucide pe unii vor face un lucru bun pentru Dumnezeu. Este cu adevărat un lucru urât să ajungi să crezi că a ucide în cele din urmă este o slujbă adusă lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă este bine să știm că în nici un caz uciderea nu trebuie să fie un cuvânt din vocabularul nostru obișnuit. Ereziarhii sunt oameni care sunt înșelați de demoni de multe ori fiindcă sunt pasivi în ceea ce îi privește pe demoni. Aceasta fiindcă ei sunt:

- inconștienți de realitatea spirituală,
- cred că religia este o modalitate de a ajunge să te afirmi pe tine,
- că orgoliul personal nu poate afecta în nici un fel credința ta,
- că ortodoxia nu mai este actuală,
- că de multe ori religia este făcută de cei mai puternici.

---

[109]Michel Quenot*, Icoana fereastră spre absolut* (Editura Enciclopedică, 1991).

[110]Radu Teodorescu, *Fără nici un relativism și compromis moral. Martirii și martiriul creștin ortodox pentru zilele de azi* (Cugir, 2020).

Mai mulți ereziarhi pentru a ajunge să își impună ereziile lor peste ortodocşi au recurs la puterea imperială sau regală a diferiților suverani. Este bine să vedem lucrurile însă la rece. Sfinții părinți nu au fost persoane care să facă rabat de ei înșiși când a venit vorba de slujirea adevărului. Prin urmare nu trebuie să îi luăm pe sfinții părinți ca niște persoane superficiale care nu au ştiut ceea ce apără şi ceea ce trebuie să afirme. Iată ce credea Sfântul Maxim Mărturisitorul: „a tãinui cuvântul adevãrului înseamnã a te lepãda de el. Bine este sã trãim în pace cu toti, dar numai cu aceia care cugetã aceleași despre buna credință ortodoxã. Și este mai bine sã ne rãzboim, atunci când pacea lucrează conglãsuirea cãtre rãu.” Prin urmare nu trebuie să avem o atitudine de dezinteres față de ereziarhi. Din contră, trebuie să ne ridicăm şi să ajungem să îi combatem. Mai toți marii ereziarhi ai antichității au ajuns să fie combătut de un sfânt părinte. De ce noi ortodocşi din zilele noastre să nu îi combatem pe ereziarhii din zilele noastre. Sunt unii care susțin că ortodoxia şi creştinismul ortodox nu este nimic mai mult decât un fel de loc al lui Iisus în cadrul altor avatare şi mesia internaționali ca Buda, Mohamed, Zoroastru, Pantajali sau Confucius. După cum ereziarhii ajung să își apere ereziile lor, la fel de bine trebuie să ştim că şi noi creştinii ortodocşi trebuie să ne apărăm credința creştin ortodoxă. Cum ajungem să o facem? Prin faptul că ajungem să ne bazăm pe sfinții părinți ai trecutului.[111]

Istoria a fost plină de ereziarhi şi se pare că nici timpurile noastre de azi nu sunt unele în care ei au dispărut. Se nasc noi şi noi erezii:

- mormoni,
- scientologie,
- metodiști,
- unitarienii,
- familia dragostei,
- Salvation Army (Aramata mântuirii),
- Jesus seminar (Seminarul Iisus),
- Biserica Unificării,
- Templul oamenilor,
- Mișcarea pentru restaurarea celor zece porunci etc.

Acesta sunt secte care au apărut mai ales în secolul al XX-lea şi se pare că procesul de apariția a noilor secte nu este unul care dă semne că ar vrea să se oprească. Iată de ce este bine să ştim care este adevărata miză a sectelor şi de ce în sens creştin ortodox ereziarhii sunt oameni periculoși. Aceasta fiindcă după cum am spus unii voluntar în timp ce alții involuntar ajuns să facă munca de dezbinare religioasă și creștină a lumii noastre.[112]

CAPITOLUL 6

DIAGOLUL INTER-CREŞTIN CA METODĂ DE PACE CREŞTINĂ (PAX CHRISTIANA)

În acest capitol vom ajunge să dezbatem o problemă delicată a creştinismului. Este vorba de dialogul inter-creştin. După cele spuse mai sus unii ar putea să spună că dialogul inter-creştin nu își mai are nici un rost. Iisus a spus cât se poate de clar: “fericiți făcătorii de pace, ca aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei 5, 9). Prin urmare deşi suntem creştin ortodocşi şi nu vrem să ne amestecăm cu ereziile şi sectele adevărul este că atâta vreme cât suntem în această lume avem datoria de a menține pacea. Pacea este un lucru bineplăcut în fața lui Dumnezeu şi Domnul Iisus Hristos ne-a asigurat de acest lucru. Prin urmare există două posibilități în ceea ce îi priveşte pe eretici:

1. Să începem război cu ei,
2. Să încercăm să menținem pacea.

---

[111]Sfinți părinți sunt cât se poate de concludenți în cele din urmă: nu cantitatea stabileşte adevărul ci mai mult calitatea. Creştinii ortodocşi din zilele noastre sunt o minoritate. Sunt mai mulți catolici şi protestanți decât creştin ortodocşi. Totuşi, trebuie să ştim că nu cantitatea este cea care stabileşte adevărul de credință. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Nichifom Mărturisitorul Patriarhul Constantinopolului (+828): „şi chiar dacă foarte puţini rãmân înlãuntrul Ortodoxiei şi a bunei credinţe, aceştia sunt Biserica şi în mâinile lor se gãseşte autoritatea şi apãrarea asezãmintelor Bisericii. Și dacă aceștia ar trebui sã sufere pentru buna credinţã, aceasta va fi veşnica laudã pentru ei şi li se va dãrui mântuirea sufletului.”

[112]Ciprian Marius Cloşcă, *Ortodoxia şi noile mişcări religioase* (Editura Lumen, 2009).

Ei bine mai toți sfinții părinți și teologii creștin ortodocși sunt cât se poate de expliciți: pentru a menținea pacea inter-creștină este nevoie de dialog. Unii denumesc acest dialog inter-creștin ecumenism.[113]

Pentru a demonstra unde poate să ducă lipsa de dialog inter-creștin vom da aici numai două exemple din istoria creștinismului universal:

1. Noaptea Sfântului Bartolomeu din 1572 când peste 30000 de calvini au fost uciși de catolici la Paris,
2. Uciderea a 20000 de catari la 15 martie 1244 de către reprezentații papei fiindcă acești catari nu au voit să se convertească la catolicism.

Avem aici doar două cazuri mai semnificative care ne spune prin urmare unde poate duce lipsa de dialog dintre creștini. Ceea ce este bine să știm este că deși ereticii nu sunt buni nu avem nici un drept să îi ucidem. Aceasta fiindcă după cum știm a ucide este un păcat. Prin urmare la ce poate ajuta dialogul inter-creștin?

1. La o mai bună cunoașterea a părinților creștine,
2. La o eventuală prietenie dintre creștinii din grupurile diferite,
3. La colaborate în probleme sociale sau administrative,
4. La a da un exemplu celor din jur în ceea ce privește menținerea păcii,
5. La a arăta înțelegere și reconciliere cu cei care nu cred ca noi,
6. La a nu produce nici un fel de sminteală,
7. La menținerea păcii inter-creștine.

Am formulat în acest capitol sintagma de Pax Christiana după vechea sintagmă romană Pax Romana. Ce vrea să însemne acest lucru? Acest lucru vrea să însemne faptul că deși Imperiul Roman a fost un imperiu păgân ei bine de mai mulți ani acest imperiu a fost unul care a susținut pacea. De fapt în mai toate teritoriile ocupate de romani unul dintre primele lucruri pe care îl făceau armatele romane era să mențină pacea. Este de admirat aici că până și romanii care nu erau creștini prețuiau pacea. Ei bine dacă acești păgâni făceau acest lucru cu atât mai mult noi creștinii ortodocși avem datoria de a menține pacea. Trebuie să știm că nu câștigăm nimic dacă noi creștinii ajungem la război unii cu alții. Acesta fiindcă războiul nu a fost unul ce a fost propovăduit de Hristos. Hristos nu a venit să aducă război pe pământ ci pace. După cum am putut vedea El i-a fericit pe făcătorii de pace. Prin urmare și noi creștinii ortodocși avem datoria de menține pacea inter-creștină. Trebuie să spunem aici că cu mici excepții creștinii din toate timpurile au ajuns să mențină pacea. Foarte rar au avut loc ucideri și războaie între creștini. După cum am spus cea mai bună metodă a menținerii păcii între creștini este dialogul. Nu înseamnă că dacă dialogul cu ereticii ajungem și noi să trecem la erezia lor. Înseamnă doar că voim să facem un bine.[114]

Prin urmare dacă ecumenismul rămâne în cadrul unui dialog inter-creștin este bine să știm că el este un lucru benefic. Dacă ecumenismul ajunge să modifice dogmele și învățăturile creștin ortodox este bine să știm că atunci el este un lucru eronat și nu trebuie să îl mai susținem. După cum putem vedea în lumea ortodoxă ecumenismul a ajuns să aibă două tabere:

1. Cei care susțin ecumenismul și care sunt de acord că un minim de dialog între creștini trebuie să existe,
2. Cei care consideră că ecumenismul este o pan-erezie fiindcă nu se poate realiza o unitate inter-creștină.

Ecumenismul este un lucru bun în sensul inițial: de a voi reunirea tuturor Bisericilor Creștine. Aceasta fiindcă după cum știm chiar Iisus s-a rugat în grădina Ghețimani mai înainte de patima Sa: ca toți să fie una. Prin urmare Iisus nu a intenționat ca să fie mai multe biserici. Ereticii, fără să țină cont de Iisus, au ajuns să fondeze mai multe Biserici. Nu trebuie să trecem la aceste Biserici dar putem să fim într-o stare de dialog formal cu reprezentații acestor Biserici. De ce? Pentru a menține pacea. Ar fi total nepotrivit ca noi creștinii să ajungem să ne înarmăm unii împotriva celorlalți. Aceasta fiindcă tot cea ce am face ar fi numai:

- crimă,
- haos,

---

[113]Sunt mai multe speculații în ceea ce privește ecumenismul. Arhimandritul bulgar Serafim Alexeiev a lansat în trecut teoria că ecumenismul de fapt este un termen pe care l-au inventat francmasonii. Noi nu știm dacă ecumenismul a fost inventat de francmasoni ci ceea ce știm este că avem nevoie de dialog pentru a ajunge să menținem pacea dintre creștini. În nici un fel nu trebuie să ne justificăm crima și războiul inter-creștin prin faptul că alții nu credeau ca noi. Cu toți suntem liberi și avem libertatea ca un dar lăsat de Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm care este sensul dialogului inter-creștin. Pentru mai multă lume din zilele noastre termenul de ecumenism este un termen care produce multă sminteală. Aceasta fiindcă se consideră că ecumenismul este un fel de pan-erezie a timpului nostru. Ceea ce trebuie să știm este că nu este nimic rău de a dialoga cu creștinii de alte confesiuni și a ajunge să menținem pacea. Aceasta fiindcă dacă nu am face-o probabil că unii ar ajunge la crimă și la război.

[114]Călin Popescu, *Despre frații de alte credințe. Pledoarie pentru ecumenism* (Editura Mediaprint, 2015).

- ură,
- dezbinare,
- sminteală etc.

Lipsa de dialog este un lucru ce ar aduce cu sine mai multe lucruri rele pe care le putem evita. Sfinții părinți ne spun ca noi să ne ferim de eretici dar ei nu ne spun să ajungem să îi ucidem pe eretici. Am cercetat bine scrierile sfinților părinți cu privire la eretici și nici un sfânt părinte nu a spus că un eretic pentru erezia lui este vrednic de moarte. Prin urmare este bine să înțelegem lucrurile corect: nu vom ajunge să facem un bine ucigând eretici. Aceasta fiindcă în nici un fel nu vom progresa în acest fel și ceea ce este și mai grav vom ajunge să îi transformăm pe eretici în niște martiri.[115]

În ceea ce privește erezia trebuie să știm că războiul ar fi cea mai proastă soluție. Aceasta fiindcă eventual ar fi puși să se ucidă oameni care nu s-au cunoscut niciodată și pe care îi separă lipsa unei credințe comune. Totuși, trebuie să ne dăm seama că erezia înseamnă mai multe lucruri:

- că răul este la lucru în lumea noastră.
- că echilibrul creștin poate să fie frânt,
- că demonii jubilează când văd ruptă Biserica lui Hristos,
- că nu avem altceva de ales decât să dialogăm cu ereticii,
- că puterea dezbinării nu este o iluzie.

Acestea sunt numai câteva lucruri pe care trebuie să le avem în vedere atunci când vorbim de eretici. Prin urmare a dialoga frumos și creștinește nu înseamnă că devenim și noi eretici. Sunt mulți ultra-ortodocși care sunt cât se poate de inconfortabili cu discuțiile inter-creștine. Aceasta fiindcă ei susțin că nu se merită să dialogăm cu ereticii. După cum am spus dialogăm cu ereticii pentru ca să evităm:

- conflictul,
- războiul.

Evident că aceste dialoguri nu pot să fie purtate de oricine și oricum. Trebuie să fie mai multe persoane instruite teologic care să poată să poarte un dialog cu ereticii și a ajunge la înțelegerea păcii. De mai multe ori auzim și în lumea ortodoxă de conflicte între creștini. Este vorba mai ales de conflicte dintre greco-catolici și ortodocși. Aceste conflicte uneori au ajuns să se termine violent. Una dintre cauzele pentru care au apărut conflicte dintre greco-catolici și ortodocși este faptul că Biserica Greo-Catolică a fost interzisă de comuniști în mai toate țările ortodoxe. Așa se face că odată cu căderea comunismului au fost mai mulți cei care au voit să reînceapă viața greco-catolică. Ei bine în acest mod au apărut mai multe conflicte în ceea ce privește restituirea vechilor lăcașuri de cult greco-catolice. Este bine să știm că aceste conflicte nu folosesc nimănui. La fel de bine ereticii greco-catolici demonstrează cât de slabi sunt în credință dacă ajung să se manifeste violent.[116]

Prin urmare este bine să știm că noi dialogăm cu ereticii dar aceasta nu înseamnă că vom ajunge să ne compromitem ortodoxia. Sfântul Macu al Efesului era cât se poate de concludent în acest sens: "învãţãturile dascãlilor apuseni nici nu le cunosc, nici nu le primesc, încredinţat fiind cã sunt înşelãtoare. În materie de credinţã ortodoxã nu existã concesie. Distrugerea credinţei obşteşti este pierzarea de obşte a tuturor. Chestiunile credinţei ortodoxe nu admit iconomia. Niciodatã nu s-au îndreptat cele bisericesti prin soluţii de mijloc. Între luminã şi întuneric poate cineva sã spunã cã existã ceva de mijloc, numit înserare sau amurg; dar intermediere între adevãr şi minciunã nu poate nimeni sã gândeascã, oricât s-ar strãdui. Mijloc de împãcare între adevãr şi minciunã nu existã! În problemele de credinţã nu încape pogorãmântul şi iconomia, deoarece pogorãmîntul provoacã împuţinarea credinţei. Asta ar fi egal cu a spune: Taie-ţi capul si du-te unde vrei." Prin urmare este bine să știm că dialogul inter-creștin trebuie să fie făcut de persoane:

- instruite în teologia ortodoxă,

---

[115]Este bine să îi înțelegem bine pe sfinții părinți și să nu ajungem să îi răstălmăcim. Aceasta fiindcă eventual ar fi mai mulți care ar crede că această lipsă de apreciere a sfinților părinți față de eretici trebuie să fie interpretată ca o chemare la război. Ce s-ar întâmpla dacă ar începe un război inter-creștin? Ei bine ortodocșii s-au ucide cu catolicii sau protestanții cu neoprotestanții. Evident că aceasta nu este o soluție la problema ereziei. Nu este o soluție fiindcă trebuie să știm că deși nu sunt de acord cu ei trebuie să respectăm libertatea erticilor. Aceasta fiiindcă această libertatea le-a fost conferită de Dumnezeu. Sfântul Marcu al Efesului (+ 1444) era cât se poate de clar: „Credinţa noastrã este dreapta mãrturisire a Pãrintilor noştri. Cu ea, noi nãdãjduim sã ne înfãţişãm înaintea Domnului şi sã primim iertarea pãcatelor; iar fãrã de ea, nu ştiu ce fel de cuviosie ne-ar putea izbãvi de chinul cel veşnic. Toţi Dascãlii, toate Sinoadele şi toate dumnezeieştile Scripturi ne îndeamnã sã fugim de cei ce cugetã în mod diferit şi sã ne îndepãrtãm de împãrtãşirea cu ei."

[116]Dumitru Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania: încercare de dezbinare a poporului român* (București, 1973).

- persoane care să știe să obțină pacea,
- oameni care să fie capabili să negocieze,
- oameni care să fie siguri că nu se vor smintii de erezii,
- persoane integre în sens creștin ortodox,
- oameni care să știe să facă înțeles adevărul dogmatic creștin ortodox.

Este evident că trebuie să fim persoane care să avem o înțelegere profundă a ortodoxiei și la fel de bine să știm să apărăm această ortodoxie. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ortodoxia nu este un lucru pe care trebuie să îl vindem cu orice preț.[117]

Dialogul inter-creștin poate avea mai multe implicații pozitive pentru noi creștinii ortodocși.

1. O stare de trezvie față de adevărurile dogmatice creștin ortodoxe,
2. O mai bună cunoaștere a ortodoxiei,
3. O aprofundare a ortodoxiei,
4. O cunoaștere mai bună a minciunii eretice,
5. Capacitatea de dialog cu cei care nu sunt de acord cu noi.

Un alt lucru de care pe care ni-l spunea Iisus este că trebuie să ajungem la un asemenea grad de evoluție spirituală că trebuie să ajungem să ne iubim dușmanii. Sunt ereticii dușmanii noștri? Pentru mai mulți adevărul este că ereticii sunt adevărați dușmani. Aceasta fiindcă ei fac lucruri grave:

- dezbinare,
- fărâmițarea ortodoxiei.

Totuși nu trebuie să le răspundem cu ură ereticilor. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama ura duce la conflict și la război. Trebuie să îi iubim pe eretici ca oameni dar trebuie să le urăm păcatul lor, adică erezia. Adevărul este că sunt rare cazurile de eretici care au ajuns se întoarcă la ortodoxie. Totuși pentru a menține pacea creștină este bine să dialogăm eu ereticii. Aceasta fiindcă după cum am spus dialogul nu poate să fie ceva rău. Nu poate să fie ceva rău fiindcă el este unul care ne ajută să facem ceea ce este bine și ceea ce este corect. Dialogul nu poate să veteme pe nimeni dar el la fel de bine poate să ne ajute să nu ajungem sminteală pentru alte religii care știu că creștinismul este o religie a păcii. Nu se poate ca noi creștinii să propovăduim pacea dacă nu ajungem să o avem între noi.[118]

Se spune că pe vremea Sfântului Ioan Gură de Aur acesta la un moment dat predica. Dintr-o dată el și-a schimbat tonul vocii cu unul amenințător.

- Rupeți-mi nasul, a spus el firos.
- Vai! S-a auzit un murmur din mulțime.
- Scoateți-mi ochii!
- Nu se poate! Își spuneau unii creștini din Biserică.
- Tăiați-mi urechile!

Creștinii din mulțime au rămas înmărmuriți de aceste cuvinte.

- Oare ce s-a întâmplat cu părintele nostru? Se întrebau ei.

Sfântul Ioan a continuat cu astfel de vorbe ce păreau fără de sens.

- Vai, părintele vorbește la predică pe un ton așa de liniștit și acum parcă a luat-o razna.
- Nu știți la ce mă refer când spune aceste vorbe? A întrebat Sfântul Ioan Hrisostom.

Creștinii din Biserică nu spuneau nimic. Unii se gândeau:

- La ce se gândește? Sigur vrea să ne învețe ceva.
- A, v-ați îngrozit de sfâșierea trupului meu, își schimbase tonul și fața Sfântul Părinte – dar nu vă îngroziți când sfâșiați Trupul lui Hristos prin erezii şi culte religioase?

Dintr-o dată creștinii s-au luminat.

- Da, acum ne dăm seama la ce se referea părintele nostru.

---

[117]Se spune că împăratul Bizanțului i-a cerut Sfântuli Marcu al Efesuului să semneze unirea cu catolicii. Iată ce a răspuns Sfântul Marcu al Efesului: „nu voi face aceasta niciodată, orice s-ar întâmpla! Nu voi semna niciodată unirea, chiar dacă ar trebui să-mi primejduiesc însăşi viața mea!” Este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu ceea ce spunea Sfântul Marcu al Efesului. Vorbele de mai sus el le-a spus în contextul Sinodului de la Ferrara-Florența (1438-1439). Ceea ce trebuie să remarcăm este că Sfântul Marcu al Efesului a participat la acest sinod şi a dialogat cu catolicii. El şi-a dat seama că dialogul nu poate să fie un lucru rău. Totuşi, când sfântului i s-a spus să semneze un act de unire cu catolicii el a refuzat. Ei bine acest model de dialog inter-creştin trebuie să îl urmăm şi noi. Trebuie să dialogăm cu ereticii dar nu trebuie să trecem la credința lor. Aceasta fiindcă trebuie să ne cunoaştem credința şi să ne-o apărăm.

[118]Rupert Shortt, *Christianophobia: a faith under attack* (Edermans, 2013).

După ce predica s-a terminat creștinii au început să vorbească între ei.
- Foarte bună predica de azi.
- Da, ne-a lămurit de ce ereziile sunt greșite.
- A fost o explicație cât se poate de originală.
- O astfel de predică ar trebui să audă ereticii.
- Ei se consideră nevinovați.
- Părintele nostru a demonstrat că sunt foarte vinovați.
- Da, sunt vinovați fiindcă ajung să rupă Biserica.
- Și Biserica este trupul lui Hristos.
- Eu îi mulțumesc lui Dumnezeu că ne-a dat un părinte așa de bun și duhovnicesc ca părintele Ioan.
- Pe bună dreptate este numit Ioan Gură de Aur.

Întâmplarea spune că din acea zi mulți creștini care aveau îndoieli față de ereticii din Constantinopol le-au pierdut. Îndoielile s-au risipit fiindcă Sfântul Ioan Hrisostom le-a făcut clară problema ereticilor.

În ceea ce privește dialogul inter-creștin trebuie să știm că există două extreme:

1. a demoniza la maxim ereziile,
2. a le disculpa de orice vină.

Aceasta fiindcă după cum am spus ereziile sunt unele care pot să fie lucrarea demonilor. Trebuie să facem o separație dintre ereticii care ajung să facă voia demonilor de bună voie și cei care fără să își dea seama au ajuns să fie sub puterea demonică.[119]

Este bine să știm că erezia este un lucru ce trebuie să ne facă să gândim mai mult la modul în care creștinismul ajunge să fie trăit și înțeles. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt două modalități de a înțelege creștinismul:

1. O înțelegere maximalistă,
2. O înțelegere minimalistă,

Înțelegerea maximalistă este că cu toții trebuie să fie creștini de aceiași confesiune și să fie toți uniți. Înțelegerea minimalistă este una care ne spune că în cele din urmă fiecare poate să înțeleagă din ortodoxie atât cât poate. Ortodoxia trebuie să știm că ea nu este nici maximalistă și nici minimalistă. Ea este fără doar și poate un lucru care trebuie să îl înțelegem foarte bine: ortodoxia este conform firii omului sau mai bine ortodoxia este o credință a firescului. Aceasta fiindcă trebuie să fim unii care să ținem la ceea ce este firesc și la ceea ce este cât se poate de conform cu natura umană. Prin urmare ortodoxia nu va venii niciodată cu lucruri care nu sunt după natura umană sau mai bine spus în conformitate cu natura umană. Vom vedea că ereziile de multe ori nu sunt conforme cu firescul și cu ceea ce este conform naturii umane.[120]

Prin urmare ce nu este firesc cu ereziile?

1. Susțin diviziunea ce nu este conformă cu firea umană ce vrea să fie în comuniune,
2. De multe ori predică un fel de îndoctrinare sistematică a adepților,
3. Ajung să aibă anumite obsesii cu anumite aspecte ale creștinismului pe care ajung să le absolutizeze,
4. Nu cred că mântuirea este un lucru care se câștigă în comun ci individual,
5. Sunt adeptele unui curent ale individualismului în are relația cu Iisus devine o "afacere privată."

Acestea sunt numai câteva aspecte pe care trebuie să le avem în vedere când vorbim de o manifestare a nefirescului în erezie. Ceea ce este bine să știm noi creștinii ortodocși este că deși nu se prea vede totuși în eretici trebuie să ajungem să vedem chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Că ereticii sunt ființe căzute nu înseamnă că noi nu suntem ființe căzute. Cu toții avem păcate. Prin urmare trebuie să avem puterea să vedem păcatele noastre în primul rând. Nu avem dreptul să îi facem pe eretici păcătoși absoluți după cum vor să o facă unele cercuri ultra-ortodoxe din zilele noastre. Totuși noi știm că ereziile sunt fântâni fără de apă. Acest lucru a fost

---

[119]Ereticul este totuși o persoană fatală fiindcă el ajunge să nu mai vrea unitatea. Ajunge să se mulțumească cu diviziunea. Totuși, aceasta nu înseamnă că ei nu sunt oameni ai păcii. Sunt puțini eretici care se manifestă violent. Aceasta fiindcă trebuie să știm că erezia este una care se manifestă mai ales la nivel spiritual. Prin urmare nu greșim dacă spunem că erezia este o maladie spirituală. Ea ajunge să infecteze sufletului ereticului. În nici un fel nu este o soluție să ajungem să îi declarăm război ereticului. El trebuie lăsat să își profeseze crezul dar la fel de bine trebuie să i se amintească faptul că ceea ce susține el nu este în nici un fel crezul Bisericii Ortodoxe. Nu noi suntem cei care decidem dacă ereticii se vor mântui sau se vor damna la iad. Este un fapt pe care numai Dumnezeu poate să îl facă. Este posibil ca Dumnezeu Tatăl să fie mult mai iertător cu ereticii care au fost înșelați de demoni. Aceasta fiindcă după cum ne spunea Sfântul Petru diavolul răcnește ca un leu căutând pe cine să înghită.

[120]Radu Teodorescu, *Firescul în religia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

spus destul de plastic de Sfântul Nicodim Aghioritul: „zice încă și dumnezeiescul Hrisostom (în voroava cea de La început era Cuvântul) „Nu te amăgească pe tine o ascultătorule adunările ereticilor, că au Botez dar nu luminare, ci se botează cu trupul, iar cu sufletul nu se luminează.” Ci și sfântul Leon în Epistolia cea către Nichita zice: „Nici un eretic nu dă sfințenie prin taine.” Iar Ambrozie în Cuvântul cel pentru cei ce se catehisesc, zice: „Botezul celor rău cinstitori de Dumnezeu, nu sfințește.”[121]

Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că în sens duhovnicesc ereziile sunt un fel capăt mort de linie. Nu se poate în nici un fel să ajungem să nu vedem că ereticii sunt unii care de fapt sunt fără de har. Prin urmare aici se ridică o întrebare: cine să fie cel care inițiază dialogul cu ereticii? Ceea ce poate fi destul de necrezut pentru mai mulți este că mişcarea ecumenică nu a fost inițiată de ortodocşi ci de protestanți. Aceasta fiindcă sunt și minți mai luminate în cadrul ereticilor care la un moment dat ajung să își dea seama că ceva nu este un regulă. Sunt mai mulți eretici care ajuns să se trezească în mijlocul unui gol pe care trebuie să îl avem în vedere ști noi ortodocşii. Prin urmare dacă un eretic ne cheamă la dialog se cuvine să mergem să dialogăm cu el sau nu? În primul rând trebuie să aflăm mai multe despre ereticul care vrea să dialogheze cu noi. În acest sens ereticul trebuie să aibă mai multe calități.

1. Să fie om serios,
2. Să fie un om moral,
3. Să fie unul care cunoaște cât de cât ortodoxia,
4. Să fie conștient de marile adevăruri spirituale,
5. Să fie un om de bine,
6. Să fie un om al comuniunii și nu al dezbinării.

Acestea sunt numai câteva trăsături pe care trebuie să le urmăm la un eretic dacă voim să acceptăm să dialogăm cu el.[122]

După cum am putut vedea Sfântul Marcu al Efesului a participat la un mare dialog dintre ortodocşi și catolici care a avut loc la Florența-Ferrara. Deși acest dialog s-a sfârșit fără de nici o unitate dintre catolici și ortodocşi ceea ce este bine să ştim este că el a ajunge să stabilească un precedent: nu avem nimic de pierdut în dialogul cu catolicii. Din contră prin acest dialog ajungem să menține pacea. Nu ştim în nici un caz ca Dumnezeu Tatăl să dorească războiul între creştini. La fel de bine nici un mare eretici nu a fost adeptul războiului. Aceasta fiindcă cel puțin atât au ajuns și ei să înțeleagă din creştinism: că războiul nu este o soluție la problemele religioase. Totuși, trebuie să ştim că este posibil ca unii așa ziși eretici să ajungă să se infiltreze în cercurile ortodoxe pentru a ajunge să instige la violență și ură. După cum am spus pe parcursul timpului au fost mai multe ciocniri dintre creştini. A ajunge să le lupți cu un alt creştin este cu adevărat o mare anomalie. Aceasta fiindcă în nici un fel nu este în genul creştinismului să ajungă să susțină violența. Trebuie să ştim că violența este una care vine de la demoni și nu trebuie să o susținem. Demonii vor să ne facă pe noi creştinii ortodocşi să credem că violența și războiul este singura soluție la problemele noastre doctrinare. Dacă vom sta și vom gândii lucrurile la rece vom vedea că nu este așa.[123]

Dialogul inter-creştin trebuie să ştim este că este o necesitate a lumii noastre. Trebuie să fim unii care să militām pentru pacea lumii. Este trist că religiile și nici chiar creştinii nu se pot înțelege între ei dar fără doar și poate pacea trebuie să fie propovăduită. Nu putem să spunem că suntem oameni ai păcii dacă preoții noştri de pe amvoanele bisericilor noastre propovăduim răzbunarea, agresiunea și războiul față de alți creştini. Orice creştin de bună credință este unul care își dă seama că situația în care se află Biserica Creştină în zilele noastre nu este una normală. Nu este una normală fiindcă am ajuns să nu mai ținem cont unii de alții și să de urâm reciproc. Iată de ce dialogul inter-creştin este unul care combate doi mari duşmani ai lumii noastre:

- ura și

[121] Tâlcuirea Canonului 46 Apostolic, Pidalionul de la Neamț de la 1844.

[122]Prin urmare trebuie să ştim că dialogul cu ereticii nu poate avea loc oriunde și oricum. Trebuie să fie respectate mai multe condiții și mai multe criterii. După cum putem să ne dăm seama sunt și eretici care ajung să inițieze un dialog cu Biserica Creştin Ortodoxă fără să ştie exact de ce și care sunt scopurile. Mai noi se pare că a devenit un fel de modă religioasă de a avea dialoguri creştinii din anumite confesiuni cu creştinii din alte confesiuni. Aceasta fiindcă este pentru unii și firesc să fie așa. Dialogul cu ereticii după cum am spus nu poate să fie purtat de oricine. Trebuie să fie o persoană creştin ortodoxă autentică și are să fie versată în probleme dogmatice și doctrinare. Că mai multe întruniri dintre ortodocşi și eretici s-au sfârșit cu un fiasco nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama uni eretici ajung să fie înverșunați în erezia lor. Totuși, ceea ce trebuie să ştim este că mai toți sfinții părinți au stat la dialog cu ereticii. În acest mod în cele din urmă sfinții părinți au obținut pacea și au evitat vărsarea de sânge.

[123]*Violența "în numele lui Dumnezeu": un răspuns creştin*, (Alba Iulia, 2002).

- dezinteresul.

Ura este cauza la cele mai multe războaie. Omul ajunge să urască pe semnul lui și să îi vrea moartea. Sunt uri care au durat sute de ani. Că sunt și oameni care în lumea noastră ajung să propovăduiască și să propage ura nu este nici o îndoială. Se cuvine ca și noi creştinii să ajungem să ne urâm? Fără doar şi poate că nu. Ura în nici un fel nu este o soluție la problemele noastre. Că cei mai mulți eretici ajuns să îi urască pe creştinii ortodocşi nu este nici o îndoială. De fapt sunt multe confesiuni și secte creştine care îi urăsc pe creştinii ortodocşi fiindcă:

- este cea mai veche Biserică,
- are o bogată istorie,
- are mulți apologeți,
- are o structură dogmatică bine pusă la punct,
- dat lumii mai mulți sfinți,
- a dat lumii mai multe personalități mari și marcante.

Avem aici numai câteva dintre principalele trăsături ale creştinismului ortodox care ajunge să fie invidiat de mai mulți eretici. Sunt mulți eretici care refuză să dialogheze cu creştinii ortodocşi din invidie. Evident că nu este vorba de o invidie firească.[124]

Trebuie să fim conștienți și responsabili și să nu ajungem să considerăm că ecumenismul actual este unul și acelaşi lucru cu dialogul inter-creştin. Dialogul inter-creştin nu este unul care se referă în mod expres la:

- doctrină,
- dogmă,
- hristologie,
- probleme de filosofie creştină etc.

Dialogul inter-creştin este unul care îşi propune în primul rând un fapt fundamental: dacă se poate ajunge să se realizeze o pace între creştini. Vedem că suntem puşi în această lume să trăim nu numai cu creştini de secte şi confesiuni diferite ci la fel de bine și cu persoane de religii diferite: islamici, iudaici, hinduși, budiști, taoiști, zoroastrieni etc. Toate aceste fapt sunt unele care ne fac să ne dăm seama că trebuie cu toți creştinii să luăm în serios chemarea lui Iisus de a fi făcători de pace. A face pacea este un imperativ creştin. Aceasta fiindcă de pe urma războiului nimeni nu are de câştigat nimic. Ce aduce războiul cu sine?

1. Omor,
2. Teroare,
3. Frică,
4. Ură,
5. Dezbinare,
6. Dispreț,
7. O stare de nelinişte şi angoasă continuă.

Acestea sunt numai câteva dintre răutățile care vin din război. Este evident că nici un creştin cât de puțin autentic nu ar susține un război inter-creştin.[125]

Este adevărat că metehnele trecutului au lăsat mai multe traume. Fie că vorbim de cruciade, de inchiziție, de uniație cu toții putem să ne dăm seama că este foarte greu să ajungem să uităm trecutul și istoria și să ajungem să dialogăm unii cu alții. Iată ce spunea unul dintre cei mai cunoscuți duhovnici creştin ortodocşii din România, părintele Iustin Pârvu:"cu toții ştim cât au suferit ortodocşii noştri în Ardeal în timpul uniației. Câte falsuri, câtă mişelie, câtă necinste! Acestea au fost dintotdeauna metodele romano-catolicilor. Ce încredere putem avea noi în ei? Ce unire şi amestec să avem noi cu ei?"[126]

Realitatea este că trebuie să faci un mare efort să ajungi să uiți pe cei care au greşit şi să ajungi să dialoghezi cu ei. Totuşi este un efort care poate să fie făcut şi care în cele din urmă poate să dea rezultate. Ce rezulate să dea?

---

[124]Iată ce spunea Sfântul Paisie Aghioritul despre ecumenismul zielor noastre: "Ecumenism, piață comună, un stat mare, o religie după măsurile lor. Acesta este planul diavolilor. Sioniştii pregătesc pe cineva să fie Mesia. Pentru ei Mesia este împărat, adică va stăpâni aici pe pământ. Martorii lui Iehova visează şi ei la un împărat pământesc. Sioniştii vor prezenta unul, iar martorii lui Iehova îl vor primi. Vor spune: "Acesta este!". Se va face mare zăpăceală. În mijlocul acestei zăpăceli toi vor cere un Mesia ca să-i mântuiască. Şi atunci vor prezenta pe unul care va spune:" Eu sunt Imam, eu sunt al cincilea Buda, eu sunt Hristos pe care-l aşteaptă creştinii, eu sunt acela pe care-l aşteaptă martorii lui Iehova, eu sunt Mesia evreilor". Va avea cinci "eu"-uri!..." Sântul Paisie Aghioritul, *Trezvie duhovnicească* (Bucureşti, 2003).

[125] Dragoă Dâscă, *Părinții Bisericii despre război și stagiul militar* (Iași, 2015).

[126]Părintele Justin Pârvu, *Ne vorbeşte Părintele Justin* vol. I, (Editura Fundatia Justin Pârvu, Neamț, 2011), p. 115.

În primul rând pacea. Noi fiindcă am ajuns ca prin purtarea de grijă a ierahrilor și teologilor creştin ortodocşi şi să ajungem să trăim în pace cu restul creştinilor nu putem să ne dăm seama ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista un dialog inter-creştin. Aceasta fiindcă este bine să ştim că ajungem să fim unii care nu ne mai putem înțelege unii cu alții. În ceea ce priveşte dialogul inter-creştin teologii creştin ortodocşi sunt de părere că există două posibilități pe care le avem:

1. Să găsim punctele comune pe care le avem cu ereticii,
2. Să găsim punctele care de separă.

Evident că dacă vom merge pe a doua variantă dialogul va fi greoi dacă nu chiar imposibil. Prin urmare pentru a menține pacea se cuvine să căutăm ceea ce avem în comun cu ereticii. De fapt numai aşa vom ajunge să avem un dialog cât de cât cu ereticii.[127]

Prin urmare poate să veteme dialogul cu ereticii? Fără doar şi poate că nu. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că în mod firesc ar fi ca noi toți creştinii să fim una. Nu trebuie să credem că este voia lui Dumnezeu să ajungem să fim separați noi creştinii. Aceasta fiindcă este bine să fim atenți cu faptul că diavolul este cel care prin erezii şi eretici ajunge să de dezbine pe noi. Prin urmare când ajungem să dialogăm creştini cu creştini chiar dacă suntem în secte şi confesiuni diferite nu facem un lucru ce este pe placul diavolului. Intenția finală a diavolului este să ne facă să ne războim continuu unii cu alții. Ori este evident că prin dialog inter-creştin noi ajungem să facem un minim de comuniune creştină şi să ajungem să ne înțelegem unii cu alții. Este cu adevărat un lucru demonic ca noi creştinii să nu mai vrem să ştim nimic unii de alții din moment ce toți îl recunoaştem pe Iisus Hristos. Vrea Domnul Hristos ca noi să fie indiferenți şi chiar ostili unii față de alții? În nici un caz. Este bine să ştim că dialogul inter-creştin este unul care trebuie să fie făcut pentru ca toți creştinii să ajungă să fie un fel de exemplu pentru cei de alte religii. De fapt secte există în toate religiile lumii. Aceasta fiindcă este bine să ştim că dorința de a fi diferit de restul nu este una care este proprie numai creştinilor. Trebuie să ştim că există o categorie de creştini are vor să iese din tiparele obişnuite fiindcă de multe ori se plictisesc. De ce să nu încerce ceva nou cum sunt catolicii şi protestanții? Ei bine trebuie să ştim că prin dialog de cele mai multe ori putem să aducem aceste oi pierdute în staulul lui Hristos. Părintele Arsenie Papacioc de la Mănăstirea de la Techirghiol spunea destul de inspirat despre dialogul intercreştin: "sensul adevărat al învățăturii creştine nu este acela să te gândeşti numai la mântuirea ta, ci să te gândeşti şi la mântuirea altuia, cu orice preț: mântuind, mântuieşte-te. Ne-a creat Dumnezeu nu numai pentru noi, ci pentru întreaga creație." Avem aici un lucru care ne spune că nu trebuie să ne considerăm responsabili de mântuirea ereticilor ci mai mult că se cuvine să facem tot ceea ce este omeneşte posibil pentru ca ei să se mântuiască. Vor vedea prin urmare care este învățătura ortodoxă despre mântuirea şi vor ştii exact ceea ce trebuie să facă pentru a se mântuii.[128]

Prin urmare a fi în dialog intercreştin nu înseamnă un fel de laxitate din partea noastră. Putem să dialogăm cu oricine crede că Iisus este Fiul lui Dumnezeu făcut om pentru mântuirea noastră. Faptul că în zilele noastre am ajuns la un apogeu al sectelor şi al confesiunilor religioase este un lucru ce a fost afirmat de mai multă lume. De fapt Sfântul Vasile cel Mare ne spunea încă din secolul al IV-lea care este cauza pentru care creştinul din toate timpurile ajunge să fie atât de permisiv: "a slăbit asprimea canoanelor, în locul ei a crescut libertatea de a păcătui. Cei ce au ajuns la conducere prin strădanii prea pământeşti, îşi arată mulțumirea față de ei prin acea că le îngăduie celor păcătoşi tot ceea ce ştiu că le face plăcere."[129] Ce să înțelegem din aceste cuvinte este faptul că de multe ori ereziile apar fiindcă creştinii ortodocşi sunt mult prea laşi cu canoanele. Este adevărat că în ceea ce priveşte canoanele creştin ortodoxe sunt în mare două opinii:

---

[127]Regretul părinte Ilie Cleopa de la Mănsătirea Sihăstria din România spunea destul de inspirat:"ortodocşii sunt puțini, dar sunt Biserică întreagă. Nu le lipseşte nimic." Am făcut redat această afirmație a părintelui Cleopa pentru a ajunge să evităm un lucur care este din ce în ce mai des întâlnit între creştinii ortodocşi din timpurile noastre. Este vorba de un complex de inperioritate. Sunt mulți ortodocşi care au un complex de inferioritate:
- când văd impunătoarele clădiri ale Vaticanului,
- când văd etuziasmul de la penticostali,
- când văd finanțele baptiştilor,
- când văd râvna cu care Martorii lui Iehova ajung să distribuie prin oraşele noaster Turnul de Veghere.
Aceasta ca să enumer[m aici numai câteva dintre complexele de inferioritate pe care le au unii creştin ortodocşi. Ortodoxia după cum am spus are şi ea lucruri de care trebuie să fim mândrii: mulți sfinți, multe cărți frumoae şi ziditoare de suflet, multe cânt[ri frumoase şi înălțătoare.

[128]Ştefan Lucian Toma, *Învățătura despre mântuire la Sfântul Anatansie cel Mare şi Anselm de Canterbury* (Sibiu, 2011).

[129]Sfântul Vasile cel Mare, *Epistole,* epistola 92, *Către episcopii Italiei şi Galiei,* PSB 3, (Bucureşti, 2010), p. 174.

1. Canoanele sunt pedepse pe care Biserica le aplică pentru păcate,

2. Canoanele sunt prescripții terapeutice pentru a ajunge să vindecăm păcatul.

Este bine să știm că a doua opinie este cea adevărată. Sunt mulți care nu înțeleg rostul canoanelor în ortodoxie și așa că ajung să se separe de ea fiindcă ortodoxia le face impresia că propovăduiește un Dumnezeu răzbunător la fel ca Iahve din Vechiul Testament. Dumnezeu nu este răzbunător dar fiindcă este drept el ajunge să pedepsească păcatul. Este erezia un păcat? Cei mai mulți sfinți părinți sunt de părere că erezia este un păcat. Atunci de ce să fim în dialog cu păcătoșii? Trebuie să știm că și Iisus a dialogat cu păcătoșii. Să ne aducem aminte că la vremea Lui Iisus a scandalizat pe mai mulți fiindcă a mâncat și a participat la mai multe mese date de desfrânați și păcătoși. Acest lucru ne-a fost relatat de Sfântul Evanghelist Matei: "de acolo, Iisus a mers mai departe şi a văzut pe un om, numit Matei, şezând la vamă. Şi i-a zis:„Vino după Mine."Omul acela s-a sculat şi a mers după El.Pe când şedea Iisus la masă, în casă, iată că au venit o mulţime de vameşi şi păcătoşi şi au şezut la masă cu El şi cu ucenicii Lui.Fariseii au văzut lucrul acesta şi au zis ucenicilor Lui: „Pentru ce mănâncă Învăţătorul vostru cu vameşii şi cu păcătoşii?"Iisus i-a auzit şi le-a zis: „Nu cei sănătoşi au trebuinţă de doctor, ci cei bolnavi. Duceţi-vă de învăţaţi ce înseamnă: „Milă voiesc, iar nu jertfă!" Căci n-am venit să chem la pocăinţă pe cei neprihăniţi, ci pe cei păcătoşi." (Matei 9, 9-13).[130]

Dialogul inter-creștin trebuie să fie făcut în anumite lucruri. De preferat este:

- într-o biserică ortodoxă,
- într-o mănăstire ortodoxă,
- într-o facultate de teologie creștin ortodoxă,
- reședința unui ierarh creștin ortodox.

Este bine să știm că este de preferat un cadru religios al dialogului fiindcă acest cadru este unul care îndeamnă la reculegere și la rugăciune. Sunt mai mulți creștini ortodocși care nu știu dacă se cuvine să se roage pentru eretici sau nu? Aici este bine să știm că opiniile diferă. Unii susțin că este bine să ne rugăm pentru eretici în timp ce alții susțin că nu. Prin urmare dacă ajungem să avem o întrunire de dialog inter-creștin cu mai mulți eretici se cuvine să spunem o rugăciune în comun cu ei? De preferat este să nu spunem nici o rugăciune cu ereticii fiindcă acest lucru înseamnă că la un anumit nivel devenim solidari cu ei. Este mai bine să ne rugăm în privat mai înainte de a intra la un dialog inter-creștin.[131]

Faptul că sfinții pot să demaște ereziile ne-o spune o întâmplare din viața Sfântului Ioan Gură de Aur (secolul IV). Se spune în Constantinopol era un om ce trăia cu soția lui și care țineau de erezia lui Mecedonie.[132] Totuși auzind de faima Sfântului Ioan Gură de Aur bărbatul s-a dus să îl asculte cum vorbește. A fost profund mișcat de predicile sfântului. Într-o zi el i-a spus soției:

- Să știi că m-am decis.
- Cu privire la ce?
- La credința mea.
- Ce ai decis?
- Am decis că vom trece la ortodocși.
- Asta în nici un caz.
- Tu l-ai ascultat pe părintele Ioan predicând despre ortodoxie?
- Nu, dar am auzit de el.
- El m-a făcut să cred că ortodoxia este adevărul.
- Nu este adevărul.
- Tu ești soția mea?
- Da sunt.

---

[130]Ceea ce putem vedea foarte clar din acest pasaj este că Iisus a dialogat cu păcătoșii. Dacă Iisus a dialogat cu păcătoșii și a stat la masă cu ei aceasta nu înseamnă că noi trebuie să nu discutăm nimic cu ereticii. După cum am spus dialogul cu ereticii este un lucru care în nici un fel nu poate să ne facă rău. Este adevărat că experiența o demonstrează că foarte puțini dintre cei care dialogeză cu ereticii ajung să îi întoarcă de la ereziile lor. Ceea ce trebuie să știm este că totuși se cuvine să fim deschiși la problema păcii. Dialogăm cu ereticii pentru a putea obține și pentru a putea menține pacea inter-creștină. Este un lucru pe care îl putem face. Sunt mulți care uită că deși Iisus a fost sfânt el a venit și a stat la discuții și la dialog cu ereticii. Aceasta fiindcă El a voit să ne dea un exemplu: trebuie să urâm păcatul dar să iubim pe păcătos. Nu trebuie prin urmare să avem ură față de eretici fiindcă aceasta nu folosește nimănui.

[131]Agapit Popovici, *Ecumenismul încotro? O nouă viziune ortodoxă auspra ecumenismului sincretist* (București,2003).

[132]Macedonie a fost un eretic și fost patriarh al Constantinopoului care susținea că Duhul Sfânt nu este Dumnezeu. Pentru Macednie Duhul Sfânt era o creație a Tatălui și o acțiune a Fiului. Prin urmare pentru Macedonie Duhul Sfânt nu era o persoană din Sfânta Treime.

- Soția trebuie să asculte de bărbat.
- Și ce este cu asta?
- Dacă eu trec la ortodocși vei trece și tu.

Văzând că nu are de ales femeia în cele din urmă a trecut la ortodocși. A trecut numai cu trupul fiindcă cu sufletul ținea tot la erezia lui Macedonie. Ei bine lucrurile au fost tot așa până într-o zi. Se apropia o zi de mare praznic al ortodocșilor.

- Vom merge să ne împărtășim la această sărbătoare, a spus bărbatul.
- Bine dacă zici tu.

Care era planul femeii? Ea avea să meargă mai înainte de liturghia ortodocșilor la eretici și să ia de la ei împărtășania.[133] Mai apoi avea să se întoarcă repede la soțul ei și amândoi vor fi mers la liturghia ortodoxă și acolo avea să ia împărtășanie ereticilor în loc de împărtășania ortodocșilor. S-a întâmplat ca în acea zi de sărbătoare să slujească Sfântul Ioan Gură de Aur. Sfântul Ioan Gură de Aur a întins împărtășania femeii. Femeia a luat-o și a ascuns-o. Pe furiș a dat să înghită împărtășania ereticilor. Dar atunci o minune! Împărtășania ereticelor s-a transformat într-o piatră în gura ei.

- Poate am avut o piatră în buzunar! Și-a spus femeia.

A căutat în buzunar dar nu a găsit nimic. Ce a luat din buzunar a fost chiar împărtășania de la eretici. După ce a ieșit din biserică femeia i-a spus bărbatului.

- Am să îți mărturisesc ceva.
- Ce anume?
- Tu știi că mi-ai spus să trecem la ortodocși.
- Da. Ce este cu asta?
- Ei bine eu în secret am mers la macedonieni.
- Vai! Cum ai putut să îmi faci una ca asta?
- Stai, ai răbdare să vezi ce mi s-a întâmplat.

Femeia i-a spus cum a luat împărtășania de la eretici sperând să o poată înlocui cu cea de la ortodocși și cum împărtășania de la eretici s-a prefăcut în piatră.

- Ce îmi spui tu este o minune! A spus bărbatul.
- Da, cu adevărat a fost o minune.
- Și ce ai de gând să faci acum?
- Cred că îți poți da seama.
- Vei trece cu adevărat la ortodocși?
- Da așa voi face.
- Nici nu știi cât mă bucur. Eu ți-am spus că adevărul este la ortodocși.
- Da dar eu nu te-am crezut.
- Ei bine acum crezi.
- Acum sunt deplin încredințată că ortodoxia deține adevărul.

Se spune că femeia a devenit de atunci ortodoxă și a povestit la mai multă lume cum Sfântul Ioan Gură de Aur a adus-o la ortodoxie.[134]

Avem aici o minune de care cu toții ar trebuie să ținem cont. De ce? Fiindcă ea este una care ne spune că de multe ori în cazul ereziilor Dumnezeu Tatăl a ajuns să facă minuni prin sfinții Săi pentru a ajunge să ne facă cunoscut care este adevărul. Este bine să știm că în dialogul inter-creștin adevărul este criteriul ultim al creștinilor. Sunt mulți eretici care se laudă că dețin adevărul dar în realitate nu îl dețin. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim unii care să voim să slujim adevărului. Dialogul inter-creștin este o slujire a adevărului. Unii îl dețin deplin (creștinii ortodocși) și alții îl dețin parțial (ereticii). După cum putem să ne dăm seama sunt și eretici care iubesc adevărul dar ajung să fie influențați de demoni. Trebuie să avem destul mult discernământ și să ne dăm seama când:

- un eretic a ajuns să fie înșelat de demoni,
- sau a ajuns din proprie inițiativă la erezie.

---

[133]La începuturile creștinismului, creștinii luau Sfintele Taine separat. Adică luau în mâna dreaptă SfântulTrup și după aceea, separat, Sângele Mântuitorului. Această ordine s-a schimbat, se pare, în secolul 8, iar astăzi numai preotul se împărtășește cu Sfintele Taine separat.

[134]*Marele scriitor de Sinaxare al Bisericii Ortodoxe*, vol 1-14, Mattheos Viktor, Atena, 1946-1994.

Aceasta fiindcă după cum am spus una dintre lucrările demonilor este să ne dividă pe noi creştinii ortodocşi. Este bine să fim oameni care să voim unirea și care să căutăm să ne înțelegem unii cu alții. Înțelegerea este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și care la care trebuie să ținem cel mai mult. Oricum un lucru este singur: trebuie să fim siguri că dialogul inter-creştin nu este unul care ajunge să ne veteme. Aceasta fiindcă sunt mai mulți care evident că sunt vătămați de acest dialog. Oamenii care nu cred că pot să poarte una asemenea dialog este bine să nu se angajeze în el. Pentru a purta un dialog inter-creştin este nevoie și de:

- perspicacitate,
- lipsa de mult ataşament,
- înțelegere,
- conştiința că cu toții avem păcate,
- dorința de a slujii adevărul,
- dorința de dobândii pacea inter-creştină.

Pentru a ajunge să inaugurăm în lumea noastră pacea inter-creştină este bine să ştim că avem nevoie de înțelegere unii cu alții. Cel mai bine această înțelegere a unora cu alții ajunge să fie obținută prin faptul că ne ascultăm unii pe alții. Suntem din ce în ce mai mulți care voim să fi ascultați fără ca noi să ajungem să ascultăm pe alții. Iată de ce este bine să ştim că înțelegerea este fondul pe care ajunge să se instaleze în jurul nostru pacea inter-creştină sau pacea creştină. Iată ce spunea marele aviator american Charles Lindbergh: "buna înţelegere e începutul bunăstării. Buna înţelegere e începutul sănătății. Buna înţelegere e începutul fericirii. Căutarea şi găsirea bunei înţelegeri e începutul unui proces miraculos." Prin urmare este posibil următorul lucru: ca noi creştinii să nu ne înțelegem în privința ereziilor dar totuși să ajungem să ne înțelegem ca oameni.[135]

După cum se poate observa înțelegerea provine de la verbul a înțelege. Ca să ajungem la înțelegere și pace unii cu alții avem nevoie de a ne înțelege unii pe alții. Este greu să ne pronunțăm despre un eretic dacă mai înainte nu am ajuns să îl înțelegem pe acel eretic și să ne dăm seama de ce a ajuns să cadă în erezie. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că erezia este un fapt care ajunge să ne întristeze dar trebuie să ştim că erezia este un proces mult mai larg care după cum am pus poate avea cauze:

- naționale,
- etnice,
- educaționale,
- familiale,
- personale etc.

Sunt mai multe lucruri pe care dialogul inter-creştin le poate aduce dar dintre toate considerăm că cel mai important este pacea creştină. Dacă noi creştinii din vremurile de azi nu ne putem unii aceasta nu înseamnă că totuși nu putem trăii în pace.[136]

CONCLUZII

Trăim într-un veac al confuziei și al bulversării. Este un veac în care mai toate valorile tradiționale sunt chestionate și interogate ca unele care nu mai sunt de încredere. Aceasta fiindcă omul de azi este un om care crede că el este avansat moral și mistic și prin urmare ceea ce se aplica trecutului nu i se mai poate aplica și lui. Evident că sunt din ce în ce mai mulți care au ajuns să fie extrem de permisivi și toleranți cu ereziile. Mesajul ortodoxiei este cât se poate de evident: în afara creştinismului ortodox nu există mântuire. Mai toți oamenii din zilele noastre sunt fascinați cu viața de apoi. Este vorba de acest *mysterum fansinans* de care vorbea teologul

---

[135]Un exemplu care ne spune cîn ințegerea dintre creștini din confesiuni și secte diferite este posibilă ne este oferit de Uniunea Europeană din zilele noastre. Uniunea Europeană este o uniune care este formată de din creștini de mai multe confesiuni și secte: ortodocși, catolici, protestanți și neoprotestanți. Ei bine cu toții aceștia au ajuns să se înțeleagă unii cu alți și să își dea seama că vor nu vor sunt unii care trebuie să învețe să trăiască în comun și să ajungă să se înțeleagă unii cu alții. În cele din urmă Dumnezeu Tatăl ne-a lăsat să trăim unii cu alții în această lume și este bine să știm că trebuie să facem tot ceea ce putem mai bine să facem ca viața din această lume să fie suportabilă. Trebuie să știm că numai oameni răi și malefici sunt unii care ajung să facă viața din lumea nostră ca una ce nu mai poate să fie suprotabilă. Prin urmare poate că Dumenzeu Tatăl este unul are vrea să ne învețe pe toți o lecție de toleranță de care cu toții avem nevoie. Nu este Dumnezeu Tatăl cel care ne tolerează toate păcatele noastre? După cum El ne toletreană păcatele noastre ei bine și noi trebuie să ne tolerăm unii pe alții. Numai prin tolerață vom ajunge să creem pacea creștină de care cu toții avem nevoie.

[136]Ovidiu Hărbădă, *Gând în toiul luptei. Pacea Mea las vouă* (Editura Dharana, 2015).

german Rudolf Otto. Fascinația cu viața de apoi se poate vedea din numărul mare de cărți care se tipăresc şi care au ca scop studierea vieții de apoi. Totuși, oamenii de azi sunt extrem de permisivi în ceea ce priveşte viața de apoi. Sunt unii New Age-şti care susțin că orice religie care crede în viața de apoi în cele din urmă poate să şi mântuiască. Să fie lucrurile aşa? Realitatea este că sfinții părinți ne readuc în față vechea zicere a lui Iisus: "intrați pe poarta cea strâmtă. Căci largă este poarta, lată este calea care duce la pierzare şi mulți sunt cei ce intră pe ea. Dar strâmtă este poarta, îngustă este calea care duce la viață şi puţini sunt cei ce o află." (Matei 7, 13-14). Ce legătură poate să fie între această afirmație și ereziile creştine? Iisus vorbeşte de două căi:

1. o cale îngustă care duce la mântuire,
2. o cale largă ce duce la pierzanie.

Prin urmare trebuie să ştim că ereziile pot să fie acea cale largă ce duce la pierzanie. De ce? Fiindcă ele sunt unele care ajung să adapteze mesajul lui Iisus după bunul lor plac. Ortodoxia mărturisește că Biblia și mai ales Noul Testament trebuie să fie înțelese în duh și în adevăr. Prin urmare trebuie să avem o dispoziție ortodoxă de a ajunge să înțelegem adevărul ortodox.[137]

Devine evident că nu sunt mai multe căi spre mântuire. Un călugăr ortodox spunea că: omul este ceea ce rămâne după judecata lui Hristos. Iată prin urmare că trebuie să ştim că ajungem să fim definiți de implicațiile eshatologice ale vieții. Există o categorie de oamenii din zilele noastre care susțin că:

- mântuirea este o problemă individuală,
- că mântuirea nu are nici o implicație morală,
- că mântuirea poate să fie oferită de mai multe religii,
- că tot ceea ce contează pentru a fi mântuit este să ai o religie,
- că mântuirea nu este un lucru așa de greu după cum sfinții părinți.

Prin urmare este bine să ştim că sunt din ce în ce mai mulți care speculează. Aceste speculații sunt unele care de cele mai multe ori ajung să influențeze mentalitatea generică a omului de azi care vede mântuirea ca un lucru facil și ușor de câştigat. Ei bine după sfinții părinți lucrurile nu sunt aşa de simple pe cum vrea să le vadă omul de azi. În acest sens este bine să ştim că în ceea ce priveşte ereziile omul de azi are două mari tendințe:

1. de a fi extrem de tolerant cu ereziile,
2. De a voi să îi ardă pe rug pe eretici.

Care să fie alternativă cea bună? Nu trebuie să ajungem ca inchiziția medievală să îi ardem pe eretici pe rug ci trebuie să ajungem să ne dăm seama că trebuie să ştim să facem pace cu ereticii. A ucide pe eretici nu este un lucru bun și nu foloseşte nimeni. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că în nici un fel nu vom realiza nimic cu o atitudine ostilă față de eretici. Trebuie să înțelegem capacitatea omului de a își folosii libertatea după cum dorește el. Nu putem să trecem peste libertatea omului. Sunt oameni care nu vor să ştie de adevărul de credință ortodox fiindcă speră că în acest mod în cele din urmă nu vor fi nici vinovați de pierderea mântuirii. Evident că o astfel de atitudine este greșită și nu trebuie să fie adoptată. Cea mai proastă soluție este să ajungem să modificăm ortodoxia după bunul nostru plac. Aceasta fiindcă este evident că în istorie omul s-a simțit mai capabil și mai bun decât Dumnezeu pe care a voit să Îl corecteze. Ce sunt ereziile decât niște corecturi pe care omul i le face lui Dumnezeu?[138]

Erezia prin urmare trebuie să ştim că după sfinții părinți ai creştinismului ortodox este una care ne face să ne pierdem mântuirea. De ce?

1. Fiindcă erezia divizează,
2. Fiindcă erezia dezbină,
3. Fiindcă erezia individualizează,
4. Fiindcă erezia este o minciună,
5. Fiindcă erezia este de multe ori o hulă la adresa sfinților părinți,

[137]În antichitate Sfântul Ciprian al Cartaginei a fost cât se poate de categoric când a spus că: în afara Bisericii nu există mântuire. Pentru ca omul să ajungă să își găsească o mântuire rapidă și necostisitoare, ei bine acest om pe parcursul secolor a tot reformat Biserica Ortodoxă. A ajuns la un asemenea grad de inovație că Biserica Ortodoxă a ajuns să fie o entitate aproape nulă pentru omul de modern. Iată de ce este bine să ştim că omul pe parcursul istoriei umane de multe ori şi-a asumat rolul lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu poate mântui și numai El stabilește modul în care acestă mântuire este posibilă. Este evident că mântuirea a devenit un fel de problemă individuală a fiecărui creştin. Dacă ceva a părut suspect din ortodoxie ei bine acel lucru a ajuns să fie respins și evitat. Devine evident că trebuie să ajungem să înțelegem ortodoxia în caderele ei și nu trebuie să ajungem în postura de a corecta voia lui Dumnezeu Tatăl. Credem că a fost voia lui Dumnezeu Tatăl ca omul să își găsească mântuirea în Biserica Ortodoxă.

[138]Costion Nicolescu, *Zeul toleranței și descreștinarea creștinismului. O perspectivă ortodoxă* (Bucureşti, 2009).

6. Fiindcă erezia este una care nu merge pe calea cea îngustă care duce la mântuire,
7. Fiindcă erezia poate să ducă la mândrie şi orgoliu,
8. Fiindcă erezia poate să fie inspirată de demoni.

Am enumerat aici numai câteva dintre lucrurile rele pe care el aduce erezia cu sine. Omul de azi se comportă ca şi când Dumnezeu Tatăl ar avea nevoie de mântuire şi nu el, omul ar avea nevoie de mântuire. Prin urmare este bine să ştim că este mai corect să spunem că noi avem nevoie de mântuire mai mult decât are Dumnezeu nevoie de mântuirea noastră. Fiindcă este bunătate şi iubire Dumnezeu Tatăl vrea ca noi cu toții să ne mântuim. Ei bine sunt puțini cei care aleg să păşească pe calea ortodoxiei. De ce? Fiindcă din mândrie omul crede că îi poate găsi calea spre mântuire şi în afară de ortodoxie.[139]

Am voit să facem conştient pe cititor că ereziile sunt nocive fiindcă mai toate sunt minciuni. Se poate să ajungem să mințim și în probleme de credință și religie? Fiindcă putem să vedem că sunt mai multe religii în lumea noastră este bine putem să ne dăm seama că nu se cuvine să ajungem să deformăm creştinismul ortodox. Ce sunt sectele şi confesiunile creştine decât numai deformări ale adevărului ortodoxiei. Am vorbit în rândurile acestei cărți în plan spiritual de să o bătălie între:

- minciună şi
- adevăr.

Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim mult mai atenți cu ereziile. Ereticii fiindcă sunt oameni vicleni după cum am spus au tot interesul să facă din erezia lor un lucru natura. Iată cum eretici încearcă să ne conving că:

- erezia lor este firescul lucrurilor,
- că nu este nimic nenatural cu erezia lor,
- că erezia este voia lui Dumnezeu,
- că nu există mântuire afară de erezia lor.

L-am citat la începutul acestei cărți pe Sfântul Atanasie cel Mare care spunea că erezia este o slujire a diavolului. De ce? Fiindcă diavolul este unul care ajunge să divizează. Ereziile la fel de bine pe parcursul istoriei nu au făcut nimic decât să dividă. Iată de ce nici un sfânt părinte nu a fost pozitiv în ceea ce priveşte ereziile. Ele sunt lucruri pe care trebuie să le evităm şi dacă avem puterea să le combatem. Cum ajungem să combatem ereziile?

1. Prin a citii scrierile sfinților părinți,
3. prin sinceritate,
4. prin onestitate,
5. prin a căuta să slujim adevărul de credință creştin ortodox.

Cei mai mulți eretici sunt unii care se consideră pe sine creştini. Sunt ei cu adevărat creştini? Adevărul este că nu poți să fie creştin adevărat dacă nu îți asumi toate cele ale creştinismului şi mai ales ale creştinismului ortodox. Ei bine, ce fac ereticii? Ereticii sunt unii care consideră că în materie de credință se aplică principiul pieței de legume. Adică cumperi numai ceea ce îți place. Cei mai mulți ereticii au ținut din ortodoxie numai ceea ce le-a plăcut. Se poate ca noi să ajungem să luăm numai ceea ce ne place din creştinismul ortodox? Nu fără doar şi poate că nu.[140]

Trebuie să ştim că termenul de erezie are mai multe implicații decât cele care țin strict de creştinismul ortodox. Aceasta fiindcă termenul a primit mai multe semnificații cu trecerea timpului. Iată ce spunea gânditorul creştin Petre Țuțea: "Renaşterea italiană, unde omul este situat în centrul universului, este eretică din punct de vedere creştin. Autonomizarea puterii omului este în sine demonică. Părerea mea este că omul este cel mai semnificativ, de fapt, singurul care este om, este homo religiosus." Prin urmare trebuie să ştim că sunt mai multe curente eretice de gândire în lumea noastră. Ce sunt aceste curente de gândire eretice din lumea noastră. Sunt

---

[139]Poetul Boris Marian Mehr a spus un lucru memorabil: "cea mai mare erezie este arderea pe rug a ereticului." Prin urmare trebuie să fim fermi convinşi să în nici un fel nu facem un lucru bun dacă ajungem să ucidem eretici. De ce? Fiindcă ereticii sunt ființe care au libertate. Ei pot să urmeze calea mântuirii a ortodoxiei sau din contră să o refuze. Cei mai mulți eretici ajung să refuze calea ortodoxiei cu convingerea că vor găsii ceva mai bun în schimb. În cele din urmă trebuie să ştim că ortodoxia nu este un lucru cu care se poate negocia. Nu se poate negocia fiindcă este bine să ştim că problemele credinței trebuie să fie acceptate de toată lume fără să le chestioneze inutil. Dumnezeu vrea ca noi să ne mântuim şi a lăsat în favoarea noastră ortodoxia. Dumnezeu Tatăl nu ne forțează să păşim pe calea ortodoxiei dar ne spune că în afară de ortodoxie nu este mântuire. Acesta este un mare adevăr dogmatic şi soteriologic al ortodoxiei. De el trebuie să ținem cont şi să îl avem în vedere.

[140]Jaroslav Pelikan, *Credo. Ghid istoric al crezurilor şi mărturisirilor de credință în tradiția creştină* (Iaşi, 2010).

curente care merg departe de creştinismul ortodox. Astfel în zilele noastre se găsesc mai multe curente filosofice eretice:

- curente antropocentriste,
- curente nihiliste,
- curente desconstructiviste,
- curente materialiste,
- curente hedoniste.

Ei bine poate spune că toate aceste curente au ceva eretic în ele: este sunt departe de o concepţie creştină a vieţii. De ce este în favoarea noastră a ajunge să avem o concepţie creştină a vieţii? Trebuie să avem o concepţie creştină a vieţii fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că ortodoxia este un lucru pe care se merită să îl urmăm. Sunt mai multe posibilităţi pe care le avem în această viaţă dar ceea ce trebuie să ştim este că nu toate sunt care duc la mântuire. După cum am spus omul de azi este fascinat de viaţa după moarte dar de cele mai multe ori fascinaţia lui rămâne la acest stadiu fără să devină o căutare asiduă a adevărului. Nu trebuie să fim fascinaţi numai de viaţa după moarte ci la fel de bine trebuie să ne punem pe muncă şi să ajungem să căutăm cum putem să obţinem această viaţă după moarte. Egiptenii credeau că dacă vor ajunge să îşi mumifice suveranii ei bine aceştia vor găsii viaţa veşnică. Iată de cât de multă naivitate au dat dovadă unii.[141]

Este bine să ştim că din cele mai vechi timpuri ortodoxia a interzis uciderea ereticilor chiar dacă a fost conştientă că ei fac o lucrare rea care vine de la diavoli. Nu putem să ucidem ereticii fiindcă nu noi le-am dat viaţă. Dumnezeu le-a dat viaţă şi prin urmare trebuie să îi lăsăm în voia lui Dumnezeu Tatăl. Totuşi dacă ereticii ajung să atace în mod direct ortodoxia ei bine cu toţii avem obligaţia să ajungem să apărăm ortodoxia. Este adevărat că în istorie unii au făcut exces de zel şi au ajuns să îi ucidă pe eretici. Aceasta fiindcă aşa au considera ei că este cel mai bine. A ucide un eretic în cele din urmă este o soluţie slabă fiindcă nu facem decât să încălcăm porunca lui Dumnezeu Tatăl de a nu ucide. Un scriitor care surprins foarte bine de ce este eronat să ajungem să ucidem eretici a fost George Orwell în romanul 1984. Iată ce spunea el în acest roman: "în Evul Mediu exista Inchiziţia. Un eşec. Şi-a pus în minte să stârpească erezia şi a sfârşit prin a o perpetua. Cu fiecare eretic ars pe rug răsăreau alţi o mie. De ce asta? Pentru că Inchiziţia îşi ucidea duşmanii în văzul lumii, şi-i omora când ei încă nu se căiseră. De fapt, îi omorau tocmai pentru că nu se căiau. Oamenii mureau pentru că nu vroiau să renunţe la adevăratele lor credinţe. Cum era şi firesc, toată gloria era a victimei şi toată ruşinea a Inchizitorului care-l ardea pe rug."[142]

O istorie mai puţin cunoscută despre care sunt implicaţiile falsei religii o avem din Siria secolului al VI-lea. În Siria a trăit Sfântul Simeon din Emesa (+590). Se spune că Sfântul Simeon din Emesa lucra la magazinul unei familii care este monofizită (acefală). În acea regiune a Emesei se spune că era un demon care făcea mult rău.La un moment dat pentru a alunga demonul care venea în spre oraş Sfântul Simeon a început să se roage şi săcânte. Când demonul a văzut că cântă a luat-o la fugă dar mai înainte de a fugii intrat în magazinul în care lucraSfântul Simeon şi a spart toate oalele de acolo. Când a văzut aceasta femeia s-a supărat. Atunci Sfântul Simeon s-a arătat femeii:

- Simeon tu ai spart oalele din magazin? A întrebat femeia.
- Eu? În nici un caz. Eu lucrez în acest magazin.
- Atunci cine le-a spart? Fiindcă un hoţ nu putea să fie că el le-ar fi furat.
- Chiar vreţi să ştiţi cine a spart oalele?
- Desigur.
- A fost un demon.
- Un demon? Ce tot spui tu acolo?
- Da a fost un demon pe care într-un anume fel l-aţi lăsat să intre aici.

---

[141]Toate religiile din lume propovăduiesc că există viaţă după moarte. Nici nu s-ar putea să ne gândim la o religie în adevăratul sens al cuvântului dacă ea nu ajunge să propovăduiască viaţa după moarte. De ce? Fiindcă este de la sine înţeles că orice religie are în cadrul ei o parte care se ocupă cu viaţa după moarte. Devine evident că trebuie să fim persoane care să ajungem să căutăm viaţa după moarte. Căutarea noastră trebuie să fie existenţială. De ce? Fiindcă cu toţii ştim că omul nu este numai trup ci la fel de bine şi suflet. Sufletul este unul care ajunge să trăiască şi după moarte trupului. Este prin urmare în interesul nostru să ajungem să îngrijim sufletul pentru ca el să poată să treacă cu bine în lumea de apoi. Nu orice religie şi credinţă ajunge să ne mântuiască sufletul. De ce? Fiindcă este bine să ştim că trebuie să avem mai multă grijă de el şi să vedem care sunt posibilităţile ca după moarte el să ajungă în rai. Erezia este una care ajunge să ne facă să pierdem acest suflet. Un suflet pierdut este în cele din urmă un suflet care ajunge în iad.

[142]George Orwell, *1984* (Iaşi, 2013).

- Eu să las un demon să îmi spargă oalele din magazin?
- Întocmai. De ce nu mă credeți?
- Fiindcă nu înțeleg.
- Câți v-ați lepădat de ortodoxie și ați trecut la monofizitism ai dat loc diavolilor să vină în viața dumneavoastră.
- Asta în nici un caz. Eu am trecut la credința cea adevărată.
- Asta rămâne de văzut.

Femeia a înlocuit oalele sparte cu altele și a plecat. A doua zi demonul a venit din nou dar sub chipul unui etiopian. A intrat în magazin și a spart toate oalele din nou. Atunci se spune că femeia și-a venit în fire. Ea s-a dus la Sfântul Simeon și i-a spus:

- Simeon să ști că tu ai dreptate.
- Mă bucur că v-ați dat seama.
- Ce trebuie să fac pentru ca noi și magazinul meu să fim lăsați în pace?
- Să mergeți la preot și să cereți să fiți reprimiți în Biserica Ortodoxă.
- Să știți că așa voi face.
- Să învățați din acesta o lecție: când un om trece la o erezie el dă drepturi demonilor.

Aceasta este o poveste avărată ce ne spune foarte clar că noi când cădem în erezii ajungem să lăsăm vdemonii să lucreze liberi în viața noastră și în jurul nostru.[143]

Ortodoxia este o credință profund contestată. Este foarte rău văzută mai ales de creștinii din occident. Aceasta fiindcă trebuie să știm că creștinii din occident s-au văzut pe sine unii care au ajuns să facă concurență ortodoxiei. Este adevărat că acestei creștini occidentali sunt unii care uită un lucru extrem de important: ortodoxia nu este un fel de competiție de superioritate sau de inferioritate ci mai mult ortodoxia este una care ajunge să ne mântuiască. Prin urmare în cadrul creștinismului a ajunge la probleme de superioritate sau de inferioritate nu este în nici un fel un lucru de bun augur. Nu este un lucru de bun augur fiindcă trebuie să știm că ortodoxia este un fapt care ajunge să se ocupe și de viața noastră de dincolo. De ce am fi în concurență unii cu alții în ceea ce privește viața de dincolo? Aceasta fiindcă este bine să știm că viața de dincolo este una care trebuie să fie câștigată. Ea trebuie să fie câștigată nu prin cooperare sau prin sinergie după cum spune ortodoxia. Este evident că în nici un fel nu vom ajunge să realizăm mai nimic dacă vom ajunge să fim într-o competiție unii cu alții. După cum am spus din jurul anului 1054 când a avut loc marea schismă ei bine occidentalii au fost într-un fel de rivalitate cu ortodoxia. Aceasta ia orbit în așa măsură că au ajuns să schimbe marile adevăruri de credință creștin ortodoxe. Putem să vedem că ambițiile lumești de multe ori ajung să umbrească credința și mai ales creștinismul ortodox. Sunt unii care fiindcă sunt oameni ai răzbunării au ajuns să găsească potrivit că este bine să se răzbune pe creștinismul ortodox. Așa se face că ei au ajuns să îl mutileze cu tot felul de erezii. Este bine să știm că în nici un fel nu vom rezolva nimic dacă vom mutila ortodoxia. Acesta fiindcă în primul rând ne facem nouă una dintre cel mai grele pedepse: acea de a ne pierde mântuirea. Când suntem munciți de gânduri eretice trebuie să cerem ajutorul lui Dumnezeu Tatăl și să ne facă El să înțelegem de ce trebuie să căutăm adevărul creștinismului ortodox.[144]

Un sfânt mai recent, Sfântul Ioan de Kronstadt spunea destul de bine de ce noi nu putem să ne unim cu ereticii: “care dintre ortodocși nu ar dori unirea cu toți catolicii sau luteranii și să fie una cu ei în Hristos, o singură Biserică, o singură obște a celor credincioși! Care însă, dintre aceste-zise biserici, mai ales dintre întîi-stătătorii numiti papi, patriarhi, mitropoliti, arhiepiscopi și episcopi, xiondzi (numele polonez pentru preot n.n.) sau pateri se va învoi să se lepede de rătăcirile sale? Nici unul. Iar noi nu putem să ne învoim la învătătura lor eretică fără să aducem vătămare mântuirii sufletului nostru. Oare se pot unii cele de neunit – minciuna cu adevărul?” Este adevărat că în această lume adevărul și minciuna sunt două lucruri care nu pot să fie reconciliate.

[143]Am vorbit în rândurile acestei cărți de o legătură destul de strânsă dintre erezie și demonism. Acesta fiindcă trebuie să știm că dacă demonii nu reușesc să îl biruie pe om prin păcate și patimi (desfrâu, lăcomie, iubire de bani, mânie, invidie etc) ei bine diavolul este unul care ajunge să ne facă să cădem în erezii. Cele mai multe erezii după sfinții părinți l-au avut ca autor pe diavol sau cel puțin ca inspirator. Aceasta fiindcă trebuie să știm că diavolul este unul care prin erezii vrea să facă pe cât mai mulți să își piardă mântuirea. Este tehnica de manipulare a diavolului de te face să crezi că a persecuta ortodoxia și a susține o ereziei este cel mai bun lucru. Mai mulți eretici au instigat la persecuție a ortodoxiei. Este și motivul pentru care ortodoxia este o minoritate în lumea noastră. Ortodoxia a ajuns să fie o minoritate fiindcă diavolii nu sunt unii care se bucură când ortodoxia prosperă. Prin viclenie și prin înșelăciune (ca să nu mai spunem manipulare) demonii au ajuns să distragă pe foarte mulți de la ortodoxie.

[144]*Sfinții părinți despre cum să dobândim autorul lui Dumnezeu* (Editura De suflet, 2019).

Dacă este să mergem pe linia lui Iisus este bine am vorbit în această carte despre faptul că minciuna este una care îl are ca fondator pe diavol. Iisus a spus că toți mincinoșii îl au ca tatăl lor pe diavol. Prin urmare este bine să ştim că din moment ce ereticii mint și ei ajunge să fie sub puterea diavolului. Unii bar putea să găsească aceste rânduri mult prea categorice dar ceea ce trebuie să ştim este că în timp ce adevărul vine de la Dumnezeu Tatăl, ei bine minciuna vine de la diavol. Este foarte evident că în ceea ce priveşte credința creştin ortodoxă oamenii sunt divizați. De multe ori ei găsesc foarte multă putere pentru a menține diviziunea lor. De unde să vină această diviziune? Evident că diavolul va ajunge să îi întărească pe cei care vor diviziune. Iată ce spunea acelaşi Sfânt Ioan de Kronstadt despre diviziunile din cadrul creştinismului: "iezuiții catolici în folosul papei și a propriei lor vederi şi scopuri egoiste şi meschine, au pervertit legea conştiinţei şi legea Evangheliei, afirmând cã pentru atingerea scopurilor proprii sau a scopurilor religioase, catolicii pot întrebuința toate mijloacele nelegiuite: adicã și ca sã omoare și ca sã vicleneascã în tot felul și sã prigoneascã credința ortodoxã, sã o numeascã schismaticã și o credintã de câini, și sã-i ardã pe ruguri pe ortodocși, ca pe Hus și pe alții.Neîndoielnice sunt cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: Cel ce nu este cu Mine, este împotriva Mea (Matei 12,30). Catolicii, luteranii și reformații au apostaziat de la biserica lui Hristos – ei nu sunt de un cuget cu noi, nutresc vrãjmãşie împotriva noastrã, cautã din rãsputeri sã ne omoare, ne strâmtoreazã în tot chipul pentru credința noastrã, ne batjocoresc și ne fac toate felurile de neplãceri mai ales în aşezãrile lor cele mai însemnate, ei merg în chip vãdit împotriva lui Hristos și a Bisericii Sale, nu cinstesc de viațã fãcãtoarea Cruce, sfintele icoane, sfintele moaşte, nu respectã posturile, strâmbã dogmele credinţei celei mântuitoare. Ei nu sunt cu noi ci împotriva noastrã și împotriva lui Hristos. Întoarce-i Doamne la adevãrata Ta Bisericã și mîntuieşte-i!"[145]

Am arătat în această carte că Biserica se confruntă de 2000 de ani cu ereziile. De la nicolaiții din timpul sfinților apostoli, menționați de Sfântul Ioan Teologul până la Martorii lui Iehova din zilele noastre se poate vedea o lungă istorie de:

- mi de ereziarhi și
- milioane de eretici.

Adevărul ortodoxiei nu poate să fie schimbat. Sunt mai mulți cei care voiesc să schimbe ortodoxia și să o facă una care nu are nici un fel se semnificație.[146]

Totuși una dintre cele mai mari scindări în cadrul ortodoxiei a fost apariția catolicismului. De 1000 de ani s-au tot căutat soluții pentru ca această schismă dintre catolici și ortodocși să fie vindecată. Sfântul Ioan de Kronstadt spunea destul de inspirat în acest sens: „de greșita întelegere de cãtre catolici a cuvintelor Mîntuitorului: Tu ești Petru și pe aceastã piatrã (pe Hristos, pe Care Petru L-a mãrturisit Fiu al lui Dumnezeu) voi zidi Biserica Mea și portile iadului nu o vor birui (Matei 16,18) depind toate rãtãcirile catolicilor și papilor și mai ales pãrelnicul primat papal în Bisericã și pãrelnicul rang al papilor de locțiitori ai lui Hristos. Ci uitați-vă câte rãtãciri sunt îngãduite în credința papei (iar nu a lui Hristos) rãtãciri ciudate, hulitoare de Dumnezeu – și le veți întoarce spatele cu nemulțumire și groazã! O trufie omenească! O trufie sataniceascã! Auzi, papa infailibil! O, iezuitism!",„Catolicii recunoscându-l drept cap al bisericii pe papa, pe adevãratul Cap al Bisericii – Hristos L-au pierdut și au rãmas lipsiți de Cap. Întreaga istorie a papismului dã mãrturie cã la catolici nu este Cap fiindcã ei fac lucruri necuvioase, luptã împotriva Bisericii Ortodoxe. Iar în învãtãtura lor dogmaticã – vai, câte erezii, inovații, abateri de la adevãr! O, pierzãtor sistem papist! Singurul Cap al Bisericii cerești, pãmântești și din cele mai dedesubt este Hristos Dumnezeu!"[147]

Ereziile sunt o problemă nu numai a noastră a celor de azi ci au fost o problemă pentru mai toți sfinții părinți. Este de amintit aici că în timp ce ereticii prin ereziile lor au ajuns să își periciliteze și uneori să își piardă mântuirea ei bine sfinții părinți au ieşit și mai întăriți în ortodoxie. La fel de bine și noi trebuie să facem la fel: trebuie să gândim în noi puterea de a combate ereziile și a nu ne lăsa furați de ele. De ce? Fiindcă ar putea să ne coste separarea veşnică de Hristos.

---

[145]Citatele din Sfântul Ioan de Kronstadt au fost luate din cartea *Spicul viu* (Bucureşti, 2002).

[146]Această carte s-a voit mai mult decât orice o mărturie pentru adevăr. Deși suntem conştienți că sunt mai mulți care iubesc mai mult minciuna decât adevărul ei bine în nici un fel nu se putea să nu aducem mărturie pentru adevăr. Adevărul este unul care trebuie să iese învingător. Oricât de inconvenient ar putea să fie pentru ereticii din zilele noastre și din toate timpurile Biserica Ortodoxă a fost, este și va rămâne o Biserică a adevărului. Aceasta fiindcă în Hristos este numai adevăr şi toți cei care urmează lui Hristos urmează adevărului. Deși suntem conştienți că o asemenea carte despre adevărurile creştin ortodox nu va fi pe placul multora am voit mai mult să slujim adevărului. Adevărul este că după sfinții părinți ai ceştinismului ortodox ereticii nu se vor mântui fiindcă ei au ales o cale a diviziunii și de dezbinării. Prin aceasta ei se înrudesc cu demonii. Cei care se înrudesc cu demonii prin lucrările lor nu pot să stea cu îngerii în rai.

[147]Sfântul Ioan de Kronstadt, *Spicul viu* (Bucureşti, 2002).